

52273

1 • 9 • 3 • 2

ZADRUŽNI KOLENDAR

NABAVLJALNA ZADRUGA USLUŽ-
BENCEV DRŽAVNIH ŽELEZNIC
LJUBLJANA VII



hripavosti, katarju pomagajo sigurno
KAISER ^{-JEVE} **prsne karamele**

v 35 letih milijonkrat preizkušene, učinkujejo hitro pri vseh prehladih

Zavoj Din 5'—

Doza Din 12'—

Dobijo se v vseh lekarnah in drogerijah in kjer so vidni plakati



Že 50 let

uporablja na tisoče ljudi v mestu
in na deželi kremo za čevlje
„Schmoll-Pasta“, katera vse-
buje pravi terpentini in je dvakrat
tako izdatna kot cene vodne kreme.
Ob mokrohladnem vremenu vzemi-
te Šmolovo gumitransmasť
za usnje, katera mehča usnje in
ga dela nepremočljivega

*Veselje
in
zadovoljnost*



*izraža obraz
gospodinje,
ki je oprala svoje
perilo s
terpentinovim
milom*

Zlatorog

TISKARNA MERKUR

LJUBLJANA, GREGORČIČEVA 23

TELEFON ŠTEV. 25-52

T I S K A

SLUŽBENI LIST

kraljevske banske uprave Dravske banovine

TRGOVSKI LIST

časopis za trgovino, industrijo in obrt v Ljubljani

Tiska tudi knjige, cenike, račune, tabele, kuverte, sploh vse uradne, trgovske in industrijske tiskovine

Lastna knjigoveznica

Dobava točna! Cene zmerne!

Koledar

Nabavljalne zadruga uslužbencev
državnih železnic Ljubljana VII

za prestopno leto

1932

*

Letnik VI.

*

Samozaložba NZUDŽ Ljubljana VII

Uredil in odgovoren za vsebino: Ponikvar Ciril,
žel. uradnik, Ljubljana, Masarykova cesta šte. 7

52273



Za obnovo
Univerzitetne biblioteke
v Ljubljani

podaril a
dve

Jolegvičarova zadruga
17 1944



Vsem cenjenim članom naših zadrug in tovarišem železničarjem
želimo

srečno in veselo Novo leto

Staro leto, ki se je poslovilo od nas, nam je prineslo težke čase, ki zahtevajo od nas vseh brez razlike, da smo možje na svojem mestu. S tako mentaliteto nas pozdravlja tudi novo leto. Svet preživlja težke čase in vsi narodi so postavljeni pred težke preizkušnje, ki jim bodo pisale neizprosno sodbo, ali so ali niso dorasli stavljenim nalogam, pred katere jih postavlja brez usmiljenja tek razvoja človeške povestnice. Kdor bo znal in razumel obrniti se pravilno, bo ostal in pretolkel brez nesreče, kdor pa bo hodil v tej dobi slep po svetu, bo moral propasti. Te težke naloge pa niso stavljene samo na nekatere in posameznike, ampak prav na vse in na slehernega brez izjeme stanu in poklica. Prav radi tega pa smo tudi vsi brez izjeme kot člani človeške družbe poklicani, da sodelujemo po svojih močeh na ustvaritvi znosnih razmer v življenju človeštva. In ker bi vsak sam zase ne pomenil prav ničesar v tem morju težkih vprašanj, se ljudje kot družabna bitja vežemo v zajednice v tej ali oni formi, ki zopet z medsebojnim sporazumnim delom delujemo na ustvaritvi takih razmer, ki jih ljudje kot krona stvarstva tudi zaslužimo. Naše zadruge so na eni strani majhen del tega velikega aparata, ki izpopolnjujejo njegovo delo, a na drugi strani faktor velikega pomena za nas same kot stan malih ljudi, ker si dandanes sploh ne moremo več predstavljati, kaj bi bilo, da nimamo naših zadrughnih ustanov. V teh naših ustanovah delujemo vsi, vsak po svoji strani in do danes z uspehom, ki ga svoj čas svet od nas ni pričakoval. Zato pa naj bo dolžnost vsakogar, ki še ni stopil v naš krog, da se nam pridruži in pomaga ustvarjati, ker s tem izvrši veliko dolžnost v poslanstvu naše zadrughne ideje. Bodite v novem letu zavedni zadrugarji, da s skupnim delom premagamo težave, ki bi jih kot posamezniki ne zmogli in bi morali pod njihovo pezo eden za drugim kloniti. Naše geslo nam bodi: »Vsi za enega, eden za vse!«

KOLEDAR ZA PRESTOPNO LETO 1932.

Prestopno leto 1932 ima 366 dni, začne s petkom in konča s soboto.

Astronomični letni časi.

Pomlad se prične 20. marca ob 20. uri 54 minut.

Poletje se prične 21. junija ob 16. uri 23 minut.

Jesen se prične 23. septembra ob 23. uri 16 minut.

Zima se prične 22. decembra ob 2. uri 15 minut.

Mrki solнца in lune:

V letu 1932 mrkne solnce in luna dvakrat.

Prvi solnčni mrk bo 7. marca od 6-31 ure do 11-20 ure.

Pri nas neviden.

Drugi solnčni mrk bo 31. avgusta od 18-45 ure do 23-22 ure.

Pri nas neviden.

Prvi lunin mrk 22. marca od 11-59 ure do 15-05 ure. Pri nas neviden.

Drugi lunin mrk 14. septembra od 20-18 ure do 23-43 ure.

Pri nas neviden.

Vremenski ključ

zvezdoslovca J. W. Herschla.

Ako se spremeni luna, pomeni:		
ob uri	poleti od 15. IV. do 16. X.	pozimi od 16. X. do 15. IV.
24. do 2.	lepo	mrzlo, če ni jugozapadnik
2. do 4.	mrzlo in dež	sneg in vihar
4. do 6.	dež	sneg in vihar
6. do 10.	spremenljivo	sneg ob severozapadniku sneg ob vzhodniku
10. do 12.	veliko dežja	mrzlo in mrzel veter
12. do 14.	veliko dežja	sneg in dež
14. do 16.	spremenljivo	lepo in prijetno
16. do 18.	lepo	lepo
18. do 22.	lepo ob severu ali zapadniku, dež ob jugu in jugozapadniku	dež in sneg ob jugu ali zapadniku
22. do 24.	lepo	lepo

JANUAR		Beleške za	
Za katoličane	Za pravoslavne	perilo	mleko
1 P Novo leto ☾	19 Bonifacij		
2 S Makarij	20 Danil, arh.		
3 N Ime Jezusovo	21 Julijana muč.		
4 P Tit	22 Anastasija		
5 T Telesfor	23 Tucin dan		
6 S Trije kralji	24 Badnji dan		
7 Č Valentin	25 Rođenje Hrist.		
8 P Severin ●	26 Sab. R. Bog.		
9 S Julijan	27 Stevan		
10 N 1. po razgl. G.	28 20.000 mučen.		
11 P Higin	29 14.000 dece		
12 T Ernest	30 Anizija		
13 S Veronika	31 Melanija		
14 Č Feliks	1 Nova god. 1932		
15 P Maver ☽	2 Silvestar		
16 S Marcel	3 Malahija		
17 N 2. po razgl. G.	4 Evsstatije ap. c.		
18 P Priska	5 Teona m.		
19 T Kanut	6 Bogojavljenje		
20 S Boštjan	7 Sab. Jov. Krst.		
21 Č Neža	8 Georgije X.		
22 P Vincencij	9 Polijevkto		
23 S Mar. zar. ☾	10 Grigorije		
24 N 1. predpep.	11 Teodosije		
25 P Pavlovo spr.	12 Tatijana		
26 T Polikarp	13 Jermil i Str.		
27 S Janez Zlat.	14 Sv. Sava		
28 Č Karel Veliki	15 Pavao Tib.		
29 P Franc Salez.	16 Ver. sv. Petra		
30 S Martina ☾	17 Antonije Vel.		
31 N 2. predpep.	18 Maksim a. s.		

☾ Zadnji krajec dne 1. ob 2. uri 23 minut. — ● Mlaj dne 8. ob 0 uri 29 minut. — ☽ Prvi krajec dne 15. ob 21. uri 55 minut. — ☾ Ščip dne 23. ob 14. uri 44 minut. — ☾ Zadnji krajec dne 30. ob 10. uri 32 minut.

Januar

Beleške

1932

Termin v Nabavljalni zadrugi:

Naročnina:

Članarina: pogrebno društvo

organizacija

naročnina

FEBRUAR		Beleške za	
Za katoličane	Za pravoslavne	perilo	mleko
1 P Ignacij	19 Makarije		
2 T Svečnica	20 Jeftimije		
3 S Blaž	21 Maksim		
4 Č Veronika	22 Timotej		
5 P Agata	23 Klement		
6 S Rotija	24 Ksenija		
7 N 3. predp.	25 Grigorije B.		
8 P Janez M.	26 Ksenof. Prp.		
9 T P u s t	27 Muč. Jov. Zl.		
10 S Pepelnica	28 Jefrem		
11 Č Lurška M. B.	29 Ignatije		
12 P Evalija	30 Sv. tri jerar.		
13 S Katarina	31 Kiril i Jovan		
14 N 1. postna	1 Trifun M.		
15 P Favstin	2 Sretenje Gosp.		
16 T Julijana	3 Simeon		
17 S Konstancija	4 Izidor		
18 Č Simeon	5 Agatija		
19 P Konrad	6 Bukol		
20 S Evherij	7 Partenije		
21 N 2. postna	8 Sv. Sava II.		
22 P Petra stol	9 Nikifor		
23 T Romana	10 Haralampije		
24 S Prestop. dan	11 Đorđe		
25 Č Matija	12 Melentije		
26 P Valburga	13 Simeon M.		
27 S Aleksander	14 Avksentije		
28 N 3. postna	15 Onisim		
29 P Roman	16 Pamfilije		

☉ Mlaj dne 6. ob 15. uri 45 minut. — ☽ Prvi krajec dne 14. ob 19. uri 16 minut. — ☽ Ščip dne 22. ob 3. uri 7 minut. -- ☾ Zadnji krajec dne 28. ob 19. uri 3 minute.

Februar

Beleške

1932

Termin v Nabavljalni zadrugi:

Naročnina:

Članarina: pogrebno društvo

organizacija

naročnina

MAREC		Beleške za	
Za katoličane	Za pravoslavne	perilo	mleko
1 T Albin	17 Teodor		
2 S Sredi posta	18 Lav papa		
3 Č Kunigunda	19 Arhip		
4 P Kazimir	20 Lav ep.		
5 S Evzebij	21 Timotej		
6 N 4. postna	22 Nal. moš. u Ev.		
7 P Tomaž ●	23 Polikarp		
8 T Janez	24 Glava Jov. Kr.		
9 S Frančiška	25 Tarasije		
10 Č 40 mučencev	26 Porfirije		
11 P Heraklij	27 Prokopije		
12 S Gregor Vel.	28 Vasilije		
13 N Tiha. Rozina	29 Kasijan p.		
14 P Matilda	1 Jevdokija		
15 T Klemen ☽	2 Teodot		
16 S Heribert	3 Jevtropije		
17 Č Jedert	4 Gerasim		
18 P Mar. 7 žalosti	5 Konon		
19 S Sv. Jožef	6 42 mučenika		
20 N Cvetna.	7 Vasilije S. m.		
21 P Benedikt	8 Teofilakt		
22 T Oktavijan ☽	9 40 mučenika		
23 S Viktorin	10 Kodrat		
24 Č Gabrijel	11 Sofronije		
25 P Vel. petek	12 Teofan		
26 S Vel. sobota	13 Nikifor		
27 N Velika noč	14 Benedikt Pr.		
28 P Vel. poned.	15 Agapije		
29 T Ciril ☽	16 Savin		
30 S Janez Kl.	17 Aleksije		
31 Č Benjamin	18 Kirilo		

☽ Mlaj dne 7. ob 8. uri 44 minut. — ☽ Prvi krajec dne 15. ob 13. uri 41 minut. — ☽ Ščip dne 22. ob 13. uri 37 minut. — ☽ Zadnji krajec dne 29. ob 4. uri 44 minut.

Termin v Nabavljalni zadrugi:

Naročnina:

Članarina: pogrebno društvo

organizacija

naročnina

APRIL		Beleške za	
Za katoličane	Za pravoslavne	perilo	mleko
1 P Hugo	19 Hrizant		
2 S Franc P.	20 Jovan		
3 N Bela. Rikard	21 Prep. Jakov		
4 P Marijino ozn.	22 Vasilije		
5 T Vincencij	23 Nikon sv. m.		
6 S Sikst ☉	24 Zaharije		
7 Č Herman	25 Blagovesti		
8 P Albert	26 Gavriilo		
9 S Marija Kl.	27 Sv. m. Matrona		
10 N 2. povelikon.	28 Prp. Ilarion		
11 P Leon	29 Prp. Marko		
12 T Julij	30 Prp. Jovan		
13 S Var. sv. Jož.	31 Ipatije		
14 Č Justin ☽	1 Prp. Mar. Eg.		
15 P Helena	2 Tit Čud.		
16 S Benedikt	3 Nikita		
17 N 3. povelikon.	4 Josif pesm.		
18 P Apolonij	5 Teodul		
19 T Krescenca	6 Jeftimije		
20 S Viktor ☿	7 Georgije		
21 Č Anzelm	8 Iridion		
22 P Soter in Kaj	9 Jevpsihije		
23 S Vojteh	10 Terentije		
24 N 4. povelikon.	11 Cveti		
25 P Marko	12 Vasilije		
26 T Klet	13 Artemon		
27 S Peregrin ☽	14 Martin		
28 Č Vitalij	15 Vel. četrtak		
29 P Peter M.	16 Vel. petak		
30 S Katarina S.	17 Vel. subota		

☉ Mlaj dne 6. ob 2. uri 21 minut. — ☽ Prvi krajec dne 14. ob 4. uri 16 minut. — ☿ Ščip dne 20. ob 22. uri 27 minut. — ☽ Zadnji krajec dne 27. ob 16. uri 14 minut.

April

Beleške

1932

Termin v Nabavljalni zadrugi:

Naročnina:

Članarina: pogrebno društvo

organizacija

naročnina

MAJ		Beleške za	
Za katoličane	Za pravoslavne	perilo	mleko
1 N 5. povelikon.	18 Vaskrsenje		
2 P Atanazij	19 Vaskrs. pon.		
3 T Najdenje kr.	20 Vaskrs. utorak		
4 S Florijan	21 Januarije		
5 Č Vnebohod ☉	22 Teodor		
6 P Janez Pf.	23 Đurdev-dan		
7 S Stanislav	24 Sava		
8 N 6. povelikon.	25 A. i J. Marko		
9 P Gregor	26 Vasilije		
10 T Izidor	27 Simeon		
11 S Gangolf	28 Jason		
12 Č Pankracij	29 Vasilije O.		
13 P Servacij ☽	30 Jakob		
14 S Bonifacij	1 Jeremija		
15 N Binkoštna	2 Sv. Atanasije		
16 P Bin. poned.	3 Timotije		
17 T Bruno	4 Pelageja		
18 S Erik	5 Irina		
19 Č Celestin	6 Jov		
20 P Bernard ☽	7 Akakije		
21 S Feliks	8 Jovan		
22 N 1. pobink.	9 P. M. sv. Nik.		
23 P Deziderij	10 Simon		
24 T Ivana	11 Ćiril i Metod		
25 S Urban	12 Epifanije		
26 Č Sv. Reš. Telo	13 Glikerija		
27 P Magdalena €	14 Izidor		
28 S Viljem	15 Pahomije		
29 N 2. pobink.	16 Pr. Teodor		
30 P Ferdinand	17 Andronik		
31 T Angela	18 Teodot		

☉ Mlaj dne 5. ob 19. uri 12 minut. — ☽ Prvi krajec dne 13. ob 15. uri 2 minuti. — ☽ Ščip dne 20. ob 6. uri 9 minut. — € Zadnji krajec dne 27. ob 5. uri 55 minut.

Maj

Beleške

1932

Termin v Nabavljalni zadrugi:

Naročnina:

Članarina: pogrebno društvo

organizacija

naročnina

JUNIJ		Beleške za	
Za katoličane	Za pravoslavne	perilo	mleko
1 S Gracijana	19 Pataok		
2 Č Erazem	20 Talalej		
3 P Srce Jezus.	21 Konst. i Jelena		
4 S Kvirin Ⓚ	22 Vladimir		
5 N 3. pobink.	23 Mihajlo		
6 P Norbert	24 Simeon		
7 T Lukrecija	25 III. n. d. g. J.		
8 S Medard	26 Karpo		
9 Č Primož in F.	27 Spasov dan		
10 P Marjeta	28 Nikita		
11 S Barnaba	29 Teodosija		
12 N 4. pobink.	30 Isakije		
13 P Anton Pad.	31 Jeremije		
14 T Bazilij	1 Justin		
15 S Vid	2 Nikifor		
16 Č Benon	3 Lukijan		
17 P Adolf	4 Mitrofan		
18 S Gervazij Ⓚ	5 Dorotej		
19 N 5. pobink.	6 Duhovi		
20 P Silverij	7 Duh. poned.		
21 T Alojzij	8 Duh. utorak		
22 S Ahac	9 Kiril		
23 Č Agripina	10 Timotej		
24 P Janez Krst.	11 Bartolomej		
25 S Henrik Ⓚ	12 Onufrije		
26 N 6. pobink.	13 Akilina		
27 P Ladislav	14 Jelisej		
28 T Vidov dan	15 Vidov dan		
29 S Peter in P.	16 Tihon		
30 Č Spr. sv. Pav.	17 Manuilo		

Ⓚ Mlaj dne 4. ob 10. uri 16 minut. — Ⓛ Prvi krajec dne 11. ob 22. uri 44 minut. — Ⓚ Ščip dne 18. ob 13. uri 38 minut. — Ⓚ Zadnji krajec dne 25. ob 21. uri 36 minut.

Junij

Beleške

1932

Termin y Nabavljalni zadrugi:

Naročnina:

Članarina: pogrebno društvo

organizacija

naročnina

JULIJ		Beleške za	
Za katoličane	Za pravoslavne	perilo	mleko
1 P Oton	18 Leontije		
2 S Obisk M. D.	19 Juda		
3 N 7. pobink. ☉	20 Metodije		
4 P Urh	21 Julijan		
5 T Ciril in M.	22 Jevsevije		
6 S Izaija	23 Agripina		
7 Č Vilibald	24 Ivanj dan		
8 P Kilijan	25 Fevronija		
9 S Nikolaj	26 David		
10 N 8. pobink.	27 Sampson		
11 P Pij I. ☽	28 Kir i Jovan		
12 T Moh. in F.	29 Petrov dan		
13 S Marjeta	30 Sabor 12 ap.		
14 Č Bonaventura	1 Kuzma i Dam.		
15 P Henrik	2 Pol. H. B.		
16 S Marija Karm.	3 Jakinto		
17 N 9. pobink. ☿	4 Andrija		
18 P Friderik	5 Atanasije		
19 T Vincencij P.	6 Sisoje		
20 S Elija	7 Toma i Akakije		
21 Č Prakseda	8 Prokopije		
22 P Magdalena	9 Pankratije		
23 S Apolinarij	10 45 mučenika		
24 N 10. pobink.	11 Evfemija		
25 P Jakob ☾	12 Proklo i Ilarije		
26 T Ana	13 Sab. arh. Gavr.		
27 S Pantaleon	14 Akila		
28 Č Viktor	15 Kiril i Jilita		
29 P Marta	16 Atinogen		
30 S Abdon	17 Marina		
31 N 11. pobink.	18 Jakint		

☉ Mlaj dne 3. ob 23. uri 20 minut. — ☽ Prvi krajec dne 11. ob 4. uri 7 minut. — ☿ Ščip dne 17. ob 22. uri 6 minut. — ☾ Zadnji krajec dne 25. ob 14. uri 42 minut.

Termín v Nabavljalni zadruzi:

Naročnina:

Članarina: pogrebno društvo

organizacija

naročnina

AVGUST		Beleške za	
Za katoličane	Za pravoslavne	perilo	mleko
1 P Petra verige	19 Makrena		
2 T Porcijun. ☉	20 Prorok Ilija		
3 S Najd. sv. Št.	21 Simeon		
4 Č Dominik	22 Marija Magd.		
5 P Marija Sn.	23 Trofim		
6 S Sikst II.	24 Hristina		
7 N 12. pobink.	25 Smrt sv. Ane		
8 P Cirijak	26 Paraskeva		
9 T Roman ☽	27 Pantelejmon		
10 S Lavrencij	28 Prohor i N.		
11 Č Suzana	29 Kalinik		
12 P Klara	30 Anđelina		
13 S Janez Berh.	31 Jevdokim		
14 N 13. pobink.	1 Krsta G.		
15 P Vel. Šmaren	2 Pr. m. arh. St.		
16 T Rok ☽	3 Isakije		
17 S Hijacint	4 7 dece v Efesu		
18 Č Helena	5 Jevsignije		
19 P Ludovik	6 Preobr. Gosp.		
20 S Bernard	7 Dometije		
21 N 14. pobink.	8 Emilijan		
22 P Timotej	9 Matej		
23 T Filip	10 Lavrentije		
24 S Jernej ☽	11 Jevplo		
25 Č Ludovik	12 Fotije i Anikit.		
26 P Cefirin	13 Maksim		
27 S Jožef K.	14 Mihej, pr.		
28 N 15. pobink.	15 Vel. Gospa		
29 P Janez obgl.	16 Joakim		
30 T Roza L.	17 Miron		
31 S Rajmund ☉	18 Flor i Lavro		

☉ Mlaj dne 2. ob 10. uri 42 minut. — ☽ Prvi krajec dne 9. ob 8. uri 40 minut. — ☽ Ščip dne 16. ob 8. uri 42 minut. — ☽ Zadnji krajec dne 24. ob 8. uri 21 minut. — ☉ Mlaj dne 31. ob 20. uri 55 minut.

Termin v Nabavljalni zadrugi:

Naročnina:

Članarina: pogrebno društvo

organizacija

naročnina

SEPTEMBER		Beleške za	
Za katoličane	Za pravosla ne	perlo	mleko
1 Č Egidij	19 Andrija Strat.		
2 P Štefan	20 Samuilo		
3 S Serafina	21 Tadej		
4 N 16. pobink.	22 Agatonik		
5 P Lavrencij	23 Lup		
6 T Magnus	24 Rodj. Pr. Petra		
7 S Regina ☽	25 Bartol i Tit		
8 Č Mali Šmaren	26 Andrijan i Nat.		
9 P Gorgonij	27 Pimen		
10 S Nikolaj Tol.	28 Mojsije Murin		
11 N 17. pobink.	29 Us. gl. J. Krst.		
12 P Ime Marijino	30 Sabor. srp. pr.		
13 T Franc	31 Pol. poj. Bogor.		
14 S Pov. križa ☽	1 S. Stolpnik		
15 Č Nikodem	2 Mamant		
16 P Ljudmila	3 Janićije I. p. s.		
17 S Lambert	4 Vavila i Mojsij.		
18 N 18. pobink.	5 Zaharije		
19 P Januarij	6 Jevdoksije		
20 T Evstahij	7 Sozont		
21 S Matevž	8 Mala Gospojina		
22 Č Mavricij	9 Joakim i Ana		
23 P Tekla ☽	10 Minodora		
24 S Rupert	11 Teodora		
25 N 19. pobink.	12 Avtonom		
26 P Ciprijan	13 Kornelije		
27 T Kozma in D.	14 Krstov dan		
28 S Vaclav	15 Nikita		
29 Č Mihael	16 Eufimija		
30 P Hieronim ☽	17 Sofija		

☽ Prvi krajec dne 7. ob 13. uri 49 minut. — ☽ Ščip dne 14. ob 22. uri 6 minut. — ☽ Zadnji krajec dne 23. ob 1 uri 47 minut.
— ☽ Mlaj dne 30. ob 6. uri 30 minut.

Termin v Nabavljalni zadrugi:

Naročnina:

Članarina: pogrebno društvo

organizacija

naročnina

OKTOBER		Beleške za	
Za katoličane	Za pravoslavne	perilo	mleko
1 S Remigij	18 Evmenije		
2 N 20. pobink.	19 Trofim i Savat.		
3 P Kandid	20 Jevstatije		
4 T Franc Seraf.	21 Kodrat		
5 S Placid	22 Foka i Jona		
6 Č Bruno ☽	23 Začee sv. Jov.		
7 P Justina	24 Simeon		
8 S Brigita	25 Eufrosinija		
9 N 21. pobink.	26 Smrt sv. Jovana		
10 P Franc Borg.	27 Kalistrat		
11 T Nikazij	28 Hariton		
12 S Maksimilijan	29 Kirijak		
13 Č Edvard	30 Grigorije		
14 P Kalist ☽	1 P. Bogorodice		
15 S Terezija	2 Kiprijan		
16 N 22. pobink.	3 Dionisije		
17 P Hedvika	4 Stevan Štilj.		
18 T Luka	5 Haritina		
19 S Peter A.	6 Toma		
20 Č Felicijan	7 Sergij. i Bakho		
21 P Uršula	8 Pelagija		
22 S Kordula ☽	9 Stevan Novi		
23 N 23. pobink.	10 Evlampije		
24 P Rafael	11 Filip		
25 T Krišpin	12 Prov i Tarah		
26 S Evarist	13 Karpo i Papila		
27 Č Sabina	14 Pr. mati Par.		
28 P Simon in J.	15 Jeftim.		
29 S Narcis ●	16 Longin		
30 N 24. pobink.	17 Osija		
31 P Volbenk	18 Luka P. Cet.		

☽ Prvi krajec dne 6. ob 21. uri 5 minut. — ☽ Ščip dne 14. ob 14. uri 18 minut. — ☽ Zadnji krajec dne 22. ob 18. uri 14 minut. — ● Mlaj dne 29. ob 15. uri 56 minut.

Oktober

Beleške

1932

Termin v Nabavljalni zadrugi:

Naročnina:

Članarina: pogrebno društvo

organizacija

naročnina

NOVEMBER		Beleške za	
Za katoličane	Za pravoslavne	perilo	mleko
1 T Vsi svetniki	19 Prohor		
2 S Verne duše	20 Artemije		
3 Č Viktorin	21 Ilarion		
4 P Karel Bor.	22 Averkije		
5 S Emerik ☿	23 Jakov		
6 N 25. pobink.	24 Areta		
7 P Engelbert	25 Mark i Mar.		
8 T Bogomir	26 Dimitrije		
9 S Gorgonij	27 Nestor		
10 Č Andrej A.	28 Arsenije		
11 P Martin	29 Anastasije		
12 S Kunibert	30 Milutin		
13 N 26. pobink. ☽	31 Stahije i Amp.		
14 P Jozafat	1 Kuzma i Dam.		
15 T Leopold	2 Akindin		
16 S Otmar	3 Obn. hr. s Đ.		
17 Č Gregor	4 Joanikije		
18 P Odon	5 Galaktijon		
19 S Elizabeta	6 Pavle Ispov.		
20 N 27. pobink.	7 Lazar, 33 muč.		
21 P Mar. dar. ☽	8 Sab. arh. Mihail		
22 T Cecilija	9 Onisifor		
23 S Klemen	10 Erast i Olimp.		
24 Č Janez od kr.	11 Stevan Deč.		
25 P Katarina	12 Jovan Milostivi		
26 S Konrad	13 Jovan Zlatousti		
27 N 1. adventna	14 Filip		
28 P Gregor ●	15 Gurije		
29 T Saturnin	16 Matej		
30 S Andrej	17 Grigorije		

☽ Prvi krajec dne 5. ob 7. uri 50 minut. — ☽ Ščip dne 13. ob 8. uri 28 minut. — ☿ Zadnji krajec dne 21. ob 8. uri 59 minut. — ● Mlaj dne 28. ob 1 uri 43 minut.

November

Beleške

1932

Termin v Nabavljalni zadruzi:

Naročnina:

Članarina: pogrebno društvo

organizacija

naročnina

DECEMBER		Beleške za	
Za katoličane	Za pravoslavne	perilo	mleko
1 Č Nar. praznik	18 Dan Ujedinj.		
2 P Bibijana	19 Avdija		
3 S Franc Ks.	20 Grigorije		
4 N 4. adventna ③	21 Vavedenije		
5 P Saba	22 Filimon		
6 T Nikolaj	23 Amfilokije		
7 S Ambrož	24 Katarina		
8 Č Mar. spočetje	25 Kliment ep. r.		
9 P Levkadija	26 Alimpije		
10 S Judita	27 Jakov Pers.		
11 N 3. adventna	28 Stevan Novi		
12 P Aleksander	29 Paramon		
13 T Lucija ④	30 Andrija Pr.		
14 S Spiridijon	1 Naum i Anan		
15 Č Kristina	2 Uroš		
16 P Albina	3 Sofronije		
17 S Kraljev r. d.	4 Kraljev rodend.		
18 N 4. adventna	5 Sv. Sava		
19 P Urban	6 Sv. Nikola		
20 T Liberat ⑤	7 Amrosije		
21 S Tomaž	8 Patapije		
22 Č Demetrij	9 Začeće Bog.		
23 P Viktorija	10 Jovan		
24 S Irmina	11 Danilo S.		
25 N Božič	12 Spiridijon		
26 P Štefan	13 Jevstatije		
27 T Janez ⑥	14 Tir. i Levkije		
28 S Ned. otroci	15 Eleverije		
29 Č Tomaž	16 Agej		
30 P David	17 Danilo		
31 S Silvester	18 Sevastijan		

③ Prvi krajec dne 4. ob 22. uri 45 minut. — ④ Ščip dne 13. ob 3. uri 21 minut. — ⑤ Zadnji krajec dne 20. ob 21. uri 22 minut. — ⑥ Mlaj dne 27. ob 12. uri 22 minut.

December

Beleške

1932

Termin v Nabavljalni zadrugi:

Naročnina:

Članarina: pogrebno društvo

organizacija

naročnina

Deset zapovedi pri jedi.

1. Ne jej, dokler si utrujen ali vznemirjen!
2. Ne jej prevročih jedi, temveč počakaj, da se ohladi!
3. Ne jej hlastno, ampak počasi!
4. Jedi dobro zgrizi, da se dobro pomešajo s slino!
5. Med eno in drugo jedjo napravi malo pavzo!
6. Ne pij med jedjo!
7. Ne jej preveč, ampak prenehaj takrat, ko ti še diši. potem boš dolgo živel!
8. Ne muči se s skrbmi med jedjo, ampak odloži jih na poznejši čas!
9. Navadi se biti med jedjo dobre volje, potem boš vedno dobro prebavljaj!
10. Uživaj večkrat izborne testenine »PEKATETE« ali »JAJNINE«, bodisi na juhi, kot prikuho ali kot samostojno jed. Z njimi dovajaš svojemu telesu potrebne redilne snovi!

Edino naša tovarna izdeluje za Vas in Vašo družino pravilne čevlje, ker so moderni, trpežni in dobro vzdržljivi!

Zahtevajte v Vaših prodajalnah samo čevlje

Jara

Podpirajte domač izdelek

I. RAZBORŠEK
TOVARNA ČEVLJEV, TRŽIČ
DRAVSKA BANOVINA

MESEČNI OBRAČUN — SEPTEMBER

Prejemki:	<i>Din</i>	<i>p</i>
Mesečni prejemki:		
Izdatki:	<i>Din</i>	<i>p</i>
Stanovanje:		
Luč in kurjava:		
Živila:		
Obleka in čevlji:		
Posli:		
Perilo:		
Šola:		
Naročnina na liste in revije:		
Članarina:		
Na dolg:		
Pogrebna in podporna društva:		

MESEČNI OBRAČUN — NOVEMBER

Prejemki:	<i>Din</i>	<i>p</i>
Mesečni prejemki:		
Izdatki:	<i>Din</i>	<i>p</i>
Stanovanje:		
Luč in kurjava:		
Živila:		
Obleka in čevlji:		
Posli:		
Perilo:		
Šola:		
Naročnina na liste in revije:		
Članarina:		
Na dolg:		
Pogrebna in podporna društva:		

Letni obračun za leto 1931.

Mesec	I z d a t k i														Prebitek		Primanj- kljaj	
	Mesečni prejemki		Stanovanje		Hrana		Obleka		Luč. kurjava		Šola		Dolgovi		Din	p	Din	p
	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p				
Januar																		
Februar																		
Marec																		
April																		
Maj																		
Junij																		
Julij																		
Avgust																		
September																		
Oktober																		
November																		
December																		
Skupaj																		

RODOVNIK KRALJEVSKE HIŠE.

Nj. Vel. kralj Aleksander I.

rojen 17. decembra 1888 na Cetinju. Vršil kraljevsko oblast od 24. junija 1914.
Stopil na prestol 17. avgusta 1921.

Nj. Vel. kraljica Marija

rojena dne 9. januarja 1900 v Goti.

Nj. kralj. Vis. prestolonaslednik Peter

rojen dne 6. septembra 1923 v Beogradu.

Nj. kralj. Vis. Tomislav

rojen dne 19. januarja 1928 v Beogradu.

Nj. kralj. Vis. Andrej

rojen dne 28. junija 1929 na Bledu.

Nj. kralj. Vis. Gjorgje

rojen dne 8. septembra 1887 na Cetinju, brat Nj. Vel. kralja Aleksandra.

Nj. kralj. Vis. kneginja Jelena

rojena 5. novembra 1884 na Reki, vdova Nj. Vis. kneza Jov. Konstantinovića.
sestra Nj. Vel. kralja Aleksandra.

Nj. Vis. knez Arzenije Karagjorgjević

rojen dne 16. aprila 1859 v Temešvaru, stric Nj. Vel. kralja Aleksandra.

Nj. Vis. knez Pavle Karagjorgjević

rojen dne 27. aprila 1893 v Petrogradu, sin Nj. Vis. kneza Arzena, poročen
dne 22. septembra 1923 z Nj. kraljevskim Vis. grško princezo Olgo, hčerjo
Nj. Vis. grškega kneza Nikole, rojeno v Tatoju dne 29. maja 1903.

Sin Nj. Vis. kneza Pavla,

Nj. Vis. knez Aleksander Karagjorgjević

rojen 13. avgusta 1924.

Sin Nj. Vis. kneza Pavla,

Nj. Vis. knez Nikola Karagjorgjević

rojen dne 29. junija 1928.



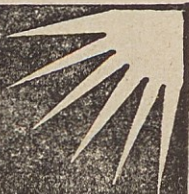
Ne ustrašite se

še tako velikega pranja, kajti Schichtov RADION bo namesto Vas oskrbel polovico dela. Način je zelo enostaven in udoben:

1. Običajno namakanje preko noči. 2. Raztopiti Schichtov RADION v mrzli vodi in perilo 20 minut prekuhati. 3. Perilo najprvo v topli, nato večkrat v mrzli vodi dobro izplakniti.

Poskusite samo enkrat in uverili se bode, da Vam nobena stvar ne pripomore do tako lepega perila kot

Schicht ov
RADION



POŠTNE PRISTOJBINE.

Pisma (do 1000 g):

Za tuzemstvo:

do 20 g v krajevnem prometu	Din 1'—
do 20 g v medkrajevnem prometu	Din 1'50
do 50 g v krajevnem in medkrajevnem prometu	Din 2'—
do 250 g v krajevnem in medkrajevnem prometu	Din 3'50
do 500 g v krajevnem in medkrajevnem prometu	Din 5'—
do 1000 g v krajevnem in medkrajevnem prometu	Din 10'—

Za inozemstvo:

do 20 g	Din 3'—	do 120 g	Din 10'50
do 40 g	Din 4'50	do 140 g	Din 12'—
do 60 g	Din 6'—	do 160 g	Din 13'50
do 80 g	Din 7'50	do 180 g	Din 15'—
do 100 g	Din 9'—		

dalje za vsakih začetih 20 g Din 1'50 več.

Dopisnice:

Za tuzemstvo: Din 0'75,

za inozemstvo: Din 1'50.

Z odgovorom za tu- in inozemstvo dvojna pristojbina.

Tiskovine (do 2000 g):

Za tuzemstvo:

do 50 g	Din 0'25	do 300 g	Din 1'50
do 100 g	Din 0'50	do 350 g	Din 1'75
do 150 g	Din 0'75	do 400 g	Din 2'—
do 200 g	Din 1'—	do 450 g	Din 2'25
do 250 g	Din 1'25		

Za vsakih nadaljnjih začetih 50 g Din 0'25 več.

Za inozemstvo:

do 50 g	Din 0'50	do 300 g	Din 3'—
do 100 g	Din 1'—	do 350 g	Din 3'50
do 150 g	Din 1'50	do 400 g	Din 4'—
do 200 g	Din 2'—	do 450 g	Din 4'50
do 250 g	Din 2'50		

Za vsakih nadaljnjih začetih 50 g Din 0'50 več.

Vzorci (do 500 g):

Za tuzemstvo:

do 100 g	Din 0'50	do 350 g	Din 1'75
do 150 g	Din 0'75	do 400 g	Din 2'—
do 200 g	Din 1'—	do 450 g	Din 2'25
do 250 g	Din 1'25	do 500 g	Din 2'50
do 300 g	Din 1'50		

Za inozemstvo:

do 100 g	Din 1'—	do 350 g	Din 3'50
do 150 g	Din 1'50	do 400 g	Din 4'—
do 200 g	Din 2'—	do 450 g	Din 4'50
do 250 g	Din 2'50	do 500 g	Din 5'—
do 300 g	Din 3'—		

Paketi (do 20 kg):

Za tuzemstvo:

Pristojbina po teži:		Pristojbina po vrednosti:	
do 1 kg	Din 3'—	do 100 Din	Din 1'—
1— 5 kg	Din 8'—	do 500 Din	Din 2'—
5—10 kg	Din 20'—	do 1000 Din	Din 5'—
10—15 kg	Din 30'—	do 5000 Din	Din 10'—
15—20 kg	Din 40'—	za vsakih nadaljnih začetih 1000 Din po Din 1'— več.	

Dostavnina v kraju, kjer je pošta in se paketi dostavljajo Din 5'—.

Obvestnina v kraju, kjer ni pošte Din 0'50.

Nakaznina za odkupnino:		do 3000 Din		Din 7'—
do 25 Din	Din 1'—	do 4000 Din		Din 8'—
do 50 Din	Din 1'50	do 5000 Din		Din 10'—
do 100 Din	Din 2'—	Izplačnina za odkupnino:		
do 300 Din	Din 3'—	do 50 Din		Din 0'50
do 500 Din	Din 4'—	do 1000 Din		Din 1'—
do 1000 Din	Din 5'—	do 5000 Din		Din 2'—
do 2000 Din	Din 6'—			

Za obsežne pakete, ali one, ki zahtevajo večjo pazljivost, se plača dvakratna pristojbina po teži.

za odkupne pošiljke se plačuje dodatna taksa za predložitev v višini Din 1'—.

Od 1. marca 1932 veljajo sledeče pristojbine:

	5—10 kg	10—15 kg	15—20 kg
I. cona do 100 km	Din 10'—	Din 15'—	Din 20'—
II. cona do 300 km	Din 15'—	Din 22'—	Din 30'—
III. cona preko 300 km	Din 20'—	Din 30'—	Din 40'—

Obvestnina Din 0'50, dostavnina do 5 kg Din 2'—, preko 5 kg Din 5'—.

Posebne pristojbine:

Priporočnina: v krajevnem prometu Din 2'—, medkrajevno Din 3'— in inozemstvo Din 4'—.

Ekspresna pristojbina za pisma v tuzemstvo Din 3'—.

Ekspresna pristojbina za pisma v inozemstvo Din 6'—.

Ekspresna pristojbina za pakete v tuzemstvo Din 6'—.

Povratnica ob predaji: za tuzemstvo in inozemstvo Din 3'—.

Povratnica po predaji za tu- in inozemstvo Din 6'—.

Poizvednica za tuzemstvo Din 3'—, za inozemstvo Din 6'—.

Pristojbina za pokaz Din 1'—.

Poste restante shranjevalnina Din 0'50.

Vrednosna pisma (do 1 kg):

Za tuzemstvo:

krajevno:		medkrajevno:	
do 20 g	Din 3'—	do 20 g	Din 4'50
do 50 g	Din 4'—	do 50 g	Din 5'—
do 250 g	Din 5'50	do 250 g	Din 6'50
do 500 g	Din 7'—	do 500 g	Din 8'—
do 1000 g	Din 12'—	do 1000 g	Din 13'—

Pristojbina od vrednosti:

do 100 Din	Din 1'—	do 5000 Din	Din 10'—
do 500 Din	Din 2'—	do 6000 Din	Din 11'—
do 1000 Din	Din 5'—		

Za vsakih nadaljnjih začetih Din 1000'— znaša pristojbina Din 1'— več.
Dostavnina Din 1'—, obvestnina Din 0'50.

Za inozemstvo (do 2 kg):

do 20 g	Din 6'—	do 80 g	Din 10'50
do 40 g	Din 7'50	do 100 g	Din 12'—
do 60 g	Din 9'—		

za vsakih nadaljnjih začetih 20 g Din 1'50 več. Za Italijo znaša pristojbina do 20 g Din 5'50.

Vrednostna pristojbina samo do Din 3000'— znaša Din 5'—.

Poštna nakaznice:**Za tuzemstvo (do Din 5000'—):**

do 50 Din	Din 2'50	do 2000 Din	Din 8'—
do 100 Din	Din 3'—	do 3000 Din	Din 9'—
do 300 Din	Din 4'—	do 4000 Din	Din 10'—
do 500 Din	Din 5'—	do 5000 Din	Din 12'—
do 1000 Din	Din 6'—		

Za inozemstvo (do 3000'— Din):

do 100 Din	Din 3'—	od 200 do 300 Din	Din 4'—
od 100 do 200 Din	Din 3'50		

itd. za vsakih začetih Din 100'— po Din 0'50 več.

Izplačnina:

do 50 Din	Din 0'50	do 5000 Din	Din 2'—
do 1000 Din	Din 1'50		

Na vsako položnico se plača v gotovini pri vplačilu do Din 500'— 0'50 Din in preko Din 500'— po Din 1'— pristojbine. Beleške na hrbtu položnice so brezplačne.

Brzojavne pristojbine:**Doma in za Reko:**

Brzojavni blanket 50 par. Vsaka beseda 60 par, toda najnižja pristojbina za eno brzojavko Din 6'—. Za ekspresne brzojavke se plača trikratna pristojbina.

Za inozemstvo:

Albanija	Din 1'98	Madžarska	Din 1'76
Anglija	Din 4'51	Nemčija	Din 3'08
Avstrija	Din 1'98	Norveška	Din 4'40
Belgija	Din 3'52	Poljska	Din 2'86
Bolgarija	Din 1'98	Portugalska	Din 4'29
Čehoslovaška	Din 2'75	Rumunija	Din 1'98
Danska	Din 3'52	Rusija	Din 5'38
Finska	Din 4'51	Španija	Din 3'52
Francija	Din 2'97	Švedska	Din 3'63
Grčija	Din 1'98	Švica	Din 2'75
Holandija	Din 3'52	Tunis	Din 4'07
Italija	Din 2'31	Turčija	Din 5'06

Označba brzojavk:

- RP x — Odgovor plačan za x besed,
RPD x — Odgovor nujen plačan za x besed,
PC — Telegrafično potrdilo o dostavitvi,
PCD — Nujno telegrafično potrdilo o dostavitvi,
PCP — Poštno potrdilo o dostavitvi,
FS — Poslati za adresatom,
PR — Priporočeno po pošti,
XP — Sel plačan,
MP — Izročiti samo v roke,
JOUR — Dostaviti samo podnevi,
Nuit — Dostaviti tudi ponoči,
TR — Brzojavno ležeče,
GP — Poštno ležeče.

Telefonske pristojbine:

1 pogovor 3 min. iz javne govorilnice loco Din 1'— . — Pogovor v medkrajnem prometu iz katerekoli govorilnice:

- I. cona do 25 km v okrožju Din 5'—,
II. cona do 50 km v okrožju Din 10'—,
III. cona do 100 km v okrožju Din 15'—,
IV. cona do 200 km v okrožju Din 20'—,
V. cona do 400 km v okrožju Din 25'—,
VI. cona čez 400 km v okrožju Din 30'—,

Za nujne pogovore se plača trikratna pristojbina. Poziv za pogovor Din 5'—, nujen poziv za pogovor Din 7'—.

ENRILO

POPOLEN NADOMESTEK ZRNATE KAVE
priporoča se najtopleje vsakemu gospodinjstvu



Enrilo z mlekom

daje izvrstno belo kavo zelo prijetnega teka in okusa



Poraba

Enrila je vsled njegove izdatnosti zelo poceni



Enrilo omogoča uživanje kave tudi vsem onim, katerim je zrna kava prepovedana, ali pa jim ne ugaja

Izdeluje tovarna:

HENRIK FRANCKA SINOVI D. D.
ZAGREB

TAKSE ZA PRISTOJBINE.

Vsaka pismena vloga ali prošnja na državne urade	Din 5—
če se zahteva tudi odgovor, še	20—
vsaka priloga mora biti kolekovana	2—
ako je priloga kolekovana že s kolekom izpod	
Din 2—, se mora kolekovati na Din 2—	
za pritožbo (priziv) na višjo oblast	20—
trgovski računi do Din 100—	—10
trgovski računi nad Din 100—	—20
pooblastilo generalno	20—
pooblastilo specialno	10—
vsak plakat ali objava, ki se prilepi na vidnem	
mestu (okna, vrata, zidovi itd.) za vsak izvod .	—10
menice po monopolnih obrazcih do Din 300— . .	—60
preko 300— do 600— Din	120
preko 600— do 1200— Din	2—
preko 1200— do 2000— Din	4—
predlog za zemljeknjižno zavarovanje do 500— Din	10—
za vsakih nadaljnjih 100— Din	1—
tožbe za vlogo do Din 500—	30—
od 500— do 1.500— Din	50—
od 1.500— do 10.000— Din	70—
od 10.000— do 50.000— Din	150—
nad Din 50.000—	300—
in poleg tega še od spornega predmeta nad	
Din 300— 3 odstotke.	
za osnovne šole in nižje razrede srednjih šol . . .	5—
za višje razrede srednjih šol in strok, moških in	
ženskih	10—
pobotnice in zadolžnice od vsote	1/2%
kupne pogodbe od premičnine od vsote	1%
kupne pogodbe od nepremičnine od vsote	4%
najemne pogodbe za trajajoči čas od vrednosti . . .	1%
za tombolo nad 2000— Din vrednosti dobitka . . .	1/2%
veselična taksa od vstopnine 20% in od teh 20% še	
5% je skupaj od vstopnine	21%
zastavljalne listine (garancijska pisma)	0.1%
Reklame, stalne izpod 1/2 m ²	40—
Reklame, stalne od 1/2 m ² do 1 m ²	80—
Reklame, stalne nad 1 m ²	150—
Prijave za vozila (avto ali vprežni voz)	100—
Taksa za enovprežni voz letno	100—
Taksa za dvovprežni voz letno	200—

Centralna vinarna d. d.

V Ljubljani - Sp. Šiška

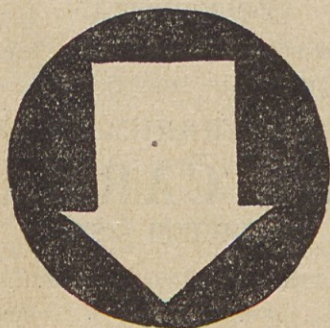
Frankopanska ulica šte. 11

Telefon 25-73



opozarja vse železničarje na svoja zjamčeno pristna prvovrstna domača štajerska in dolenska vina. Na zalogi pa ima tudi zjamčeno pristna dalmatinska vina lastne preše. „Centralna vinarna“ kupuje v Dalmaciji le **grozdje in preša sama**, druga vina pa kupuje le **od vinogradnikov.**

„M E N A R D T E A“



Priporočamo Vam

„Menard - čaj“

in se dobi v vseh naših prodajalnah

Ustanovljena leta 1900

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Centrala: LJUBLJANA, DUNAJSKA CESTA

DELNIŠKA GLAVNICA:
Din 50,000.000.—

SKUPNE REZERVE ca.:
Din 15,000.000.—

NASLOV BRZOJAVKAM: BANKA LJUBLJANA
TELEFON ŠTEV.: 2861, 2413, 2502, 2503

PODRUŽNICE:

BREŽICE	MARIBOR	PTUJ	SPLIT
CELJE	METKOVIČ	RAKEM	ŠIBENIK
ČRNOVELJ	NOVI SAD	SARAJEVO	VARAŽDIN
KRANJ	NOVO MESTO	SLOVENJGRADEC	ZAGREB

SE PRIPOROČA ZA VSE BANČNE POSLE

POZOR!

POZOR!

Železničarji!

Najtrpežnejši, najsolidnejše izdelani in najcenejši so le „Doko“-čevlji, ki jih izdeluje priznано najboljša

DOMAČA TVORNICA ČEVLJEV

IVAN ČARMAN

V ZGORNJI ŠIŠKI

Izdelujem vse vrste čevljev, nepremočljive iz juhte, damske, otroške, gamaše i. t. d. • Železničarji, ki so člani Nabavljalne zadruge, si jih nabavijo lahko v zadruzi, ali pa potom nakaznice v trgovino
PREŠERNOVA ULICA ŠT. 9 (NA DVORIŠČU)

PROTI DOGOVORU TUDI BLAGO ZAMENJAM!

Ivan Deržič:

OB DESETLETNICI.

Dne 27. novembra 1931 je poteklo deset let obstoja naše Nabavljalne zadruge uslužbencev državnih železnic v Sloveniji, r. z. z o. z. Tega dne pred desetimi leti se je vršil ustanovni občni zbor v dvorani Mestnega doma v Ljubljani.

Težki so bili časi ob in po prevratu za vse nameščence oz. uslužbence, državne in privatne. Še posebej težki pa so bili za slovenske državne železničarje. Ti so bili najtežje prizadeti izmed vseh. Je bila to težka posledica dejanskega stanja, da so Italijani in deloma Nemci imeli zasedene one naše slovenske pokrajine, kjer je bilo največ državnih prog pod bivšo Avstrijo. Pokrajine smo zgubili in ž njimi več kot tretjino našega naroda! Slovenski državni železničarji so se iz teh zasedenih pokrajin morali po prevratu prvi izseliti. Trst in Gorica, ki sta bila glavna centra slovenskih državnih železničarjev, sta morala po diktatu Italijanov takoj postati — italijanska. Slovenski živelj v državni službi se je moral iztrebiti in številčno največ tega življa je bilo pri državnih železnicah.

Prihajale so trume slovenskih državnih in južnih železničarjev v posebnih begunskih vlakih čez takozvano demarkacijsko črto. Južni železničarji so bili na boljšem, ker jih je bilo v zasedenem ozemju manj in jih je privatna uprava mogla porazdeliti po novih progah v naši državi. Državni železničarji pa so bili v težjem položaju. Ravnateljstvo državnih železnic v Ljubljani ni imelo v svojem območju toliko prog, da bi bilo moglo porazdeliti vse begunce. Pričelo je novo preseljevanje na Koroško in v področje direkcije Zagreb, ki se je po ukinitvi ravnateljstva v Ljubljani in podreditvi naših prog pod direkcijo Zagreb še povečalo vsled izgubljenega plebiscita!

Brez doma in strehe, izgnani iz rodne grude, so slovenski državni železničarji, komaj rešeni strahot in grozot vojne, morali pod silo razmer prenašati nova gorja in izpiti kupo grenkobe do dna v osvobojeni, a okrnjeni domovini!



Prodajalna »Šiška«.



Prodajalna v Mariboru, Koroški kolodvor.



Prodajalna manufakture v Ljubljani.



Stroj za žaganje drv prodajalne »Šiška«.

Domovina, komaj osvobojena, ni mogla in znala, četudi je hotela, narod usmeriti tako, da bi sleherni pripadnik občutil isto ljubezen, skrb in pravice polnovrednega in enakega sina oz. hčere skupne svoje domovine. Medvojne in povojne strahote so destruktivno vplivale na duševno in gospodarsko stanje vsega človeštva; temu vplivu naš narod ni mogel odoleti. Borba se je bila za ideje, za gospodarski obstoj, za moralo in duše. Bila je borba enega proti drugemu, vseh proti vsem!

Beati posidentes, je star rimski pregovor! Blaženi oni, ki posedujejo, ki imajo gospodarske dobrine. Nasprotno pa težko onim, ki morajo živeti od tega, kar si prislužijo z delom svojega duha in rok! Ta pregovor se je izživel tudi pri nas. Uslužbenci vseh vrst, državni in privatni, ročni in duševni, so bili potisnjeni v najtežjo borbo za svoj življenski obstanek.

Obe železniški upravi, državna in ona južne železnice, sta po prevratu prevzeli naše jugoslovanske proge v desolatnem stanju. Ako bi bilo železniško osebje fizično in duševno najboljše kakovosti, bi vzlic temu sanacija obstoječih razmer mogla napredovati le postopoma. Ker pa je osebje bilo vsled vojne do skrajnosti duševno in fizično izčrpano in obnemoglo, je izven dvoma, da so bile naloge vodilnih faktorjev toliko težje. Pravilna in pravična ureditev gmotnega stanja naše države se ni mogla izvesti i vsled težkega finančnega stanja države i vsled odpora onih krogov, ki so v delojemalcu videli onega, ki se hoče okoristiti na njihov račun. Železniški upravi sta se odločili, da s preskrbo najpotrebnejših življenskih potrebščin vsaj deloma olajšata življenje svojim uslužbencem.

Južna železnica je obdržala svoj stari sistem uradne aprovizacije. Državnoželezniška uprava pa je podprla privatno inicijativo svojega osebja in takoj l. 1919. pomogla ustanoviti konzume v Zagrebu in Sarajevu, v Ljubljani pa je izjemoma pustila uradno aprovizacijo — nasledstvo bivših avstrijskih državnih železnic. Izkušnje z obema konzumoma v Zagrebu in Sarajevu so že v teku enega leta bile porazne.

Subvencije in podpore v raznih drugih oblikah niso mogle preprečiti milijonskih deficitov, katerih vzroka ni znal ali pa hotel nihče pojasniti. Osebje z konzumi oz. z njihovim poslovanjem ni bilo zadovoljivo, ker je občutilo, da ga ti ravnotako izkoriščajo kot privatni trgovci. Deficit je rastel vzlic okolnosti, da je vse osebje bilo primorano vplačati določeni delež. Cene vsem življenskim potrebščinam so bile take, da jih uslužbenec ni mogel prenesti in spraviti v sklad s svojimi pičlimi prejemi.

Sklicevali so se shodi, sprejemale resolucije, protestiralo se je na vse strani! V tem težkem času vseobče zmede in neorijentiranosti pa se je le našlo po inicijativi pokojnega tovariša Leitgeba nekaj slovenskih državnih železničarjev, ki so pravilno presodili dejansko stanje in pričeli delati na organizaciji samopomoči — lastnega stanu. Malo jih je bilo, ko so si v



Manufaktura v Ljubljani.



Vozički za razvoz mleka v Ljubljani.

Ljubljani sestavili pripravljalni odbor za ustanovitev lastne nabavljalne zadruge. Predsednik pripravljalnega odbora je postal tov. Berbuč Drago, ki je s pripravljalnim odborom prevzel nalogo pripraviti vse potrebno za ustanovni občni zbor. Vsi so šli s trdno voljo na delo, prvi med prvimi predsednik. Vršili so se sestanki v Ljubljani in po progah, potrebne so bile intervencije v Zagrebu in Beogradu; povsod pomisleki, odpor. Ministrstvo za promet je v oktobru 1921 vsled težkih izkušenj bilo primorano izdati odlok, ki je ukinil obveznost članstva v konzumih za državne železničarje. Potrebno je bilo rešiti vplačane deleže onih, ki niso dejansko nikdar bili člani konzuma v Zagrebu. Potrebno je bilo premagati odpor iz vrst onih sotovarišev, ki so bili člani raznih delavskih konzumov v Sloveniji in so v posebni nabavljalni zadrugi državnih železničarjev videli ogrožene svoje in svojih političnih somišljenikov interese. Potrebno pa je bilo odstraniti tudi odpor onih, ki so bili pod osebnim in prijateljskim vplivom trgovskih krogov. Le tem krogom ni prijalo, da se ustanavlja prva res stanovska nabavljalna zadruga.

Pod takimi okolnostmi pač ni bilo drugače mogoče, kakor da so prišle na ustanovni občni zbor v Mestni dom v Ljubljani dne 27. novembra 1921 strogo opredeljene skupine državnih železničarjev. »Nočemo konzuma, nočemo predsednika, denar nazaj« taki in slični klici so orili po dvorani ob otvoritvi zborovanja. Z veliko težavo je ustanovni občni zbor izvolil predsednika — za vodstvo zborovanja. Po enournem srditem besednem boju in raznih predlaganih resolucijah so se na poziv vladnega zastopnika odstranili oni, ki so bili proti ustanovitvi; odšel je tudi izvoljeni predsednik. Preostali so si izvolili novega predsednika in po stvarni debati vseh govornikov ugotovili dejansko stanje, da so se oficijelno izjavili proti nabavljalni zadrugi zastopniki internacionalnega Saveza in Prometne zveze. Po tej ugotovitvi se je zborovanje prekinilo, da so zborovalci mogli izpolniti pristopne izjave. Pristopnice je podpisalo 67 članov in s temi se je zborovanje nadaljevalo. Sprejela so se pravila in izvolila prva zadrugina uprava in sicer upravni odbor: predsednik tov. Vrišer Matija, odborniki tov. Kobale Kajetan, Sadel Jakob, Orel Ivan, Čerček Srečko, Kahne Franc, Podbevšek Ferdo, Lukanc Maks, in nadzorni odbor Vencajz Ludovik, Podbregar Karel, Schweitzer Josip, Golob Viktor, dve mesti v nadzornem odboru sta se pridržali za tovariše iz Jesenic in Novega mesta. Pred zaključkom zborovanja je pristopilo še 12 članov. Ustanovljena nabavljalna zadruga je torej prvi dan svojega obstoja štela 79 članov!

Zadruga je bila ustanovljena ter je pričela poslovati. Teško je bilo delo, veliko je bilo truda, žrtev in samozatajevanja odbornikov, ki so prevzeli odgovorna in nevhvaležna častna mesta. Manjkalo je vsega, denarnih sredstev, poslovnih lokalov, izkušenj itd., a manjkalo ni odločnosti in trdne volje za skupno delo.



Zadružna avtomobila prodajalen v Ljubljani.



Špecerija v Mariboru.

Odločnost in trdna volja sta zmagovali vse težkoče; delovanje zadruga se je postavilo na dobro bazo in počasi ustvarjalo sicer skromne, a vendar resnične in dobre uspehe. Prvi izredni občni zbor 6. I. 1922 je izpopolnil zadrugina pravila s sprejetjem poslovnika za upravni in nadzorni odbor in izvolil za predsednika tov. Čerčeka.

Pod smotrenim vodstvom se je po tem izrednem občnem zboru poslovanje zadruga vedno bolje razvijalo, dotok članstva večal od leta do leta. Vendar je bilo jasno, da zadruga samo s svojimi sredstvi ne bo mogla zadostiti vsem potrebam svojega članstva in potrebno je bilo iskati pomoči. To je mogel nuditi samo Savez nabavljalnih zadrug državnih uslužbencev. Upravni odbor si je stavil to težko nalogo ter jo po spremembi pravil, s katero je bilo zadoščeno zahtevam Saveza, v letu 1923. tudi izpeljal. S tem je bil cenen kredit osiguran in osigurano je bilo tudi strokovno nadzorstvo po revizorjih.

Počasi si je zadruga osvajala teren med slovenskimi državnimi železničarji, počasi so prihajali neverjetni Tomaži do spreobrnitve. Bilo je nasprotstva še vedno v izobilju, a stvarnost je bila največja zaščitnica zadruga, zadržna ideja je izvojevala zmago za zmago. Najtežja je bila odločitev v l. 1926., ko je zadruga morala misliti na dostojne in dovolj velike poslovne prostore, ako je hotela živeti in napredovati. Kakor je bil velik odpor pri ustanovitvi, tako velik, če ne še večji, je bil odpor proti lastnemu domu, lastnim zadruginim poslovnim prostorom — lastni zgradbi. A tudi v tem primeru je zmagala odločnost, je zmagala trdna volja. Izredni občni zbor 11. julija 1926 je presekal vse dvome; odobril je gradnjo lastne hiše in votiral potrebne kredite.

Med tem pa je bil nastopil še nov, zelo važen moment. Po prevzemu prog južne železnice s strani države je bila s 1. I. 1924 ustanovljena direkcija državnih železnic v Ljubljani ter so bili prevzeti južni železničarji v državnoželezniško službo. Ti so imeli svojo gospodarsko poslovalnico. Nastalo je vprašanje, kak bo razplet! Kdo bo zmagal, ali zadržna ideja ali uradna aprovizacija? Dotok članstva v zadrugo s strani bivših južnih železničarjev je bil počasen in deloma oviran vsled občega gospodarskega in političnega stanja v državi. Vendar je bilo nepobitno dejstvo, da si je zadruga s svojim delom pridobila dober sloves, ugled in kar je bilo glavno, utrdila je zadržno idejo med slovenskimi železničarji v taki meri, da lahko sprejela vsako borbo.

Prišlo je zadoščenje, prišlo je ono veliko priznanje, ko je Nabavljalna zadruga po ukinitvi bivše Gospodarske poslovalnice tekom enega leta potrojila svoje članstvo in postala gospodarsko središče slovenskih železničarjev. Od ustanovitve do 1. 1929. je bilo preteklo 7 težkih, dolgih let, let žrtev, zapostavljanj, nerazumevanja in odpora s strani lastnih sotovarišev. Vse te žrtve, vsi napori in težkoče, vse grenke in trpke ure,



Zadružna avtomobila prodajalen v Mariboru.



Silosi v Mariboru.

ki so jih preživel naša tovariši — pionirji zadrुžne ideje med slovenskimi železničarji — pa so bile pozabljene takrat, ko je velika zadrुžna ideja združila ogromne tisoče slovenskih tovarišev železničarjev v lastni zadrugi v veliko skupno enoto — samopomoči.

Od tega časa, od l. 1929. je naša Nabavljalna zadruga najmočnejša zadruga konsumentov, ne samo v okrilju našega Saveza nego v državi sploh, po višini vplačanih deležev, rezervnem fondu in letnem obratu ter čistem dobičku. Ponosni smo slovenski železničarji na to dejstvo! Lahko smo ponosni, a ta okolnost nam vsem nalaga tudi velike dolžnosti! Našo zadrugo moramo vsi brez izjeme ščititi in s skupnim delom in žrtvami jamčiti, da naša zadruga ostane to in postane še več — najsigurnejša vez gospodarske skupnosti in popolne enotnosti našega stanu za vse večne čase!

Desetletnico svoje nabavljalne zadruge slavimo slovenski železničarji v težkih časih, ko ves svet pretresa ena največjih gospodarskih kriz. Posledice dolgoletne svetovne vojne se le počasi odpravljajo in vse človeštvo išče izhoda iz sedanjega brezupnega gospodarskega stanja. V tem težkem času pa je nam slovenskim železničarjem-zadrugarjem naša nabavljalna zadruga prava zaščitnica in varuhinja našega življenjskega obstanka. Te velike resnice nikdar nihče izmed nas pozabiti ne sme! Ta resnica nam vsem in slehernemu izmed nas narekuje častno dolžnost, da izkažemo svojo zahvalo vsem onim živim in pokojnim tovarišem državnim železničarjem, ki se pred desetimi leti niso ustrašili nobenih zaprek, nobenih žrtev ter so z odločno voljo in vztrajnostjo zgradili močan temelj in na njem veliko in trdno zgradbo — našo nabavljalno zadrugo. Ta naša zahvala bo najlepša, ako se vsi člani-zadrugarji še trdneje oklenemo svoje velike zadruge in s skupnim delom, vsak po svojih močeh, in z vso ljubeznijo in tovarištvom složno delamo in žrtvujemo za njen še večji napredek in prospeh. Pod okriljem naše nabavljalne zadruge moramo zgraditi še eno veliko stavbo — popolno duhovno enotnost našega stanu. Le na podlagi velike in večne resnične zadrुžne ideje je dosega tega cilja izvedljiva. Zapreke naj nas ne strašijo! Na pravi poti smo in začrtani cilj je vreden vsakih, še tako velikih žrtev.

Zato bodi ob desetletnici najsrčnejša želja slehernega slovenskega železničarja-zadrugarja:

Naj živi, raste in napreduje naša Nabavljalna zadruga — najtrdnější temelj duhovnega preporeda in lepše bodočnosti stanu jugoslovanskih železničarjev.



Mesarija I. Koprivec v Ljubljani, kjer preskrbujemo ljubljanske
člane z mesom.

(Fotografije iz Ljubljane je izdelal zadr. tov. Šemenko.)

SLIKE IZ NAŠIH ZADRUŽNIH USTANOV.

Kot prilogo letošnjemu koledarju prinašamo nekaj slik, diagramov, ki naj nazorno pokažejo poslovanje in stanje naše zadruga. Podatki so skrbno in sistematično zbrani. Mesece in mesece dela, predno se zbere statistika v slikah in to statistiko prinašamo sedaj v slikah.

Pravilna slika, to si mora ustvariti vsak, da pravilno in pravično sodi. Pravilno sliko si moramo ustvariti, vedno in povsodi v našem skupnem gospodarstvu, pa tudi sicer v življenju. Zbrali smo potrebne podatke, da prikažemo pravilno sliko o gospodarstvu naše zadruga, kako se je poslovalo in kako se mora poslovati. Kako je zadruga sestavljena in kaj vse vpliva na poslovanje naše zadruga in njen uspeh — na končno bilanco. S tem gotovo olajšam drugim delo proučavanja, da lahko v par urah ali v par dnevih vidiijo in se nauče tega, za kar smo rabili do sedaj leta in leta.

Vlad. Vujnović, upravnik Saveza, Beograd:

NA ŠTO SU POLOŽENI TEMELJI »ŠIŠKE«¹

Nabavljачka zadruga službenika državnih željeznica u Ljubljani navršuje deseto godište svoga života i rada. U tome kratkom vremenu života ona je dosegla vrlo lep razvoj i u svemu se popela na izvesnu zavidnu visinu. Može se slobodno brojati u red prvih nabavljачkih zadruga državnih službenika u Kraljevini Jugoslaviji. Takav razvoj zadruge i uspešnog poslovanja mora da ima svoje dublje osnove, mora da ima dobre temelje. Bez dobro položenih temelja svakako ne bi mogla da se digne tako visoko, ili, ako bi se i digla, bila bi vazda u opasnosti da se sruši. Ona je bila i u opasnostima, održala se i stalno nastavlja svoj put u pravcu napretka. Ova činjenica dovodi na potrebu da ogleđamo zadruđine osnove. Kad ne bismo poznavali te osnove, ne bi smo mogli razumeti njezin život i napredak.

Pre svega moramo istaći, da je »šiška« rodjena u borbi zadružnog principa sa nezadružnim principom. Dok su se željeznički službenici dotle zadovoljavali nekim poluzvaničnim ustanovama, koje su imale zadatak, da se brinu (one, a ne oni!) o njihovom privatno-materijalnom dobru, dotle već sama pomisao na osnivanje zadruge na zadružnim načelima znači isticanje načela samopomoći. Načelo samopomoći, u ono vreme i u onim prilikama, u kojima je istaknuto, značilo je odmah i otvorenu borbu sa postojećim nezadružnim stanjem. To se stanje u prvom redu oličavalo u odsutnosti zadružne svesti kod onih sa kojima i za koje se htela osnovati zadruga, u njihovoj njeverici, da se zadruga uopšte može osnovati i u još manjoj njihovoj veri u to, da bi zadruga mogla uspevati. Po tome opet, kad je zadruga već bila uvedena u život i kad je bar u nekoj manjoj meri već razvila svoj rad, oživela je bila stara poluzvanična nabavljачka ustanova, a sa njom i pitanje, koja od njih dve može i dalje postojati. Pobedio je združni princip ne možda samo zbog toga, što je ovaj imao podrške u zakonu

¹ Pod »šiškom« u Savezu nabavljачkih zadruga državnih službenika razume se uvek Nabavljalna zadruga uslužbenecv državnih železnica u Ljubljani.

o nabavljачkim zadrugama dr-
 žavnih službenika, već zbog one
 velike moći, koju je sam ta
 princip u sebi nosio. Za konačno
 rešenje ovoga za život zadruge
 važnog pitanja, važno je samo
 u izvesnoj manjoj meri to, što
 je zadruga imala u zaledju
 svoj Savez. Daleko važnije je
 bilo, što su nosioci zadružne
 misli, ona mala četa osnivača i
 vodja zadruginih, bili proniknuti
 verom u zadružnu misao i apo-
 stolski se za nju zalagali. Njihov
 rad, kako reko, bio je apostol-
 ski i oni su podnosili sve moguće
 žrtve da svojoj zadružnoj veri
 prekrče puteve. Napori osnivača
 i vodja zadruginih, njihovo za-
 laganje i žrtve, sav njihov trud
 uložen u poslove zadruge, ne bi
 dali tako dobre plodove, kao



Vlad. Vujnović
 upravnik Saveza.

što su ih dali, da se oni u svemu tome nisu rukovodili prin-
 cipima morala ili još bolje rečeno, principima zadružnog mor-
 rala, koji u celoti sadrži u sebi onu: ljubi blišnjega svoga kao
 sama sebe. Postupajući u svemu po utrdjenim zadružnim na-
 čelima, a osnivajući sve svoje postupke na strogome moralu,
 njezini osnivači i vodje, dali su svojoj zadruzi najbolje temelje
 za rad i za uspeh. Svako, ko želi da dobro shvati velike uspehe
 »Šiške«, ne sme da se izgubi u brojevima njezinog odličnog
 materijalnog stanja, jer je to stanje samo posledica jednog
 dubljeg uzroka, koji se lako ne vidi, a koji dejstvuje više no
 sve drugo što je uticalo na njezin život i rad.

Na tome osnovu položen je rad i život »Šiške« i na tome
 osnovu, to je stalno, napredovaće i dalje i najbolje zaštititi
 svoje članstvo ekonomski i socijalno.

Varaždinska industrija svile d. d. Varaždin

Proizvadžja: Crêpe de chine, crêpe satin od natu-
 ralne i umjetne svile, osim toga lamé, satin, shawl,
 kravate itd. Specialiteti: svilena tkanina za podstave

Ivan Deržič:

SAVEZ NABAVLJALNIH ZADRUG DRŽAVNIH USLUŽBENCEV.

Na kongresu Saveza l. 1930. v Beogradu je bil z velikim navdušenjem sprejet enodušen sklep, da se kongres v l. 1931. ima vršiti pri nas v Sloveniji, v Mariboru, kjer skupno proslavita Savez in Nabavljalna zadruga državnih uslužbencev Maribor prvo desetletnico. Svečana proslava se je vršila dne 31. maja ob 10. uri dopoldne v veliki dvorani mariborskega Narodnega doma.

Odločitev, da se proslava prve desetletnice vrši pri nas v Sloveniji, je za slovenske državne uslužbence-zadruharje zelo častna in nepobitno dokazuje, da zadruge slovenskega dela jugoslovanskih državnih uslužbencev in železničarjev uživajo pri Savezu in vseh posestrimah-zadrugah državnih uslužbencev, včlanjenih v Savezu, polno priznanje in upoštevanje. Lahko smo ponosni na to priznanje in ponosni na letošnji kongres in proslavo obeh desetletnic v Mariboru, ki sta nedvomno dokazali, da se naše zadrugarstvo razvija dobro in postaja močan gospodarski faktor v našem narodu.

Uredbo o nabavljalnih zadrugah državnih uslužbencev v posebnem Savezu nabavljalnih zadrug državnih uslužbencev je predpisal bivši minister za finance pokojni Kosta Stojanović l. 1920. ter je ista izšla v Službenih novinah 5. decembra 1920. ter s tem dnem stopila v veljavo. Med državnimi uslužbenci po vsej državi je takrat završalo in še 8. maja 1921 se je na ustanovnem občnem zboru Savez poklical v življenje z izvolitvijo prvega upravnega in prvega nadzornega odbora. V takratnem občem vrvenju in duševni neuravnotežnosti širokih plasti našega naroda državni uslužbenci vseh panog pač niso mogli biti neka posebna izjema, ki bi bila imuna pred tem obćim stanjem. Če k temu pridamo še okolnost, da v obće zadrudni pokret v pokrajinah naše nove države ni imel globokih korenin in solidnega temelja, je razumljivo, da specialni pokret nabavljalnega (konzumnega) zadrugarstva za en stan. — državnih uslužbencev ni mogel računati na mireñ in nemoten razvoj in napredek.

Tako opažamo v prvih letih neko mrzlično hitrost pri ustanavljanju nabavljalnih zadrug med državnimi uslužbenci. Zadruga so rasle kakor gobe po dežju, kar je bilo zelo razveseljivo, a obenem opasno. Razveseljivo, ker so državni uslužbenci spoznali pomen gospodarske solidarnosti lastnega stanu na zadrugi podlagi, ki edina mora nuditi gospodarsko osamosvojitve ter gospodarski napredek vsem stanu. Opasno, ker je bilo ustanovljeno združništvo obdano od nevarnosti, ki so neizprosno zahtevane -- žrtve in pretile stan državnih uslužbencev gospodarsko še bolj potlačiti. Takorekoč preko noči so se v večjih in manjših centrih državnih uslužbencev ustanovile nabavljalne zadruge v okrilju Saveza in pričele poslovati. Mladostno navdušenje je slavilo precejšnje uspehe, a kmalu so se pokazale temne strani pri poslovanju raznih večjih in manjših zadrug. Ni bilo dovolj samo navdušenje: gospodarstvo zahteva znanja, izkušenosti in predvsem mirne prevdarnosti. Teh lastnosti je marsikje manjkalo in z neizprosno doslednostjo so morale priti žrtve. Državni uslužbenci-zadrukarji so morali ponekod z grenkobo v srcih in dušah izkusiti trdo vsakdanjost neizprosne boja za obstanek, ki ga vsakemu bitju narekuje življenje.

Da je bilo združništvo pri nas, v naši ožji domovini Sloveniji, po veliki večini obvarovano pred večjimi žrtvami, je v prvi vrsti pripisati obči strukturi našega narodnega gospodarstva in pa okolnosti, da so prvi delavci na združnem polju med slovenskimi državnimi uslužbenci in železničarji znali ubrati pravo pot, za kar gotovo zaslužijo vse priznanje in pohvalo.

Vodstvo Saveza je torej od dneva ustanovitve bilo postavljeno pred zelo težavno nalogo, zbrati državne uslužbenke v eno enotno fronto za obrambo gospodarskega obstanka in napredka vsega stanu ter ga potom samopomoči na zadrugi podlagi usposobiti za ono misijo, ki mu je odkazana v državi in narodu. Vodstvo Saveza je bilo istočasno učitelj, upravitelj denarnih sredstev, nadzorovatelj itd., skratka, določena mu je vloga očeta in gospodarja številne družine. Ta naloga je bila težka, zelo težka! Potrebno je bilo obenem učiti in vzgajati, upravljati in nadzorovati, a poleg tega še paziti, da z delom in poslovanjem Saveza in ustanovljenih zadrug stan državnih uslužbencev ne zabrede v gospodarski boj in konflikt z raznimi nasprotniki iz drugih stanov, ki so v samostojnem združništvu državnih uslužbencev videli veliko opasnost za samega sebe.

Velike težkoče pa so se pojavile tudi v vrstah državnih uslužbencev. Našli so se pripadniki k istemu stanu, ki so direktno nasprotovali samostojnemu združnemu pokretu med državnimi uslužbenci. Navajali so predvsem dva argumenta. Prvi je bil, da zadruge, četudi samo nabavljalne, samo enega stanu ne morejo uspešno poslovati, ker vzgajajo svoje članstvo enostransko in ga že s svojim obstojem tirajo v gospodarski boj z drugimi stanovi. Drugi argument pa je bil, da Uredba o Savezu in nabavljalnih zadrugah nekako prisilno od državnih

uslužbencev zahteva finančialne žrtve, ki jih ti vsled svojega težkega gospodarskega položaja ne morejo prenesti, ter s tem krivično obdavljuje vsakega poedinca. Na prvi pogled bi bila ta dva argumenta še precej tehtna, a če se položaj državnih uslužbencev in železničarjev v naši državi presodi iz občega vidika in oceni stanje gospodarskega, socialnega in kulturnega nivoja našega naroda trezno in objektivno, potem pač nihče ne more trditi, še manj pa dokazati, da se je obči položaj državnih uslužbencev in železničarjev z ustanovitvijo Saveza nabavljajalnih zadrug državnih uslužbencev po Uredbi iz l. 1920. poslabšal. Pač pa mora še tako hud nasprotnik priznati, da je samostojen pokret zadružništva med državnimi uslužbenci že v prvih 10 letih prinesel le tem in tudi velikemu delu našega naroda veliko materialnih in moralnih koristi. Že dosedanje koristi za skupen stan in naš narod, ki so bile od Saveza in njegovih zadrug dosežene, visoko odtehtajo vse žrtve finančnega značaja, ki so jih morali državni uslužbenci doprinesti po Uredbi iz l. 1920.

Savez se je trudil, da zadosti vsem potrebam včlanjenih zadrug od vsega početka. Kakor že omenjeno, je tudi stan državnih uslužbencev moral prebroditi občo povojno duhovno krizo. Da se je ta kriza izživela s primeroma malimi žrtvami, je velika zasluga našega Saveza, ker je preišljeno gradil na položenih temeljih stavbo samostojnega zadružništva državnih uslužbencev.

Žrtve so padale! Marsikatera zadruga je po prvih letih prišla v težavni položaj. Neizkušenosť članstva in vodilnih funkcionarjev v vodstvu gospodarstva na zadružni podlagi je bila ona činjenica, ki je neizprosno morala pokazati svoj pravi efekt, — neuspeh v delu. Nekatere zadruge so vsled velikega števila pristopivših članov hotele preko noči postati močna gospodarska središča. Mesto uspeha pa so dosegle — neuspeh in zaključek v likvidaciji ali pa v ogromnem padcu članstva in zadruginega obrata. Savez je bil ne samo enkrat postavljen pred težka vprašanja in še težje rešitve!

In tukaj se je pokazalo in izkazalo smotreno delo našega Saveza! Nemogoče je bilo tirati one zadruge, ki so prišle v težkoče, kratkomalo v konkurz in s tem v popolno propast. Potrebno je bilo točno in objektivno oceniti in presoditi vse okolnosti, vzroke in krivde, ki so marsikatero zadrugo pritirale v tako stanje. Samo tam, kjer se je nepobitno izkazalo, da je zadrugino članstvo s svojim vodstvom povzročilo neuspeh ter sanacija ni imela izgleda, se je pristopilo k likvidaciji ali celo h konkurznemu postanju. Povsod drugod so se pa storili ukrepi za sanacijo takih zadrug, ki naj tekom več let zopet uravnesijo poslovanje in krijejo izgubo.

Savez je o vsem tem točno informiral vse članstvo in po dolgem in treznem razmišljanju je dozorel sklep, da mora

Savez iskati in dobiti novih sredstev za uspešno izpeljavo zadružništva med državnimi uslužbenci. S polnim razumevanjem odgovornih vladinih činiteljev je bil sestavljen program in z uredbo od 12. maja 1928 je takratni finančni minister g. Bogdan Marković razširil osnovo delovanja Saveza tudi na kreditne in stanovanjske zadrage. Potrebne so bile žrtve vseh državnih



Dušan Letica

predsednik Saveza Nabavljalnih zadrug državnih uslužbencev Beograd.

uslužbencev, ki so se določile v znanih in toli napadanih 5- in 11dinarskih odtegljajih. Četudi so ti odtegljaji težko zadeli vse državne uslužbence, ni namen teh vrstic obravnavati umestnost ali neumestnost tega ukrepa. Eno pa je sigurno! S to uredbo so bili za Savez in zadružništvo državnih uslužbencev podani še novi trdnejši temelji in širše polje udejstvovanja. Uspehi so že danes vidni, ustanovljene kreditne zadrage so povsod prave dobrotnice in pomočnice državnim službencem v njihovem težkem boju za življenski obstanek.

Ogromna večina jugoslovanskih državnih uslužbencev je to delo svojega Saveza pravilno in pravično presodila in ocenila. Zadnja dva kongresa Saveza, lani v Beogradu in letos v Mariboru, sta to nepobitno dokazala. Razvoj Saveza in v njem včlanjenih zadrug gre navzgor! Mogočna zadrumska stavba jugoslovanskih državnih uslužbencev trdno stoji! Napočil je tudi že čas, da se tej stavbi da končna in trajna oblika. Tudi to je izvršeno! Zakon o zadrugah državnih uslužbencev, ki je bil podpisan od Nj. Vel. kralja 10. novembra t. l., je za vselej odkazal pristojno mesto našemu združništvu.

Naj mi bo dovoljeno iz zakona podčrtati samo tri važna vprašanja. Članstvo v naših zadrugah in Savezu ni več prisilno, nego ima vsak državni uslužbenec polno pravico presoje, ali hoče ali pa noče postati in ostati član. Delovanje se je razširilo tudi na proizvodnjo — na produktivne zadruge (čebelarke, perutninarske itd.). In tretjič, odgovornost člana in funkcionarja v zadruginem vodstvu je v zakonu točno in pravilno določena. S tem zakon daje možnost za nemoten in miren razvoj našega združništva ter mu priznava vse pravice in atribute prostovoljnega združevanja državnih uslužbencev v svojih zadrugah v svrhu dosege boljše bodočnosti!

Desetletni naperi onih tovarišev iz vrst državnih uslužbencev in železničarjev, ki so s svojim neustrašenim nastopom in delom za gospodarsko samopomoč in osamosvojitve velikega stanu jugoslovanskih državnih uslužbencev izbojevali v prvih desetih letih dosežene uspehe in lasten združni zakon, zaslužijo brezpogojno spoštovanje in zahvalo celega stanu. Imamo svoj združni zakon, smo enakopravni z ostalimi stanovi našega naroda!

Ne bilo bi pravilno, ako se ob tem velikem, historično važnem momentu za nadaljnje življenje vseh jugoslovanskih državnih uslužbencev ne bi s hvaležnostjo spomnili vseh onih tovarišev, ki so stali v prvih vrstah in na čelu našega združnega pokreta. Ne moremo imenovati vseh, a naša dolžnost je, da imenujemo tri imena Dušan Letica, Miloš Stibler, Vladimir Vujnović.

Ta tri imena bodo ostala neizbrisna v analih združnega pokreta med jugoslovanskimi državnimi uslužbenci. Vsi trije so bli leta 1921 v prvem upravnem odboru. Dušan Letica, predsednik. Vsi trije so posvetili ves svoj prosti čas, vse svoje znanje in iskušnost za dobrobit vsega našega stanu. Prvi predsednik našega Saveza Dušan Letica je vsled svojih službenih dolžnosti za nekaj časa moral odložiti funkcije v Savezu in šele kongres v Beogradu lanskega leta ga je z velikanskim navdušenjem pozval zopet na težko in odgovorno mesto vrhovnega voditelja in učitelja. Miloš Stibler, naš ožji slovenski rojak, pa je v upravnem odboru ves čas od leta 1921 ter bil predsednik, podpredsednik in odbornik in je povsod s svojim, lahko

bi rekli, fanatičnim optimizmom odstranjeval vse porajajoče se težkoče, učil, svaril, vodil, svetoval in reešval! Vladimir Vujnović je bil odbornik prvega upravnega odbora ter je pozneje prevzel delikatno in naporno mesto glavnega upravnika našega Saveza, katero mesto izpolnuje z vso vnemo, požrtvovalnostjo na način, da lahko sleherni član našega Saveza reče, da ima naš Savez v Vladimiru Vujnoviću kot upravniku celega človeka in zadrugarja. Da bi nam vsi trije ostali še dolga leta na teh mestih zdravi in čili, voditelji, prijatelji in tovariši, je srčna želja cele ogromne armade jugoslovanskih državnih uslužbencev-zadrugarjev!



Miloš Štibler.

Prvo desetletje je bilo v znaku težkega boja za iskanje pravilne poti, po kateri naj hodijo jugoslovanski državni uslužbenci v borbi za svoj gospodarski, moralni, socialni in kulturni obstanek, razvoj in napredek. Naš Savez nabavljajlnih zadrug državnih uslužbencev je to pot točno in jasno začrtal. Premagane so vse prve težkoče otroških let. S samozavestjo in delom vodstva in članstva je bila postavljena naša ponosna združna stavba. Branimo in negujemo jo vsi brez izjeme v dobrobit in prospeh nas samih, naših zanamcev, ker s tem branimo tudi svoj narod in svojo jugoslovansko veliko domovino!

Ako želite dobro pecivo, potem uporabite za prireditev istega

Dr. OETKERJEV pecilni prašek
in **Dr. OETKERJEV** vanilni sladkor

Kako prirediš Dr. OETKERJEV šartelj?

Zmešaj 14 dgj surovega masla s 3 rumenjaki, dodaj 1 zavoj Dr. OETKERJEVE zmesi za šartelj, $\frac{1}{4}$ litra mleka in čvrst sneg 3 beljakov. Testo naj gosto teče z žlice. Peci ga v dobro nameščenem modlu pri srednji vročini



„VINOCET“

tovarna vinskega kisa d. z o. z.

Ljubljana

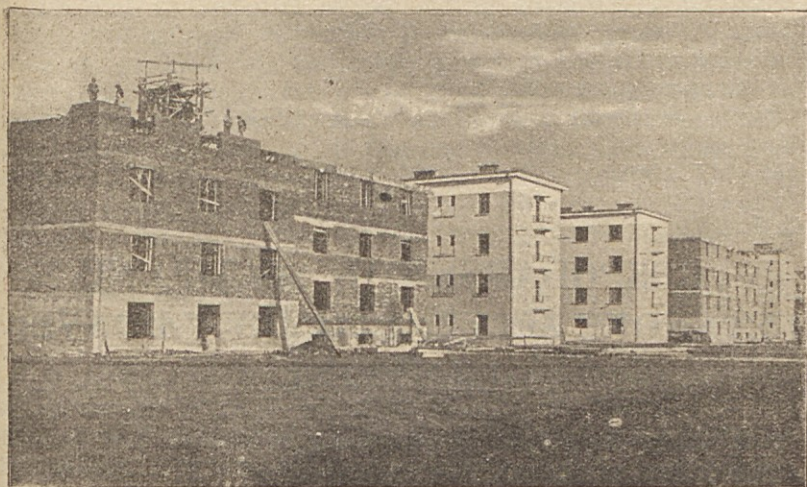
TELEFON 23-89

**nudi najfinjši in najokusnejši
namizni kis iz pristnega vina**

ZAHTEVAJTE PONUDBO!

*Tehnično in higijenično najmoder-
neje urejena kisarna v Jugoslaviji*

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta 1a/II.



Kolonija ob Dunajski cesti Fonda za gradbo stanovanjskih hiš
Direkcije državnih železnic Ljubljana.

FOND ZA GRADBO STANOVANJSKIH HIŠ PRI DIREKCIJI DRŽAVNIH ŽELEZNIC LJUBLJANA.

Na podlagi zakona o uporabi likvidacijske mase bivše gospodarske poslovalnice v Ljubljani je pričel s tem zakonom kreirani fond s svojim pozitivnim delom ter je tekom leta 1931. postavil v Ljubljani 3 stanovanjske hiše in v Mariboru 2, v katere so se stranke že vselile. Ker se je pokazalo, da je potreba stanovanj najhujša ravno v Ljubljani, je fond sklenil še tekom leta 1931. pričeti z gradbo še dveh hiš v Ljubljani. Ta dela so do zime napredovala v toliko, da sta že tudi ti dve stavbi pod streho in izgleda, da se bo mogoče strankam vseliti se že junija 1932.

Z odločbo vlade, da dá imovino bivše poslovalnice v korist osebja, moramo pozdraviti kot gesto, ki kaže, da se vlada zaveda težkega položaja svojega osebja in mu je s tem hotela olajšati pereče vprašanje preskrbe stanovanj.

Razen omenjenih hiš, je fond izdal večje število posojil posameznim železničarjem, da si zgrade svoje lastne domove. Akcija je vredna vsega priznanja, ker se bo na ta način pripomoglo mnogo k omiljenju stanovanjske bede in so se preskrbela stanovanja po jako ugodnih in zmernih cenah.

Od fonda pričakujemo, da bo šel svojo pot naprej, od česar bomo imeli kot stan lepe koristi.

č. S.:

GOSPODARSKE IN SOCIJALNE USTANOVE ŽELEZNIČARJEV V DRAVSKI BANOVINI.

V letošnjem koledarju prinašamo kratek pregled o naših gospodarskih ustanovah. Kdo je vedel, da jih je toliko? Morda še katera obstoja, ki nisem zanje zvedel.

V naslednjem jih naštejemo:

Razne podporne akcije med železničarji.

Nabavljalna zadruga uslužbencev državnih železnic v Ljubljani VII. Ustanovljena 27. XI. 1921. — O njeni zgodovini pišejo že drugi, o njenem razvoju in stanju pa prinašamo v prilogi h koledarju zadosti slik.

Železničarska menza N. z. u. d. ž. v Ljubljani se je ustanovila 1. februarja 1930 na inicijativo direktorja g. dr. Jakoba Borko ter posluje v prostorih Ljubljanskega dvora. Kuhinja je moderno urejena, deloma se kuha na plin (močnate jedi in juha), ima razne kuhinjske stroje za gnetenje testa itd.

Ima sedaj ca 150 stalnih abonentov, poleg tega pa prihaja v menzo še vlakospremno osebje, ki se vozi v Ljubljano. Hrana za abonente stane: zajutrek Din 2—, kosilo Din 6—, večerja Din 5—.

V prostorih menze je tudi gospodinjska šola za hčerke železničarjev.

Menza železničarjev v Kotoribi, ustanovljena v avgustu 1931 s sodelovanjem žel. direkcije Ljubljana in s pomočjo Nabavljalne zadruge. Menza je bila prepotrebna institucija za osebje v Kotoribi, vrši svojo veliko dolžnost v obče zadovoljstvo osebja.

Menza železničarjev na Rakeku, ustanovljena 1. novembra 1931 s pomočjo žel. direkcije in Nabavljalne zadruge v Ljubljani, daje osebju tečno in ceno hrano in ima dane vse pogoje za lep razmah.

Kreditna zadruga uslužbencev državnih železnic v Ljubljani je bila ustanovljena 19. februarja 1926 pod imenom Železničar-

ski hranilni in posojilni zavod ter je poslovala v prostorih Nabavljalne zadruga, od katere je dobila dosti pomoči, največ s tem, da je dobila na razpolago glasilo Nabavljalne zadruga, potom katerega je začela širiti med železničarji smisel za štednjo. Poslovati je začela Kreditna zadruga popolnoma z lastnimi sredstvi, ter je bil njen princip: Nabirati male vloge med železničarji, in šele iz teh vlog se lahko dajo posojila. Dosedaj je odbor vedno storil to svojo dolžnost in se je nabralo vedno toliko vlog, da se je lahko ugodilo vsem upravičenim prošnjam za posojila.

Kreditna zadruga daje svojim članom posojila v prvi vrsti za produktivne svrhe, kot so n. pr. gradba hiš, nakup njiv, gospodarskega orodja, strojev itd., šele v drugi vrsti pridejo v poštev običajna posojila za navadne potrebščine. Dosti je pomagala Kreditna zadruga pri izdavanju večjih posojil, ter smo na konkretnih slučajih izračunali, da je železničar profitiral letno skoro 1000 Din, ko je odplačeval posojilo 20.000 Din v obrokih po Din 500—.

V zadnjem letu je Kreditna zadruga uvedla trajno štednjo za železničarske otroke, ter pokloni kot prvo vlogo 100 Din vsakemu otroku naših članov, ki bo vlagal 10 let vsaj po Din 20— mesečno v hranilnico. Kreditna zadruga obrestuje navadne vloge po 4%, ako se vlaga mesečno od 20 do 50 Din, 5% za mesečne vloge nad 50 Din, 6.5% za vezane vloge od 100 Din naprej. Posojila je dajala Kreditna zadruga po 9%, od 1. julija 1931 pa jih daje po 8%. Dela še vedno z lastnimi sredstvi, ter ima od Saveza Nabavljalnih zadrug le manjše posojilo od denarja, ki so ga odtegovali v ta namen (odtegljaji po Din 10— oz. 5— mesečno).

O prometu v naši Kreditni zadrugi prinašamo nazorno sliko (diagram) v prilogi h koledarju.

Kreditna zadruga uslužbencev državnih železnic v Mariboru. Frankopanova 34. Dne 15. novembra 1929 se je vršil ustanovni občni zbor gorenje zadruga. Komaj 14 zavednih železničarjev je prisostvovalo temu občnemu zboru. Čutili so potrebo osamosvojitve in samopomoči, prepričani so bili, da jim more edinole lastni denarni zavod pomagati in olajšati eksistenco. Saj so se morali zatekati po posojila v druge denarne zavode, kjer so morali plačevati ogromne obresti. Treba pa je bilo tudi precej vere v uspeh in samozavesti, kajti marsikdo je gledal na ustanovitev zadruga z neko skepso, ali celo z omalovaževanjem. Menda sami ustanovitelji niso mislili, da se bode zavod v tako kratkem času pomogel do takega razmaha.

Poslovati je začela kreditna zadruga v Mariboru šele z aprilom 1930. Začela je dajati predvsem posojila iz sredstev, ki jih je dal na razpolago Savez Nabavljalnih zadrug. Tu je treba poudariti razumevanje in pomoč Nabavljalne zadruga, ki je v vsakem oziru podpirala kreditno zadrugo.

Mesto pregleda bilanc prinašamo diagram o poslovanju kreditne zadruga v Mariboru. Razlikuje se sicer nekoliko od slike iz Ljubljane, toda vseeno je lepa slika, kako so v Mariboru, kjer je živelj precej različen od Ljubljančanov, nabrali lepo svoto malih vlog.

»Bajtar«, stavbena in kreditna zadruga železniških uslužbencev v Ljubljani, ustanovljena na podlagi združnega zakona iz leta 1873. Zbira deleže in male vloge predvsem za to, da si iz tega kapitala gradi lastne stanovanjske hiše ali daje posojila članom, ki zidajo. Nakupuje stavbene parcele ter



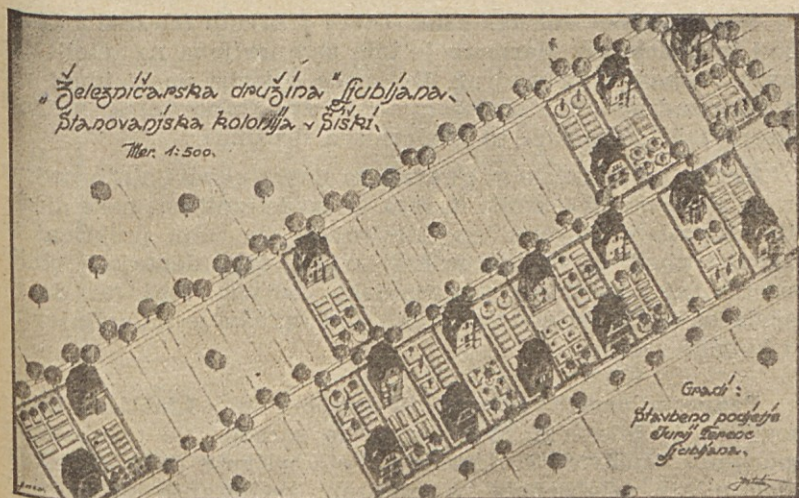
jih razdeli in proda razparcelirane med svoje člane, v kolikor sama ne gradi. Zadruga preskrbi izdelavo enotnih načrtov in stroškovnikov za gotove tipe, ter daje nasvete pri izdelovanju načrtov, pri oddaji dela in pri sklepanju pogodb s stavbeniki. Preskrbuje svojim članom gradbeni material, organizira nakupe in prevoz gradbenega materiala od dobavitelja do stavbišča. Posreduje pri posojilih in preskrbuje svojim članom garancije za posojila, nasprotno pa daje denarnim zavodom potrebne informacije. Dalje intervenira in pomaga svojim članom vsestransko z nasveti pri poslih, ki so zvezani z gradbo hiš, n. pr. pogodbe, prepisi parcel, intabulacije itd.

V svojem poslovanju ima »Bajtar« že lepe uspehe. Nakupil je v letu 1925 v šiški večji kompleks zemljišča ca 70.000 m², katerega je dal razparcelirati in prodal svojim članom 64 parcel po ceni Din 14-50. Danes je tam že cela kolonija. (Glej sliko!)

Parcele so danes vredne od 60 do 100 Din za m². Lani je kupil »Bajtar« na Dunajski cesti zemljišče 12 parcel, ki so že vse odprodane po ceni 36:50 do 40 Din. V zadnjih letih je preskrbela naša zadruga »Bajtar« svojim članom 2900 vagonov gradbenega materiala, po večini opeke, cementa, apna, železa in gradbenega lesa, vse po dosti povoljnih cenah.

Od 660 članov, kar jih je pristopilo k »Bajtarju«, je zgradilo lastne hiše že nad 300 železničarjev. Denarno ni mogel »Bajtar« dosti pomagati svojim članom in direktno financirati gradbo stanovanjskih hiš izvzemši par slučajeve. Toda »Bajtar« je informacijska pisarna in je kot taka zelo dosti pripomogla za stavbeno akcijo. V zadnjih treh letih je Bajtar dosegel pri bivšem oblastnem odboru v Ljubljani in potem pri banski upravi, da je dala slednja garancijo za posojila, ki so jih dobivali njeni člani pri denarnih zavodih. Danes ima »Bajtar« 371 članov, nad 100.000 Din rezervnega fonda in 118.000 Din zadružnih deležev. Člani »Bajtarja« redno odplačujejo svoje obveznosti in so po večini vsi zadovoljni, da so prišli do svojih hišic ter pripoznajo, da so dobili spodbudo do tega koraka in izdatno pomoč ravno v »Bajtarju«.

»Železniška družina«, Stavbna in Kreditna zadruga železniških uslužbencev in upokojencev Dravske banovine, r. z. z o. z. v Ljubljani je bila ustanovljena dne 4. maja 1930 in sicer na podlagi zakona iz leta 1873. Namen zadruge je, da preskrbuje



svojim članom poceni stavbene parcele, lastna domovja in stanovanja v Dravski banovini. Kot podobne zadruge sme tudi ona ustanavljati pod svojim okriljem podjetja, ki so v zvezi s stavbenim poslom. N. pr. opekarne, delavnice itd.

Delež znaša 1000—Din, jamstvo še dvakratno, pristopnina 100—Din. Članov ima danes 146, od tega 40 v Mariboru, 13 na deželi, ostanek v Ljubljani. Med tem je odpovedalo 63 članov, ker so zgradili že svoja lastna domovja. Zadružna zavednost in disciplina bi zahtevala, da ne odpovedo člani svoje članstvo in jamstvo za ostale, čim so dosegli svoje koristi od stavbene zadruge. Kupili so 106 parcel, in sicer v Mariboru Magdalensko predmestje 36, v Sp. Šiški 38, v Zg. Šiški 35, na deželi pa 7. Prodajne cene so bile 16, ca 35, ca 50, na deželi pa največ 5 Din. Nakupna svota za vse parcele je znašala 1,500.000 Din. Sezidanih je bilo 68 hiš, od teh 20 v Mariboru, 34 v Ljubljani, 7 v Mostah in 7 na deželi. Skupna vrednost 11 milijonov dinarjev. 136 stanovanj. Večino potrebnega obratnega kapitala je izposlovala svojim članom Stavbena zadruga, ter morajo člani vračati 11⁰/₀ od izdanega posojila, sedaj za obresti 8⁰/₀, za amortizacijo pa 3⁰/₀.

V letu 1932 namerava zadruga zgraditi 17 novih hišic v Ljubljani in 15 v Mariboru. Če bi gospodarska kriza pojenjala, se bo morda sezidalo še nadaljnih 25 hiš. Cene za posamezne hiše so bile od 135.000 do 200.000 Din. Zidalo se je po največ individualno, t. j. vsak član je imel svoj lasten načrt za gradbo, in zidali so neodvisno eden od drugega. Če bi se zjedini radi enotnega načrta, posebno pa še če bi zidali istočasno na oddanih parcelah, bi se hiše precej pocenile, kar bi zelo ugodno vplivalo na zadolžitve članov.

Stanovanjska zadruga uslužbencev državnih železnic v Ljubljani in podobna v Mariboru je bila ustanovljena na inicijativo Saveza nabavljajalnih zadrug. Dejanske potrebe ne bi imeli več za tako zadrugo, ker poslujeta tu že dve stanovanjski zadrugi železničarjev, »Bajtar« in »Železniška družina«.

Ker se pa je začelo odtegovati za Savez nabavljajalnih zadrug oz. za stanovanjsko akcijo Saveza, in so železničarji naše direkcije vplačali v ta fond lepe stotisočake, je edini praktični in zakoniti izhod, da pridejo železničarji do tega denarja v obliki posojila, ako ustanove stanovanjsko zadrugo. Poslovati še ni začela do sedaj ne ena ne druga, ker vprašanje odtegljajev še ni končno rešeno.

Podporno društvo železniških uslužbencev v Ljubljani. Ustanovljeno je bilo leta 1878 ter se je združilo po preobratu s podobnim društvom iz Inomosta, leto pozneje pa z društvom »Železniških uslužbencev za vzajemno podpiranje ob smrti, v Ljubljani«. Ves razvoj od takrat naprej je razviden iz pregleda bilanc, ki jih spet prinašamo v letošnjem koledarju.

Pred tremi leti se je ukinilo pobiranje članarine potom službenih edinic ter se je naša Kreditna zadruga v Ljubljani ponudila, da za malenkostno odškodnino prevzame posel pobi-

Pregled bilanc podpornega društva železniških uslužbencev v Ljubljani.

Leto	Število članstva	Pristop	Umrli	V %	Odstop	Premoženje leta	Vplačila članarine	Izplačana posmrtnina	Obresti in drugi dohodki	Upravninski izdatki	Od tega se je načelo od kapitala	Mesečni prispevki Din	Podpora po Din	Premijska rezerava	
														na člana	v % od posmrtnine
1920	9.865	464	76	0 75	485	64.241	62.140	14.232		2.355		1.—	500.—	6.—	1·2 %
1921	10.637	1057	83	0 8	202	120.933	107.410	37.757		13.002		1.—	670.—	11.—	1·8 %
1922	11.138	734	96	0·85	137	208.232	191.893	87.930	5.682	22.362	16.680	2.—	1500.—	18.—	1·2 %
1923	11.549	651	103	0 9	137	346.206	355.372	208.410	22.669	31.823	9.154	od 1.VI. 3.—	2500.—	30.—	1·2 %
1924	11.030	525	115	1·0	899	452.996	416.453	294.152	32.620	48.262	15.648	3.—	2500.—	41.—	1·6 %
1925	11.865	1005	102	0 9	98	593.541	455.004	301.946	42.324	54.877	12.553	od 1.IV. 3·50	3000.—	50.—	1·6 %
1926	12.417	735	130	1·1	65	784.986	668.987	451.000	42.596	65.888	23.292	od 1.III. 5.—	4000.—	63.—	1·5 %
1927	12.632	339	112	1·0	12	1.061.030	786.347	482.628	56.742	84.616	27.874	od 1.IV. 6.—	4000.—	84.—	2·1 %
1928	12.850	361	121	1·0	12	1.312.836	801.803	550.500	71.775	71.272	303	6.—	4000.—	102.—	2·5 %
1929	12.980	279	116	1·0	33	1.572.798	778.844	515.000	93.689	91.347	2.342	6.—	4000.—	121.—	3·0 %
1930	13.091	260	119	1·0	30	1.869.444	781.264	523.000	113.949	77.044	36.905	6.—	4000.—	143.—	3·6 %
1931															

ranja za vsa tri podporna društva. Samo 1-5% je zahtevala odškodnine, in polletni obračun, do katerega bi se imel obrestovati dospeli denar po 4%. Pa niti eno društvo ni na to pristalo. Društvo ni imelo več evidence in stika s članstvom ter je radi tega pri vseh treh podpornih društvih precej članov odpadlo. Danes priznava marsikdo, da ni bila ona ponudba slaba.

Društvo dela danes še vedno na svoji reorganizaciji in pride prihodnje leto na dan s točno statistiko o svojem članstvu.

Lastne stavbe nima podporno društvo v Ljubljani, kakor jih imajo v Mariboru, pa bi se moralo društvo za to odločiti, da naloži gotov del svojega premoženja v nepremičnine, kakor to dela in mora delati vsaka zavarovalnica ali podobna ustanova. V tem pogledu so Mariborčani precej pred nami v Ljubljani.

Podporno društvo železniških delavcev in uslužbencev v Mariboru je bilo ustanovljeno leta 1894 in kot pove naslov, so ga ustanovili predvsem delavci. Bavilo se je že začetkoma z davanjem podpor za slučaj smrti ali bolezni, in je bilo v letu 1916 18.182 članov pogrebnega fonda in 246 članov za bolniške podpore.

Preobrat v letu 1918—1919 je tudi Podporno društvo precej pretresel. Član odbora je ušel s knjigami in denarjem preko meje. Šele na intervencijo naših delegatov na Dunaju je avstrijska sodna oblast postopala proti dotičnemu svojemu državljanu in je moral slednji tudi vrniti denar, na kar se je premoženje razdelilo na člane, ki so ostali v naši kraljevini in one, ki so šli v Avstrijo. Društvo je bilo radi tega in radi denarnega preobrata v letih 1919—1920 v denarnih težkočah, izplačevati so morali posmrtnine, denarja ni bilo v blagajni in so si ga morali izposojevati. Hoteli so jim menda že celo hišo prodati.

Redno poslovanje v boljših razmerah se začne šele z letom 1922, od katerega sem dobil prvo bilanco.

S 1. julijem 1925 je prevzelo naše podporno društvo v svoje okrilje še društvo vlakospremnikov s premoženjem 59.988 Din. Od takrat naprej se začinja tudi povišavanje. Že v letu 1926 je bilo na dnevnem redu občnega zbora povišanje odpravnine za člane vlakospremnega društva. S 1. julijem 1927 so ponovno zvišali prispevke in izplačila te panoge podpornega društva po sledeči lestvici:

do 5 let	500 Din	do 20 let	2400 Din
do 8 let	800 Din	do 23 let	2700 Din
do 10 let	1200 Din	do 26 let	3000 Din
do 14 let	1600 Din	do 29 let	3300 Din
do 17 let	2000 Din	po 29 letih članstva	3500 Din

Plačujejo vsi enako, po Din 7— mesečno.

Pregled bilanc Podpornega društva železničarjev v Mariboru, Aleksandrova cesta 65.

	Članov	Pristopilo	Umrla	V %	Odstopilo	Imetja koncem leta	Izplačane članskrine	Izplačane				Dohodki obresti najemnina	Izdatki rezija	Opombe	Clanarina	Posmrtnina
								posmrtnine	akonta	spre- vodn. društvo	bolniške pot- pore					
1921	6.646															
1922	7.750	1.275	78		83	396.679	241.592	104.422			780	5.757	29.024		4.—	3000
1923	8.101	1.055	89		415	529.019	366.624	207.510			2.520	28.050	52.314		4.—	3000
1924	9.181	1.125	101		45	678.424	411.427	257.600			4.400	55.713	60.136		4.—	3000
1925	11.196	2.245	87		143	1.037.859	775.490	254.736	267.235	20.450	2.450	53.691	56.007		4.—	1500 od I. VII. 4000 od I. VII.
1926	12.021	962	125		12	1.864.513	1.443.485	367.250	119.750	52.612	4.190	80.423	42.933		5.—	5000
1927	12.224	649	117		329	2.537.575	1.485.288	531.910	212.000	118.130	5.250	113.240	90.000 74.542	investicije	12.50	6000
1928	12.717	835	119		168	3.026.857	1.587.648	639.493	385.210	143.170	8.200	197.505	116.438		12.50	7000
[1928 II]						2.988.906	1.623.701	—	—	—	—	203.040	229.398	odnisi hise		
1929	12.225	—	105		362	3.650.003	1.080.646	482.250		90.150	—	198.588	158.103		12.50	8000
1930	12.028	—	112		85	4.782.338	1.622.920	550.500		79.600	600	366.987	226.872		12.50	9000
1931																10000

Tudi prispevki in dajatve podpornega društva so se zvišavali, kot je razvidno iz pregleda bilanc. 10.000 Din je visoka podpora!

Od leta 1925 naprej je dajalo društvo akontacije na posmrtnino, kar je bilo proti pravilom in proti bistvu ter namenu podpornih društev. Oblast je v letu 1929 društvo postavila pod nadzor. Zadeva še ni končno veljavno rešena. Društvo ne sprejema novih članov, toda pobira članarino in izplačuje odpravnine, kakor popreje. Z akontacijami se je seveda prenehalo. Navidezno gre društvu dobro, ker ima danes že preko 5 milijonov dinarjev rezerve, t. j. ca 5% od obljubljene vsote.

Podporno društvo je danes precej neenako in komplicirano, ima razne vrste članstva, ki so se zbrali iz treh društev. In še tu se poznajo posledice povišavanja članarine. Nekateri so pristali na povišano članarino in večjo posmrtnino, drugi so ostali pri starih dajatvah. Pozna se tu, da je dosti železničarjev uvidelo, da ne morejo plačevati tako velikih prispevkov, čeprav se jim je dosti obljubljalo.

Stanje članstva na dan 31. decembra 1930:

Podporno društvo	mesečno plačilo	posmrtnina
10.066 članov	12-50 Din	10.000 Din
1.202 (— 59)*	5— Din	4.000 Din
29 (— 5)	4— Din	3.500 Din
41 (— 13)	1-50 Din	1.000 Din
2 (— 2)	—40 Din	250 Din
Tov. Zveza 218	4— Din	2-500 Din
2	3— Din	1-750 Din
Sprevodniško društvo 468	7— Din	3-500 Din
		največ, sicer po tabeli
Bolniška podpora 53	1— Din	100 Din
		mesečno za slučaj bolezni

* so oproščeni članarine.

Društvo ima svojo pisarno v lastni hiši v Mariboru, Aleksandrova cesta 65, katero poseduje že izza preobrata. V letu 1925 so nakupili še hišo na Frankopanski cesti 59, v l. 1928/29 pa 2 hiši Ruška cesta. Slike prinašamo.

Vzajemnost železniških uslužbencev kraljevine Jugoslavije v Mariboru, Sodna ulica 32. Društvo je bilo ustanovljeno leta 1896. v Mariboru, kjer ima svoj sedež še danes. Izplačuje svojim članom ob priliki smrti ali upokojitve, enkratno podporo. Začeli so s podporo v znesku 200 goldinarjev ne glede na starost ob pristopu ali trajanje članstva. Mesečni prispevek 1 goldinar, kateri seveda ni zadostoval za odpravo onih mnogoštevilnih članov, ki so iz spekulacije pristopali šele tedaj, ko so nameravali iti v pokoj. Na ta način je društvo pešalo in propadalo tako, da je morala Generalna direkcija bivše južne železnice

Pregled bilanc „Vzajemnosti“ v Mariboru.

Leto	Stanje članstva	Pristop	Odravljani	Odstop	Saldo (premoženje)	Članarina	Izplačila odpravnina	Dohodki, obresti itd.	Izdatki — režija
1922	2768				317.000				
1923	3232	584	120		412.555	160.006	58.414	19.962	22.979
1924	3579	561	214		371.561	210.828	35.624	28.597	44.795
1925	4013	513	79		527.070	235.479	103.685	41.294	27.581
1926	4281	388	120		740.281	233.622	128.801	47.692	29.303
1927	4334	273	197	23	483.201	259.043	394.088	61.760	83.616
1928	4404	269	169	30	486.783	354.779	346.579	64.545	69.164
1929	4336	170	157	81	580.568	389.392	307.896	74.944	62.655
1930	4467	331	150	50	704.639	408.818	304.708	87.979	68.019

na Dunaju v letu 1907. priskočiti na pomoč in dovoliti večje brezobrestno posojilo, ki se je odplačevalo v mesečnih obrokih. Kot pogoj je zahtevala Generalna direkcija, da se vpeljejo tarife prispevkov in odpravnin, ki temeljijo na zavarovalno tehnični podlagi.

Po ujedinenju je preneslo vodstvo društva leta 1918 na skrivaj ves arhiv v Graz. Od tamkaj je ubiralo tekočo članarino in nakazovalo odpravnine, dokler se ni na protest jugoslovanskih članov tega društva postavil sekvester in sicer g. Franjo Repič, ki je določil začasni upravni odbor in pričel z ubiranjem in izplačili v okviru jugoslovanskega dela južne železnice. Začeli so s 1. junijem 1919 brez denarja, reklamirali pa so in tudi dobili svoj delež na premoženju društva ter je ostalo za članstvo v Jugoslaviji 196.000 kron, katero premoženje je obstajalo iz nepremičnin in sicer: trnadstropna hiša v Mariboru Sodna ulica 32 in druga hiša, tudi trinadstropna v Mariboru, Prešernova ulica 10. Leta 1922 so sklenili na občnem zboru, da prodajo hišo v Prešernovi ulici in so dosegli izkupiček 600.000 kron jugoslovanske vrednosti.

Že leta 1921 so se opustile prejšnje tabele in kategorije, ter uvedla nova odpravnina in enotni prispevek 3 Din. Istotako se je na vsesplošne zahteve članstva zvišal v letu 1923 prispevek od 3 Din na 5 Din ter uvedla odpravnina v višjih zneskih. V letu 1926 ponovno zvišanje. Radi nepredvideno mnogoštevilnih upokojitev v letih 1927 in 1928 so se morali ponovno zvišati prispevki od 6 Din na 8 Din, kateri so še sedaj v veljavi. Pač pa je vodstvo po skrbnem preračunanju uvedlo s 1. julijem 1930 nove odpravnine po priloženi tabeli, katere se od 26. junija 1931 po oblastveni odobritvi pravil redno izplačujejo.

O gibanju članstva in rezervnega kapitala je več razvidno iz priložene tabele o pregledu bilanc.

Društvo zbira sedaj statistiko o svojem članstvu, in ravno za to društvo je lahko zračunati, kakšne bodo dajatve v bodočih letih, ker se lahko zračuna, kdaj bodo njega člani upokojeni.

Posebno dobrodošla je pomoč društva Vzajemnosti v onih časih, ko doleti usoda upokojence nepripravljene in ne dobivajo še akontacij, še manj pa pokojnino.

od 1 do 2 let	Din 250—	od 16 do 18 let	Din 2250—
od 2 do 4 let	Din 500—	od 18 do 20 let	Din 2500—
od 4 do 6 let	Din 750—	od 20 do 22 let	Din 2750—
od 6 do 8 let	Din 1000—	od 22 do 24 let	Din 3000—
od 8 do 10 let	Din 1250—	od 24 do 26 let	Din 3300—
od 10 do 12 let	Din 1500—	od 26 do 28 let	Din 3600—
od 12 do 14 let	Din 1750—	od 28 do 30 let	Din 3900—
od 14 do 16 let	Din 2000—	od 30 let naprej	Din 4200—

Starostni podporni sklad Prometne zveze železničarjev Jugoslavije je bil ustanovljen koncem leta 1930. Namen društva je, da skrbi predvsem za one, ki jih ne more sprejeti noben penzijski ali provizijski sklad več, ter plačujejo mesečno razne svote od 30 do 50 Din, za kar dobe, kadar obnemorejo ali nimajo več službe, gotovo rento ali parkratne podpore. Sedanji prispevki in dajatve so kalkulirane na podlagi ofert zavarovalnic, tedaj za enkrat računsko trden temelj. Oživel se je društvo in začelo z delovanjem v letošnjem letu, zato še ni bilančnih števil.

Pogrebno društvo državnih uslužbencev, Ljubljana, Komenškega ul. 28. Ustanovljeno leta 1907. Sestoji po večini iz železničarjev, nadalje je ena tretjina državnih nameščencev, kar je rednih članov, izredni člani pa so njih sorodniki.

Pogrebno društvo preskrbi svojim članom vsa pota in plača vse stroške, kar jih imajo s pogrebom, t. j.

avizira vse oblasti, mestni pogrebni zavod, cerkev radi pogreba in zvonjenja, preskrbi jamo, krsto, dostavi stražo za eno noč in plača pogreb kombinirano II./III. razred. Ti stroški znašajo v Ljubljani ca 1800 Din.

Članu, ki umre na deželi, se da posmrtnina 1.400 Din.

Vstopnina znaša sedaj pri pristopu v starosti od:

4 — 10 leta	Din 2—	31 — 35 leta	Din 150—
11 — 25 leta	Din 40—	36 — 40 leta	Din 300—
26 — 30 leta	Din 80—	41 — 45 leta	Din 600—

Plača se lahko tekom enega leta po vstopu. Vpisnina znaša 5— Din, redni mesečni prispevek pa 2— Din.

Člani plačujejo članarino večinoma osebno. Kdor zaostane s plačilom 3 mesece, se ga opomni. Ako tekom nadaljnih dveh mesecev, tedaj skupno 5 mesecev, ne plača članarine, se ga smatra odstopivšim. Ako pa plača po treh mesecih, ima kot nekako kazen karenčno dobo 6 mesecev od dneva vplačila naprej, ter ne dobi posmrtnine, ako umre v tej karenčni dobi.

Koncem leta 1930 je imelo članov 4.328, premoženja pa Din 418.125—, ali Din 96.60 na člana ali 5.4% od tega, kar pričakuje.

Udruženje strojevodij, oblastni odbor Ljubljana ima kot vsi oblastni odbori tega društva svoj posmrtninski ter odpravninski fond. Ta fond obstoja od početka, ko se je društvo ustanovilo, ter se vodi šele zadnje leto odvojeno od ostale imovine društva. Mesečna članarina v društvu znaša Din 20—, od katerih se takoj loči in dodeli navedenima fondoma, Din 5— za posmrtninski in Din 2— za odpravninski fond.

Strojevodja, ki gre v pokoj, dobi odpravnino po dveh letih članstva Din 500—, za vsaki nadaljnji 2 leti do 12 leta članstva po 100 Din letno več, od 12 leta po 200 Din letno več. Kalkulacija je morda pogrešna.

Posmrtnina znaša tolikokrat po 5 Din, kolikor je v dotičnem mesecu članov. Društvo ima danes 455 rednih članov v tem fondu, in znaša tedaj danes posmrtnina 2.275 Din.

Društvo bo izdelalo statistiko o starosti članov ter si pustilo izračunati od strokovnjaka, koliko so sedanja kalkulacija in prispevki primerni.

Stanje obeh fondov:

	Odpravninski	Posmrtninski
Saldo 1. junija 1930	42.534·60 Din	40.500— Din
Vplačila 12 mesecev	8.750— Din	24.982— Din
Izplačila 12 mesecev	11.100— Din	9.355— Din
Saldo 1. junija 1931	40.184·60 Din	56.127— Din
Ali na člana	105— Din	125— Din
V % od pričakovane svote		5·5%

Glasom pregleda v prilogi h koledarju stran 16 — plačajo v društvu strojevodij razmeroma največje prispevke za svojo posmrtnino — najbolj so solidni!

Prometna zveza železničarjev Jugoslavije s sedežem v Ljubljani ima po določbah svojih pravil svoj posmrtninski fond. V ta sklad naklada mesečno 3 Din od članarine, ki jo vplača član. Sklad se sme porabiti samo za svoj namen ter se daje članu pa tudi rodbinskim članom, to so žena ali otroci, posmrtnino, ki znaša po prvem letu članstva Din 200—, po drugem Din 400—, po tretjem letu Din 500—, po 4. letu pa Din 2000—. Fond je dosedaj narasel na ca 50.000 Din.

Glede same kalkulacije sem primerjal ta izplačila in vplačila z ostalimi podpornimi društvi ter je več o tem razvidno na strani 16 priloge h koledarju.

Nabavljalna zadruga udr. drž. žel. daje v slučaju smrti člana ali njegove žene preostalim podporo po 1000 Din iz fonda. ki se v ta namen zbira in ki znaša sedaj ca 360.000 Din. Znesek 1000 Din je predvsem namenjen zato, da se z njim krije članov dolg v zadrugi.

U. J. N. Ž. B. podružnica Jesenice ima med svojimi člani uvedeno medsebojno podpiranje ob slučaju smrti člana na ta način, da plača vsak član 10 Din ter se nabrani znesek izroči preostalim.

U. Ž. Č. snuje svoj lastni pogrebni fond za slučaj smrti. Članarina 10 Din mesečno. Podpora 4000 Din za članom, 3000 Din za ženo. Za slučaj, da se član v službi smrtno ponesreči, se izplača 10.000 Din podpore.

Cerček Srečko:

MALO IZ ZGODOVINE PODPORNIH DRUŠTEV.

Blagajna ne pozna čudežev. Tam so številke suhoparne, hladne neizprosne.

To ve vsak blagajnik in tega se mora zavedati vsak, ki vodi večje gospodarstvo, kot je naša nabavljalna zadruga ali kot so naša podporna društva. Velika so ta naša skupna gospodarstva, komplicirani so računi in napačna kalkulacija ima lahko slabe posledice, ki se poznajo nazadnje pri blagajni.

Iz tega vidika sem napisal v koledarju naše zadruge za leto 1929 daljšo razpravo, o naših podpornih društvih, kjer sem opozarjal, da so ta društva, posebno ker jih je toliko, za nas železničarje vprašanje, ki ga moramo pravočasno in pametno rešiti. Dokazoval sem, da je medsebojno razmerje med vplačili in izplačili nesolidno in da bo preje ali slej nastala kriza.

Razlagal sem takrat in v poznejših časih v »Zadrugarju«, kaj zadržuje to krizo, da prej ne nastopi. Ljubljansko podporno društvo je imelo leta 1922 8865 članov, pristopilo je medtem 6170 novih članov ali 76%, odstopilo pa ca 2600 ali 15%. Prišli so v izredno velikem številu novi mladi člani, ki so osvežili in podprli društvo, — odšlo je ca 2000 članov, ki so plačevali leta in leta, pa so pustili društvu svoja vplačila. Tak preobrat v članstvu se mora poznati in se tudi pozna v bilanci. Nekoliko radi denarja, največ pa radi povprečne starosti članov.

Sedanja ugodna bilanca pa še ni dokaz, da znaša umrljivost našega članstva stalno samo 1% in da se bo vedno dobivalo za vplačanih Din 6— mesečno — 4000 Din posmrtnine, ali kot hočejo nekateri imeti — 5000 Din. Boril sem se proti licitaciji ter vedno opozarjal, naj se računa z bodočnostjo, da se pravilno in zadostno vplačuje, in da se tudi zavaruje uspehe sedanjega prizadevanja ter vplačevanja s tem, da se društvu nalaga po pravilih, da mora kalkulirati vsaj za 10 let naprej. Mesto po društvenem zakonu naj bi se preosnovalo po zakonu o pomožnih blagajnah iz leta 1892.

Nekateri so izdelali v tem smislu tudi načrt. Prišel je izredni občni zbor leta 1929, toda žal, da so nekateri ušli in niso niti lastnega načrta zagovarjali. Tako se je ponesrečil

prvi poizkus za reorganizacijo našega Podpornega društva v Ljubljani.

Na vse one besede in kalkulacije iz l. 1929 je danes že marsikdo pozabil in danes je mnogo članov prepričanih, da bi se dale zlahka dajati odpravnine 5000 ali 6000 Din pri istem vplačilu.

Čemu bi sam pravil, oglejmo si malo zgodovino takih društev, da lažje presojamo sedanjost.

Zgodovina.

Ideja medsebojnega podpiranja v slučaju nesreče ali smrti je stara, kot je človek star. Še denarja niso poznali, pa so že imeli organizirano medsebojno podpiranje za slučaj bolezni, smrti, imeli so že določen gotov riziko-koeficient za gotove slučaje. To vidimo iz staroindijske in starohebrejske zgodovine.

Za časa rimskih cesarjev so že imeli redna podporna društva za slučaj smrti, nazvana Collegia tenuiorum. Mali ljudje so redno plačevali gotove zneske, in so dobili za njim preostali posmrtnino, vsoto, ki so jo rabili za dostojen pogreb in za takrat običajne pogrebne pojedine.

Imeli so tudi poklicna društva, ki so pokopavala ali prekrbela pogreb. Vojaki (podčastniki) so imeli svoja »Collegia« in je moral vsak član plačati mesečno gotov znesek, iz te blagajne so se krili ti stroški za pogrebe, stroški za selitev itd., podobno kot danes. Že takrat so se ukvarjali z računom umrljivosti, dajali so rente proti prejšnjim vplačilom — kot danes pokojninski zavodi.

V času od 6. do 10. stoletja so zginila taka društva in šele zgodovina 12. stoletja omenja podobne podporne ustanove. Srednjeveški cehi, germanska oblika skupnosti, so se povrnili na idejo medsebojne pomoči za slučaj raznih nesreč. Do podrobnosti in natančnosti pa se je organizirala ta medsebojna pomoč šele v zadnjem stoletju in v posebnih zavodih.

Medsebojno zavarovanje in pomoč sta se razvila v treh velikih etapah. Prva je bila po odkritju Amerike in razvoju pomorske trgovine, druga začenja z novimi prometnimi sredstvi, predvsem železnico, tretja epoha se začenja z mednarodno organizacijo zavarovanja, posebno pa z mednarodno-socijalnim gibanjem in socijalnim zavarovanjem delavskih slojev.

Izum železnice in raznih strojev, razvoj industrije in njenega hitrega ter brezobzirnega tempa v delu, vse to prinaša več nevarnosti raznih nezgod, in tako je umljivo, da smo železničarji med prvimi, ki so si organizirali svoja podporna društva, razni stanovi oz. njih »samopomoči« niso še danes tam, kjer smo bili mi železničarji pred 50 leti.

Medsebojno pomoč in zavarovanje sta postajala z razvojem kulture vse bolj obširna. Pomagajo si ljudje in se medsebojno zavarujejo za slučaj smrti, bolezni, onemoglosti, starosti, brez-

poselnosti, zavaruje se otroke za slučaj da se poroče, ali da nastopijo službo ali podobno. Zavaruje se hiša za slučaj požara, poljske pridelke zoper točo, živina zoper nesrečo, blago med transportom po železnici, ladja z vsem tovorom, kadar se vozi po morju, zavaruje se potnike, ki se vozijo po zraku. Steklo v izložbah, avto, če povzroči kako nesrečo, zavaruje se banka za slučaj nepredvidenih valutnih izgub, blagajna zoper vlom itd.

Kam bi prišli, če ne bi bilo te medsebojne pomoči in zavarovanja. Kako bi izgledalo današnje življenje? Tovorni ali osebni avto bi smel imeti samo oni, ki ima tudi dovolj denarja, da plača lahko škodo za vse nesreče, ki jih lahko avto povzroči. Kdo bi zaupal ladji, železnici?

Pri svoji obširni in komplicirani nalogi morajo biti zavarovalnice točne in trdne, če ne, ni to nikaka varnost. Deset- in desetletja se zbira gradivo, statistika na podlagi praktičnega življenja, da se potem lahko pravilno sodi in dela, ubira in izplačuje. Nad 350 let se že zbira razno statistično gradivo, iz katerega se delajo potem računске formule. Literatura o zavarovanju je tako obširna, da imajo v Berlinu velikansko knjižnico samo o tej stroki.

Zbiranje takega gradiva in zavarovanje na podlagi takih izkustev so tipični dokument o napredku in kulturi in se lahko smatra kot merilo za ekonomski in moralni razvoj naroda. Način in obseg medsebojnega zavarovanja je najboljši barometer za gospodarsko opreznost in predvidevnost kake generacije.

Ako kdo kaže s preziranjem na ime zavarovalnice češ, kapitalisti, tedaj on ne pozna ne ustroja in ne zgodovine zavarovanja. Imamo na svetu vse polno zadrug kot je naša nabavljalna zadruga, katere se bavijo z zavarovanjem svojih članov, v Sloveniji n. pr. »Croatia«, »Vzajemna zavarovalnica«, pa tudi one se morajo naslanjati na realnost in na izkušnje, ki jih je zavarovalna veda nabrala tekom stoletij.

Ustanove, ki so negirale take izkušnje in začele zavarovati izpod določene tarife in medsebojno konkurirati, so prišle iz konkurence v konkurz.

Tudi za podporna društva kot jih mi pojmujeemo in poznamo, nam pove zgodovina, kako je bilo z njimi in kako jim gre. Taka društva so se razširjala v raznih oblikah od 15. stoletja naprej in jih poznata posebno Anglija in Nemčija. V teku let so se v raznih oblikah in za razne svrhe tako razmnožile, da je posegla vmes državna oblast in urejevala razna ta vprašanja. Tako je Pruski obrtni red iz leta 1845 določil, kako naj si pomočniki in tovarniški delavci organizirajo svojo blagajno za podpiranje v slučaju bolezni in tri leta pozneje je bilo članstvo v takih blagajnah že obligatno (kakor naše bolniške blagajne). Ščasoma so pritegnili tudi podjetnike, da so morali prispevati gotov delež za taka vplačila. Leta 1884 se je v Nemčiji izločilo

obvezno bolniško zavarovanje in organiziralo pod »bolniškimi blagajnami«. Blagajne za medsebojno pomoč so ostale samo one, pri katerih je bilo članstvo prostovoljno. V letu 1901 je izšel še poseben zakon za nadzorstvo zavarovalnic in dve leti pozneje za nadzorstvo podpornih ustanov.

Podobno je moralo biti v Avstriji. Vprašanje zavarovalnic so uredili z zakonom iz leta 1880, blagajne za medsebojno pomoč pa z zakonom od 19. VII. 1892 (Hilfskassengesetz).

Baviti se smejo te blagajne:

1. s podporami za slučaj bolezni,
2. s podporami za slučaj smrti (pogrebne),
3. z davanjem rent za slučaj starosti ali delanezmožnosti,
4. z davanjem rent za vdove in sirote,
5. z nabiranjem oz. davanjem podpore ob gotovem času (n. pr. za slučaj poroke, studija itd.).

Podpore niso smele biti večje kot 200 goldinarjev, to odgovarja današnjim 6.000 Din.

Nadalje so smele dajati podpore za slučaj potovanj, brezposelnosti, za posredovanje služb, za čitalnice itd. (primerjaj današnje Delavske zbornice).

Ta zakon, ki je tudi še pri nas veljaven, predpisuje gotove formalnosti glede knjigovodstva in bilance, glede odbora, občnih zborov in razsodišča, posebno pa zahteva povsodi in za vsako panogo posebej kalkulacijo in gospodarstvo po principih zavarovalne tehnike.

Tako predpisuje izrecno, da mora imeti panoga, ki se bavi z bolniškimi podporami, rezervni fond v višini izdatkov za dve leti. Pri podporah za slučaj smrti omenja, da morajo biti vplačila in izplačila v takem medsebojnem razmerju, da so izplačila zasigurana po principih zavarovalne tehnike.

Izdelati morajo te ustanove svoj zavarovalni načrt, ga predlagati v odobritev in predlagati tudi bilanco. Ustanove so pod nadzorstvom države, podobno kot so zadruga (revizija po trgovskem sodišču) in sicer jih nadzira politična oblast, ki ima pravico, da društvo razpusti, ako ne gospodari v smislu pravil in omenjenega zakona.

Vse to nam pove, kako je moralo biti v onih časih, da so izdelali tak zakon. Na Pruskem pa so bili še bolj natančni in rigorozni ter so pregledali in uradno popisali te ustanove.

Tako čitamo, da so imeli koncem leta 1899 na Pruskem 3634 podpornih društev za slučaj smrti s ca 60 milijoni Mark premoženja in 311 milijonov Mark zavarovalne svote (obveznosti napram članstvu). Značilno za naše razmere je, da niti za Slovenijo ne moremo tega ugotoviti, za to se ne briga politična oblast, pa tudi društva sama po večini ne mislijo na to, da imajo kake obveznosti (zavarovalne svote).

Zavarovalna literatura deli navedena podporna društva v tri skupine, ter jih opisuje sledeče:

Prva sloni na takozvanem »Umlagerverfahren«, to je sistem prevalitve stroškov. Članom se nudi gotova svota v gotovi kategoriji, recimo 10.000 Din. Kadar umre kak član te kategorije, se porazdeli znesek med preostale živeče člane, da ga vplačajo sproti ali v gotovih etapah. Član tedaj nikdar ne ve, koliko bo plačeval. To je vedno odvisno od števila vplačujočih članov in od števila smrtnih slučajev.

Dokler je večina članstva mlada, so ta društva, ki računajo samo od danes na jutri, cenejša od navadnih zavarovalnic. Nesolidnost tega sistema se pokaže šele po daljši dobi, navadno po 40 do 50 letih. Sčasoma se namreč dvigne povprečna starost članov, število smrtnih slučajev narašča, treba je več plačevati, mlajši člani, ki bi morali pri takem društvu plačevati več kot pri navadni zavarovalnici, ne pristopajo več in potegnejo za seboj še mlajše članstvo iz društva. Prispevki postajajo vedno večji, neznosni, in ravno najbolj zvesti člani doživijo nazadnje polom svojega podpornega društva.

Drugi je sistem enakih povprečnih prispevkov. Ne sprejema se članov, ki so dosegli gotovo starost. Kalkulira se včasih tudi na podlagi izkušenj in tarife zavarovalne tehnike, pri pristopu starejših članov se ubere večjo pristopnino. Toda tudi vse to navadno ne pomaga, in je večina takih društev tudi po gotovi dobi zmrznila. Sistem je razen tega krivičen, ker morajo mlajši dobi preveč plačevati, starejši premalo.

Kot smo gori videli, so imela podporna društva na Pruskem l. 1899 razmeroma visoke rezervne kapitale (premijske rezerve). Celih 19% je znašala ta rezerva od obljubljene svote, ki bi jo morali izplačati, med tem, ko imamo v našem Ljubljanskem podpornem društvu danes komaj 4,2%. In vendar so z zakonom iz leta 1903 prepovedali nadaljnjo ustanovitev takih društev, od obstoječih pa so zahtevali, da se morajo prilagoditi do gotove meje sistemu zavarovalnic, da morajo vsakih 5 let sestaviti statistiko, preračunati bilanco, premijske rezerve, vplačila in izplačila od zavarovalnega tehnika.

Tretji je sistem, kjer se plačuje razne zneske, kar je odvisno od starosti na dan pristopa in od višine zneska, ki ga želi dobiti. Tedaj popolnoma podobno kot pri kaki zavarovalnici.

Leta 1899 je bilo na Pruskem 720 društev po prvem sistemu, 2637 društev po drugem in samo 277 podpornih društev po tretjem sistemu.

Med vojno in z inflacijo marke se je marsikaj spremenilo. Marsikatero društvo je izgubilo svoje premoženje, vendar so skoro vsa ta društva in tudi zavarovalnice na združni podlagi prebolele to krizo bolje kot privatne zavarovalnice. Dosti je bilo polomov in konkurzov, nemško časopisje je večkrat pozivalo vlado, naj napravi red v tem vprašanju, ter napravi konec svobodni licitaciji in konkurenci pod raznimi vabljivimi gesli.

Praktično in energično so posegla v ta kaos nemška konzumna društva in nemške strokovne organizacije, ter ustanovile

lastno zavarovalno ustanovo, takozvano »Volksfürsorge« v Hamburgu. Koncem leta 1929 je imela omenjena Volksfürsorge 1.918.907 življenskih in ljudskih zavarovanj z obveznostmi (zavarovalna svota) 783 milijonov Mark, to je povprečno 410 RM na člana ali 5600 Din, kar nekako odgovarja za tamkajšnje razmere višini podpore, ki jo daje naše podporno društvo v Ljubljani.

Imeli so v letu 1929 nad 88 milijard premoženja, t. j. 11,3% od zavarovalne svote napram 4,2% v našem ljubljanskem podpornem društvu. Izdajali so hipotekarna posojila za stanovanjsko akcijo in dosti pomagali vsestransko.

Povrnimo se na naše razmere!

Pri nas doživljamo, zdaj to, kar so v Nemčiji doživljali pred ca 50 leti. V zadnjem času se je v naši državi ustanovilo nebroj raznih »samopomoči« in podpornih društev. Samo železničarji imamo 10 raznih podpornih akcij. Pa imajo svoje ustanove in »samopomoči« učitelji, profesorji, poštarji, krojači, gostilničarji ter hišni posestniki, finančni uradniki, geometri, gasilska zveza, gasilske župe, trgovski pomočniki, odvetniki, zdravniki itd. itd. in imamo splošne ustanove kot so n. pr. Ljudska samopomoč v Mariboru, ali Vzajemna pomoč v Ljubljani ali »Caritas« v Ljubljani (slednja dela po principih zavarovalne tehnike, vsaj tako piše).

In čitamo danes v gospodarskih revijah in dnevnem časopisju, da se tu dela nesolidno in se sprašujejo, kakšen bo konec. Podobno kot sem že jaz pisal l. 1927—1929. Pa pustimo spet drugim, da opisujejo razmere.

V »Narodnem gospodarju« od 15. oktobra 1931 je izšel članek »Zavarujmo se prav!«, kjer pravi pisec v daljšem in temeljitem članku med drugim: »kdor je prevdaren, ne bo zastonj ali poceni pričakoval od nobene zavarovalnice kakih velikih jamstev ali udobnosti! Nasprotno je treba obljube in jamstva, ki so kaj vredna, drago s premijami plačevati. Ob današnji krizi je zato posebno važno, da vemo, zakaj in komu plačujemo svoj denar!«

Kakor je denar težko prislužiti, ga je še težje prav obrniti. Zakaj iskanje denarja in lov za njim je hud in zvit, zlasti v zavarovanju. Oglašajo se (po zastopnikih) različna društva, blagajne in zadruge, ki za nizke premije dajejo čudne obljube in vsemogoče udobnosti. Z nejasnimi in večkrat nemogočimi obljubami izvablajo podpise in denar iz rok nepoučenega delavca, obrtnika, poljedelca. To niso nikake zavarovalnice, ter po njihovem delovanju obstoj in napredek pravih velikih zavarovalnic ni nič ogrožen. Pač pa je resno ogrožen denar malega človeka. Zanj je treba obrambe, da ga nikdo nepremišljeno ne razmetava v obliki članarine ali različnih posmrtnin. Obrambe je treba za razumevanje življenskega zavarovanja, ki zamore po teh društvih postati nejasno.«

Podobno piše »Slovenec« dne 13. oktobra 1931. Toda, kar pove »Narodni gospodar« samo med vrsticami, pove »Slovenec« bolj jasno, in sicer: »Naj omenim še en pojav, ki je zelo karakterističen za ta sistem zavarovanja: špekulacija! Geslo samopomoči 'Vsi za enega, eden za vse', ne bo torej čisto na mestu. Mnogo članov je namreč takih, ki vplačujejo za večje število zavarovancev, katerih osebno ne poznajo, za katere pa dobro vedo, da bodo kmalu umrli. Baje plačujejo nekateri člani kar za par desetih starčkov in bolnikov, kateri sploh ne vedo, da so zavarovani. Na ta način upajo ti člani, da pridejo v kratkem do lepega premoženja. Vprašanje je, če se bodo tem spekulantom njih upi izpolnili.«

Sam vem za dva taka pristaša podpornih društev in pristaša gesla: »Vsi za enega, eden za vse«, pa imata oba po ca petnajst starejših ljudi zavarovanih, ki ne bodo živeli več kot par let. Naj bo samo 30 takih spekulantov v društvu, je to 400 zavarovanj, in je to svojih 4 ali 6 milijonov dinarjev, katere imajo čast plačevati mlajši člani. Ne za zavarovance, temveč za spekulante, ki plačujejo par let in dobe v roke zavarovalne police, s katerimi potem dvignejo posmrtnino.

Slučajno sem dobil v roke bilanco nekega podpornega društva. Pri tem znašajo režijski stroški za leto 1929 32% od ubrane svote, v letu 1930 pa že 38%. Tedaj stane uprava takega društva skoro 4 krat toliko kot pa pri naših železničarskih podpornih društvih. V bilanci prinaša tudi postavko »premijska rezerva«, toda na drugi strani šteje med polno vredna aktiva še ne vplačane zneske in zaostanke članov, in znašajo ti zaostanki v letu 1929 22%, v letu 1930 pa že 35% od premijske rezerve.

Še naše železničarje begajo s takimi društvi in z raznimi obljubami. Radi tega sem se prav za prav odločil, da spišem sedanji članek in opozorim članstvo, naj si malo ogleda preteklost, zgodovino podpornih društev in lažje bodo sodili sedanjost.

Samo koristno bi bilo, da se ustanovi še kakih 50 podpornih društev z geslom »Vsi za enega, eden za vse«, da se bo preje pokazala prava slika.

Nič ni novega pod solncem. In sem prepričan, da tudi razne naše »Samopomoči« ne bodo našle načina medsebojne pomoči, kjer bi vsi profitirali, pa nobeden izgubil. Naštevanka, matematika, zavarovalna tehnika, to je znanost, ki se ne da osporavati in kar tako omalovaževati. Ta znanost je merodajna in velja za podporna društva, kakor za zavarovalnice. Podobno kot velja nauk o statiki za vsako hišo, pa naj jo zida banka ali zadruga ali pa naš železničar.

Zgodovina je pokazala, da ni čudežev v matematiki, in zgodovina je nabrala svojo vedo, ki je neizprosna in ki pride prej ali slej do veljave.

Zgodovina naših podpornih društev je prekratka, in jo premalo poznamo, da bi mogla biti nam za merilo, in drugim za dokaz. Dosti sem brskal po tej naši zgodovini in nabral podatkov, kar sem jih dobil. Pa če se pogleda sedanja zgodovina, tedaj ona samo dokazuje pravilnost besedi onih, ki svarijo in pravijo:

»Naša železničarska podporna društva in podporne akcije so same zase, največ pa so radi tega, ker jih je preveč, za nas problem, ki ga je treba proučiti in rešiti pravočasno, pravično in pravilno.

Rešiti je treba denarno stran, prispevke in vplačila, razmišljati je treba o prihrankih na upravnih stroških potom združitve sorodnih društev, rešiti pa je treba ravnotako pravno stran naših društev, da ne bo milijonsko premoženje, ki se kedaj nabere, odvisno od slučaja in dobre ali slabe volje udeležencev na občnem zboru, temveč od logike in matematike, kot to predvideva moderna zakonodaja.

Ne pozabi, da je zadruga Tvoja in naša ustanova, ki je poklicana, da varuje in ščiti interese malih ljudi, to je nas vseh.

JOS. ERZIN

**TRG. AGENTURA
IN KOMISIJA**



LJUBLJANA
ZRINJSKEGA CESTA ŠT. 8



Telefon interurban št. 2451
Čekovni račun št. 13 691

„KOKRA“

TEKSTILNA D. D.

K R A N J

podružnica

MARIBOR

Krekova 14

Telefon 20-82



*Tovarniška izdelava vseh
vrst perila, specialna iz-
delava oblek za ključav-
ničarje, mehanike, šoferje
ter plaščev iz klota in
belega gradla*

O KRIZI IN KRIZAH.

I.

Predno preidemo k razpravljanju o vprašanju krize, besede, ki je danes v ustih vseh in s katero označuje danes ves svet vse kar dela, snuje in o čemer razmišlja, besede, ki je spravila vse ljudi iz ravnotežja, si hočemo najprvo ogledati, kaj pravzaprav pomeni ta beseda. V slovarju tujk najdemo pri besedi »kriza«: kriza (krisis) gr. — prevrat, odločilni čas, obrat, višek nevarnosti. Prve tri pojme to je prevrat, odločilni čas, obrat, si lahko tolmačimo v dobrem in slabem pomenu, ker te besede obetajo tako obrat v dobro kakor v slabo, tako n. pr. pri bolezni, ko zdravnik napove krizo; le zadnje pojmovanje besede kriza, ki pomeni višek nevarnosti, nam zbudi strah in bojazen. In sedaj se moramo vprašati: Kaj naj nam pomeni tolikokrat izgovorena in tiskana beseda kriza, ali obrat na bolje ali obrat na slabo ali pa celo višek nevarnosti? In če naj pomeni višek nevarnosti, nastane zopet vprašanje: Za koga, ali za posameznika, za gotove stanove, narode države? Nekoliko jasnosti dobimo pri odgovarjanju na stavljena vprašanja, če pogledamo, v katerih krogih so se pojavili prvi glasovi o krizi, kdo jih je začel širiti in kdo ima interes na tem?

Vse države so morale ob koncu svetovne vojne poseči po izrednih ukrepih, da zajeziijo na eni strani fantastične želje velikih mas po delitvi premoženja in na drugi strani zopet stremljenja male, a silne skupine velepodjetnikov, da pritegnejo vso gospodarsko in politično moč na svetu v svoje roke. Z zakoni so morale države poseči v privatna gospodarstva (stanovanjski zakon, maksimiranje cen itd.). Uzakoniti socialne naprave (zavarovanje, delavske zbornice) in zakonodajnim potom urediti delavske tarife in delovni čas. To poseganje »javne roke« v privatno gospodarstvo je sprožilo dobro organizirano in premišljeno ofenzivo proti zakonodaji in proti onim, ki so zahtevali zaščitno zakonodajo za gospodarsko šibkejše sloje ljudstva. Olajšano je bilo tako delo po težkočah in bedi, ki jo je zapustila vojna doba. Javno mnenje je bilo treba ustvariti, ki naj vidi vzrok za slabe razmere v socialni zakonodaji in v dajatvah, ki so jo ti zakoni zahtevali, vedno silneje se je govorilo in pisalo o gospodarski krizi in o polomu vsega svetovnega gospodarstva.

Bobnajoči ogenj časopisnih člankov, spomenic in izjav bi naj prepričal ljudstvo in zakonodajalce o tem. Naravnost sugestivno je vplivalo na ves svet vedno ponavljanje gospodarske krize in napovedi gospodarskega poloma, kar je začelo zbujati najopasnejše na človeške duše, ker je prepojilo človeštvo s pesimizmom in bojznijo. Od leta 1919 dalje ne najdemo razprave o gospodarstvu, v kateri se ne bi napovedovalo poloma, če ne prenehajo države s prisilnimi odredbami in s socialno zakonodajo, ter mase s svojimi zahtevami. Kakor danes vidimo, so se vse te zlokobne napovedi in prorokovanja po do devet desetih izkazale kot neresnične in jih moramo smatrati samo kot spreten maneuver za doseg skritih naklepov gotovih zainteresiranih krogov. Poloma svetovnega gospodarstva nismo doživeli in ga tudi ne bomo, ker je to nemogoče, a nekaj je ta propaganda dosegla. Zaupanje človeštva je bilo omajano in bojazen se je vselila v srca večine.

Človeštvo je postalo malodušno vsled vednega povdarjanja obupnega stanja gospodarskega položaja in je izgubilo smisel za pozitivno delo in za zdravi optimizem, ki premika gore, če so mu na potu pri doseg ciljev.

V dokaz, da ni naše gospodarstvo v taki krizi, kot se hoče ljudi prepričati, naj pokažejo številke, ki jih izkazujejo v bilancah naša velepodjetja. Tako je izkazalo v letu 1928. pri naš 43 velepodjetij 462,622.000 Din bruto dobička, kar znaša v razmerju z v ta podjetja vloženim kapitalom 76% in čistega to je neto dobička 155,897.000 Din ali 18.60% napram vloženemu kapitalu. In če izkazujejo taka velepodjetja za 1 ali 2% manjši dobiček, kot so ga dosegla v prejšnjih letih, že zakričijo o krizi in propadanju našega gospodarstva.

Kot glavni vzrok svetovne gospodarske krize se navaja razven že omenjene zakonodaje in poseganja »javne roke« v gospodarstvo, nadprodukcijo industrijskih in poljskih produktov. Vzrok nadprodukcije je pa iskati v pohlepu po profitu, ki ne pozna mere in je producent proizvajal ne glede na konsum. Produkti so seveda vsled tega padli v ceni in z njimi vred seveda tudi dobiček.

Človeštvo se ne sme še nadalje izpostavljati prosti presoji posameznikov, ki naj odločajo, kaj in koliko se naj proizvaja in to iz čisto profitarskih, egoističnih nagibov. Produkcija in konsum se morata sama od sebe regulirati brez katastrof. Kak naj bo novi gospodarski sistem, imamo že prve primere v praksi. Vzemimo enega iz države, iz katere smo začuli prve glasove o gospodarski krizi in o gospodarskem polomu in kjer to krilatico ponavljajo vse do danes, mislimo na Nemčijo. V tej klasični državi povojnih kriz obstoja poleg drugih konsumnih združnih zvez Državna zveza konsumnih zadrug »Gepag«. V zadrugah te zveze je včlanjenih skoraj en milijon članov. Zveza ima devet lastnih tovarn in sicer: tovarno za mesne izdelke,

milo, kvas, za tobak, cigarete, pražarno za kavo, dišave, vžigalice in lastno tiskarno. V svojih zadružnih prodajalnah je bilo v letu 1930 prodanih od celokupnega blaga že 39,1% lastnih izdelkov. Ako bode šel razvoj v tej smeri dalje, ne bo dolgo, ko bodo zadruge popolnoma neodvisne od privatne trgovine in produkcije in se jim ne bo bati krize radi nadprodukcije v tovarnah, ker bodo te izdelovale le faktičnemu konsumu odgovarjajoče množine blaga. V dokaz, kako je šla gospodarska kriza mimo te zadružne zveze brez zlih posledic, navedemo svote, ki so jih dobili člani v obliki vrnjene dividend oziroma procentov in to v letu 1914 1,264.000 R. M. (okolu 16,430.000 Din) napram letu 1930, ko je bilo izplačanih že 11,515.000 R. M. (okolu 49,690.000 Din).

II.

V prošlem letu je nastopila druga faza velike svetovne krize, prišla je kriza tudi na finančno polje, sredi katere smo tudi še danes. Ni to kriza kapitala, ker kapital v eni ali drugi obliki obdrži vedno svojo vrednost, pač pa kriza kapitalizma, ki ga je vzgojil 150 letni družabni red, ki je prisegal na liberalni gospodarski sistem. Lahko bi bolje rekli mesto finančne krize, da obstoja kriza družabnega reda. Doživeli smo krizo nezaupanja v času kreditnega gospodarstva, ki na zaupanju sloni in ki brez zaupanja ne more obstojati. Temelji gospodarskega in družabnega reda se majejo in rušijo. Človeku se zdi, kakor da se uresničuje vse tisto, kar je prorokoval Karel Marx, ko je pisal o propadu kapitalističnega reda.

Kako je prišlo do finančne krize? Krizo je povzročilo nezaupanje ene države napram drugi in nezaupanje v pogodbe, ki so jih medsebojno sklenile. Če še globlje posežemo, je krizo zakrivila dosedanja podstava mednarodnega prava, ki je zgrajeno na pravnem pojmovanju »Družabne pogodbe«, kakor jo je zamislil Rousseau in ki izhaja iz naziranja, da je označevala prvotno stanje narodov popolna nezavisnost. Šele pozneje so se spletle vezi med narodi s pogodbami. Popolne nezavisnosti narodov ni bilo in je tudi danes ni, zato je že temelj, na katerem je zgrajeno dosedanje mednarodno pravo, slab in nesoliden in iz tega izvirajo po večini trenja med državami, ki se nato prenašajo na gospodarsko in finančno polje. Staro pravno pojmovanje je zato nadomestiti z novim, ki naj bazira na narodno-pravni filozofiji, ki ima svoje izhodišče v priznavanju naravnega pravnega reda, ki poteka iz tako imenovanega naravnega prava. Na podlagi tega imajo pogodbe, sklenjene med narodi, le tolikšno pravno vrednost, v kolikor najdejo kritje v naravnem pravu. Pogodbe niso potemtakem izvor ljudskega prava, ampak narodno pravo stoji nad pisanimi pogodbami. Kako se naj preokret izvrši in kako se naj preosnuje dosednji družabni red,

o tem bi bilo preobširno razpravljati na tem mestu. Vsekakor sameznike, stanove, narode, države — zaupanje! Podati je možna biti glavni postulat vseh, upostaviti zopet med nas, pčnost, da se vsa naša gospodarska politika preorientira v tem smislu, da stopi na mestu denarja zopet blago in da tako človek zopet pride v središče gospodarstva!

Radi obstoječega nezaupanja med narodi so začele države povlačevati enkrat iz ene, drugič iz druge države tam naložene ali posojene kapitale. Vrednostne papirje, devize, zlato, vse je menjavalo gospodarja, včasih preko noči. Posojila so se dajala vsled nezaupanja pod zelo neugodnimi pogoji, za kratko dobo in proti visokim obrestim, kar vse je napravilo vsako solidno finančno gospodarstvo ali kalkulicijo nemogočo in labilno. Nezaupanje med državami se je preneslo na ljudstvo, ki je izgubilo glavo in tako povzročilo še večjo zmedo na finančnem polju. Na slepo so začeli ljudje dvigati svoje vloge in to ne samo pri nas, temveč tudi v najmočnejših državah in hraniti denar doma. Tako so bile odtegnjene velikanske svote gospodarstvu in se je s tem še zaostрила kriza. Pojavljali so se že glasovi o inflaciji, ki bi pa pomenila še večji udarec zaupanju in veri v vrednost proizvodov. Da se dolžniki (to so pred vsem industrijci in trgovci) zavzemajo za inflacijo, s katero bi se bremena njih dolgov zmanjšala, je vsakomur razumljivo, dočim je naravno interes upnikov, to je varčevalcev, da ostane tudi stvarna vrednost in terjatev neizpremenjena. Razumljivo je to stališče upnikov, ker videli in čutili so že enkrat na svojem životu, kako so izginili v inflaciji prihranki milijonov malih ljudi. Pri nas se ni bati inflacije, ker so se takoj napravili koraki, ki jih sicer večina ni pravilno razumela, a so vendar zaostavili preveliki beg denarja iz denarnih zavodov v domače shrambe, kjer bi brezplodno ležal. S ponosom in zadovoljstvom lahko na tem mestu povemo, da naše kreditne zadruge skoraj niso čutile težavriranja, kar kaže veliko zaupanje vlagateljev do svojih zadrug. Pač pa je bilo opazati, kako so hodili ljudje s hranilnimi knjižicami bank in drugih denarnih zavodov k našim kreditnim zadrugam s prošnjo, da prepíšemo vloge na naše zadruge. Lepšega spričevala našim kreditnim zadrugam niso mogli dati kot so ga s svojo zahtevo. Naj bo to vsem glasen opomin, da pohlep po večjih obrestih, ki jih dosežejo pri nezadružnih denarnih zavodih, še ni vse, da se solidnost zadružnega gospodarstva pokaže šele v krizi in se je tudi izkazalo.

Razumljivo je, da so ljudje pod vplivom skozi vsa poveljna leta v vseh varijacijah ponavljajočem pisanju o krizi, zgubili pogum in se jih je lotila bojazen ter so jim živci odpovedali. Demoralizujoče pisanje in vedno ponavljanje bajke o polomu je napravilo, da je marsikomu v stiski odpovedal čut za poščenje. Marsikdo v stiski misli, da je upravičen, da se rešuje na račun drugih, zlasti na račun denarnih zavodov.

Vsem onim, ki preživljajo krizo zaupanja in poštenja, vsem onim, ki jih plaši gospodarska in finančna kriza, kličemo, naj ne pozabijo, da beseda kriza ne pomeni samo obrata v slabo, temveč tudi — v dobro!

III.

Stari gospodarski in družabni red sta svojo nalogo izvršila. Za svojo dobo sta ustvarila poleg slabega tudi veliko dobrega, a sta se izživelata, kakor se vsaka živa stvar na svetu. Socializem, ki se je sredi preteklega stoletja pojavil ter hotel odpraviti vse slabe izrodke, ki so tičali v starem redu in ki je obetal mnogo, ni izpolnil upov, ki so se stavili vanj. Bil je dober kritik in regulator v urejeni človeški družbi in državi, ko je pa nastala vseobča kriza, ni znal pokazati ničesar pozitivnega, ni znal pokazati novih potov, ki naj dovedejo človeštvo iz krize. Socializem je pač ravno tako produkt na materialistične naravne zakone prisegajoče filozofije, kakor je to liberalna ideologija. Še več. Bil je usmerjen na negativno stran, ker je kot glavno svoje bojno sredstvo smatral revolucijo, uničenje obstoječega z nasilnimi sredstvi, ni pa znal točno povedati, kaj postavi na mesto starega.

Postaviti je torej nove smeri, nove ideje, usmerjene na pozitivno plat, ki naj grade, a ne podirajo. To nalogo je prevzelo zadrugištvo. Zadrugištvo si je stavilo veliko nalogo preosnovati in postaviti nov gospodarski in finančni sistem in s tem v zvezi nov družabni red, ki naj odgovarja sedanjemu stanju človeštva, njegovemu mišljenju, hotenju čustvovanju. Delo za dosego teh ciljev je pač ogromno, a ne neizvedljivo. Cilj se mora doseči potom evolucije, torej ne z nasilnim razdiranjem in rušenjem starega, graditi mora novo stavbo novega gospodarskega in družabnega reda poleg stare stavbe. Mi Jugosloveni kot mlad, čvrst narod, poln zdravega optimizma, moramo doprinesti svoje k zgradbi. Pri tem delu ne moremo in ne smemo pogrešati vseh onih, ki jih je ali jih še na kateri si bodi način ogrožala kriza na gospodarskem in finančnem polju. Vse mora prešinjati ista misel in ista globoka vera v poslanstvo zadrugištva. Ne bomo stali pri našem delu in z našo dobro vero osamljeni. Poleg nas bode delovalo in verovalo isto 60 milijonov zadrugarjev vseh držav in narodov sveta.

V dneh od 27. septembra do 2. oktobra 1931 je imela v Parizu svoje redne seje Mednarodna zadrugiška zveza, ki ima svoj sedež v Londonu in ki združuje večino zadrug po vsem svetu. Mednarodna zadrugiška zveza združuje v svojem okrilju 60 milijonov članov in če upoštevamo še njih družine, do 250 milijonov oseb. Na tej seji je sprejelo osrednje načelstvo Mednarodne zadrugiške zveze glede današnje gospodarske krize naslednjo resolucijo:

»Osrednje načelstvo M. Z. Z., zbrano v Parizu ob času gospodarske krize, kakršne še ni bilo in jo je treba izvajati iz vzrokov, ki so nastali, ker je odpovedalo kapitalistično konkurenčno gospodarstvo, izjavlja: da je treba iskati rešitev sedanjih svetovnih težav v splošnem izvajanju načel, na katerih je zgrajena združna organizacija izdelovanja in prodaje, kakor jo zastopa 60 milijonov v M. Z. Z. združenih članov.

Združni sistem nudi edino uspešno alternativo nasproti sistemu anarhističnega tekmovanja in zasebnega dobička, ker je zgrajen, da služi skupnosti in po načelu odprave zasebnega dobička ter napravlja konec neenakosti med silami potrošnikov in izdelovalcev.

Osrednje načelstvo nalaga zato vsem svojim pridruženim članskim organizacijam, da z vsemi sredstvi delujejo na to, da se razširi združni gospodarski sistem. Dokažejo naj, da je ta sistem v stanju varovati najvišje interese ljudstva, in sicer med drugim: a) z izvajanjem največje opreznosti in varčnosti v delu pridobivanja in v nabiranju zalog; b) z razdeljevanjem blaga med člane po najpravičnejših cenah, kajti celotni prebitek zadruge pride itak v prid članom; c) s pobijanjem vseh poskusov zasebnega kapitala, da zlorabi današnji položaj v svrhe zasebnega dobička; d) z uporabo vseh sredstev, ki so na razpolago, za olajšanje nesreče in pomanjkanje ter strašne in stalno naraščajoče brezposelnosti na svetu in sicer predvsem z uvedbo združnega gospodarskega reda.

V soglasju s sklepi, ki so jih sprejeli kongresi v Glasgowu (1913), Baslu (1921), Gentu (1924), Stockholmu (1927) in na Dunaju (1930), ter v spoznanju, da je glede na razvoj združnega gibanja največje važnosti, da se zagotovi med vsemi narodi na solidarnosti temelječi mir, poziva osrednje načelstvo M. Z. Z. vse narodne organizacije, da podpirajo z vsemi sredstvi, ki so jim na razpolago, delo za mir.«

**Okusna in zdrava
je
Kolinska kava!**

GOSPODINJSKI IN KUHARSKI TEČAJ NABAVLJALNE ZADRUGE USLUŽBEN- CEV DRŽAVNIH ŽELEZNIC.

V sporazumu z Direkcijo državnih železnic v Ljubljani ter s predhodnim dovoljenjem kraljevske banske uprave je Nabavljalna zadruga uslužbencev državnih železnic v Ljubljani VII dne 12. oktobra 1931 otvorila v prostorih Železničarske menze v Ljubljanskem dvoru za železničarske gospodinje in dekleta, bivajoče v Ljubljani ter neposredni okolici, gospodinjski in kuharski tečaj.

Naša Nabavljalna zadruga je s tem svojim korakom stopila v vrsto onih velikih zadrug, katerih glavni cilj ne tvori samo gospodarska emancipacija, marveč tudi vzgoja in izobrazba zadružnih članov.

Če pogledamo nekoliko po svetu, predvsem na Angleško, kjer je tekla zibelka našega zadružništva, vidimo, da so že Rochdalski zadružni pionirji silno delovali na polju zadružne prosvete, da so širili paralelno z zadružno idejo tudi prosveto med svojim članstvom. Oni so se zelo dobro zavedali, da vodi pot do zadružnega cilja le potom prosvete. Že takrat so oni v svojih zadružnih pravilih določili 2 $\frac{1}{2}$ % od zadružnega čistega dobička v takozvani vzgojevalni fond, s katerim so vzdrževali lastne osnovne in strokovne šole, lastne knjižnice ter sploh podpirali kulturna društva.

Isto najdemo tudi v Nemčiji. Schulze-Delitsch, ustanovitelj modernega nemškega zadružniškega pokreta, je bil globokega prepričanja, da pride zadružništvo do mogočnega razmaha le potom prosvete, potom izobrazbe. Realizacijo njegovega prepričanja najdemo kasneje v posebnih »Društvih za širjenje ljudske izobrazbe«. Ta društva, ki so obstojala iz samih zadrugarjev, so pokazala ogromen uspeh. Oni mogočni razmah nemškega zadružništva, katerega danes vsi občudujemo, je pripisati ravno posledici visoke izobrazbe zadružnega članstva.

In slednjič, vzemimo si za zgled obče znanega Raiffeisena, katerega ime je v tesni zvezi z nemškim podeželskim zadružnim pokretom, z ustanoviteljem podeželskih posojilnic »Rajfajzenovk«! Reiffelsen ni smatral svojih zadružnih posojilnic samo za kreditno pomoč zadrugarjev, marveč je vedno in povsod

poudarjal moralno, prosvetno in vzgojno vrednost teh zadrug. Tako so postale Rajfajzenovke na deželi center neumorne prosvetne delavnosti. Rajfajzenovke so ustanovljale in vzdrževale podeželske nadaljevalne tečaje, otroške vrtce, **gospodinjske in kuharske tečaje**, glasbena društva, čitalnice itd.

Naš veliki združnik Dr. Janez Ev. Krek je videl ravno v združništvu spas ljudstva. Po nemškem zgledu je ustanovljal tudi pri nas na deželi zadružne posojilnice po Raiffeisenovem sistemu, ki so prevzele poleg svojih nalog še skrb za ljudsko izobrazbo. Danes ni večje vasi, ki ne bi imela svoje Rajfejzenovke, poleg tega pa še kako drugo kulturno in izobraževalno društvo, ki jo ta Rajfajzenovka podpira ali pa še celo vzdržuje. In izobrazba našega slovenskega ljudstva, katero je vsestransko podpirala in pospeševala naša podeželska Rajfajzenovka, je omogočila našemu slovenskemu združništvu oni mogočni razmah, ki postavlja ravno nas Slovence kot zadrugarje med prve v naši državi.

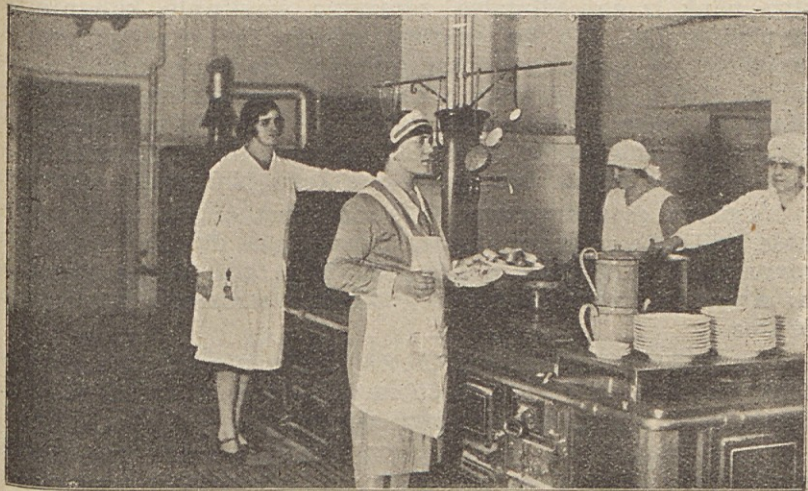
Toliko nam je bilo treba omeniti, da lahko vsak razvidi, kako velikega pomena in kako neobhodno potrebno je, da pomaga zadruga svojim članom do izobrazbe — ker le potom izobrazbe pride zopet združništvo do mogočnega razmaha.

To je bila temeljna misel sedanjega vodstva naše zadruge, ki je šla na delo za ustanovitev lastne gospodinjske šole. Naše težke gospodarske prilike so to našo zamisel le podkrepile, ker kakor morda nikoli prej, je zadruga danes poklicana, da pomaga vsestransko svojim članom, osobito pa pri vzgoji njihovih otrok. Le malo izmed železničarjev je bilo, odnosno je v tako srečnem položaju, da je lahko preskrbelo svojim hčeram strokovno gospodinjsko izobrazbo. Večina železničarjev vsled prepričlih dohodkov tega ni zmogla in tudi danes ne zmore. Njihove hčerke so prepuščene pač usodi, ki pozneje neusmiljeno tepe nje in družino, ki si jo ustvarijo.

Koliko trpljenja nesrečne družine je pripisati baš ravno pomanjkljivi gospodinjski izobrazbi žene? Socijalna dolžnost zadruge veleva, da posveti svojo posebno pažnjo prepotrebni gospodinjski vzgoji naših deklet ter pomaga železničarjem-zadrugarjem tam, kjer prenehajo njihove materijelne moči za nadaljno vzgojo svojih otrok.

Otvoritev prvega gospodinjskega in kuharskega tečaja nam je to neobhodno potrebo le potrdila. Naval železničarskih hčera in gospodinj na šolo je bil ogromen. Da se ustreže le najnujnejšim potrebam, so se po navodilih vodstva šole, ki je v rokah prvovrstne strokovnjakinje gdč. Jerice Zemljanove, sprejele prvenstveno le one gojenke, ki že same gospodinjijo odnosno, ki že pomagajo pri gospodinjstvu.

Ostale gojenke pridejo na vrsto pač pri naslednjih tečajih. Šola se vrši v večernih urah in sicer od 18. do 22. ure.



Kuhinja menze v Ljubljani.



Jedilnica menze v Ljubljani.

V šoli se poučujejo najvažnejši predmeti, kakor živiloznanstvo, nauk iz gospodinjstva, zdravstvo, serviranje, kuhanje in perutninarstvo. Ko bo zadruga dobila še nekaj potrebnih prostorov na razpolago, tedaj prevzame še pouk krojnega risanja, šivanja in likanja. Ukovina je minimalna. Normalno znaša za vsako gojenko mesečno le 150 Din. Revnejši železničarji-zadruharji dobijo še popust odnosno jih po potrebi vodstvo zadruge popolnoma oprosti vsakega plačevanja ukovine.

Vodstvo gospodinjskega in kuharskega tečaja je v rokah naše najboljše strokovnjakinje, upraviteljice dvorne kuhinje in ravnateljice gospodinjske šole »Mladika« gdč. Jerice Zemljanove, kateri je prideljeno še potrebno strokovno učiteljstvo te šole.

Omeniti moramo še končno, da se poučuje kuhanje po načelih pravilne in zdrave, sodobne prehrane, v kateri je gdč. Zemljanova prvovrstna strokovnjakinja.

Tako smo izročili vzgojo naših deklet v večje roke naših prvovrstnih učiteljic, ki bodo s skrbno ljubeznijo in strokovnim poukom vodile šolo v dobrobit naših deklet, v dobrobit našega članstva.

Pri realizaciji te velevažne zadružne zamisli, ki jo imamo sedaj v našem gospodinjskem in kuharskem tečaju, nam je z veseljem priskočila na pomoč kr. Banska uprava. V svesti si, da je ta zadružna zamisel ne-le samo važnega pomena za zadrugo samo odnosno za njene člane, temveč tudi za državo sploh, nam je dala na razpolago svoje najboljše učne moči kakor gdč. Zemljanovo in Prašnikarjevo.

Banu g. dr. Marušiču, ki je še vedno ob vsaki priliki pokazal svojo veliko naklonjenost našemu železničarskemu stanu, izrekamo kot železničarji-zadruharji našo najglobokejšo zahvalo.

Kakor je našla odmev železničarska menza tudi po drugih krajih naše ožje domovine; ustanovila se je v Kotoribi, dne 1. novembra 1931 tudi v Rakeku — bo tudi gospodinjska šola našla polno razumevanje naših članov in upamo, da se bo otvorila tudi po drugih naših krajih v korist našega članstva.

Le tako bomo prav gojili našo pravo zadružno misel, potom izobrazbe do popolne emancipacije!

Ako si član naše velike zajednice, ni dovolj, ako samo čakaš, kaj se bo ustvarilo samo od sebe, ampak ne pozabi, da je vsak in sleherni pozvan, da v svojem delokrogu deluje na našem velikem programu!

PLANINSTVO IN ZIMSKI ŠPORT V POMENU ZA NAŠEGA ŽELEZNIČARJA.

Menda ni v javnosti trezno mislečega, resnega borca za vsakdanji obstanek, ki ne bi priznal, da je služba železničarja — pač ena najbolj odgovornih in težavnih.

Neprestano zvonjenje in brnenje telefonskih aparatov, trkanje in ropotanje brzojava, oddajanje signalov v zvezi s strogo določenim časom, kjer pomeni vsaka sekunda veliko važnost v prometu — trga misli, živce, polagoma, a sistematično. Osebnostne blagajne, njih odgovornost v točnem obratovanju prodanih vozovnic, kojih število rase včasih v ogromne številke, ko se dolge vrste potnikov vrstijo pred blagajno in blagajnik nima niti dovolj časa se natančneje baviti s štetjem denarja, vsled novega pritiska množic. Izčrpan, brez volje sede po delu. In osebje na strojih. — Kurjač v večni kopelji lastnega potu, oskrbujoč stroj s potrebno energijo, — strojevodja z očmi uprtimi v brzinometer in na svetlobni trak, ki rase in brzi pri nočnih vožnjah pred lokomotivo, ne oziraje se na kakovost vremena — ne na dež, ki ga moči, ne na vročino poletnega pritiska, niti na zimski mraz. S trdno roko zavira in pospešuje brzino, kakor mu je predpisana, ter sledi navodilom raznih signalov. Vedna skrb za red, kjer ne odločujejo minute, temveč sekunde, včasih v zelo težkih situacijah, in zavest, da nosi odgovornost za vse one potnike, ki jih vozi njegov vlak, nočne službe itd. tiščijo nanj, mu kljujejo živce, ubijajo duševnost. Zavidati tudi ne moremo službe vlakospremnega osebja, da ne prezremo kretnikov in zaviračev, ki so najbolj izpostavljeni vsem vremenskim muham. In enako povsod drugod. V delavnicah — od jutra do večera v prahu in sajastem ozračju, v večnem razbijanju in ropotu; na progi — ob vsakem vremenu popravljanje in oskrbovanje proge in mostov, zlasti ob povodnjah in v zimskih časih; v skladiščih — vsa odgovornost za nahajajoče se blago ter v pisarnah; v tesnih zatohlih in zakajenih prostorih, strmeč v male, pomembne številke, glavo polno skrbi in načrtov za bodoče tekoče posle, v glavi ves indeks bivšega, tekočega in bodočega poslovanja.

To je duševna borba uradnika in uslužbenca za njegov vsakdanji kruh, kjer spodriva vsako omahovanje jekleno doneč »moraš«. Človek prehaja v tempo strojev. Delo postaja mehanično. Veselje, ki ga je imel začetkom, gine pod šablonsko vsakdanjostjo in pod težo nebrojnih odredb in odločb raznih zakonov in pravilnikov. In dan na dan isto. Edina sprememba so — oni določeni prosti dnevi, ki naj služijo odpočitku, da se ponovi stara pesem iznova. Vsled tega izbira človek ono okrepčilo, ki mu prija najugodnejše in mu pomaga vsaj časno se iznebiti tesnega obroča utrudljive bolečine, ki često, zlasti onim, ki mnogo sedijo, — oklepa glavo. Tedaj si zaželi sleherni, da se duh zopet osveži, da se telo vzravna, se živci pomirijo in se glava razbremeni in odpočije.

Različno si zamišljajo posamezniki svoj oddih. Nekateri prespijo svojih 9 ur, nato obsedijo v kavarnah ali gostilnicah, nekateri si pa tudi poiščejo dela doma. Žalostno je le, da išče velika večina razvedrila baš tam, kjer ga najmanj dobi. Marsikdo se naslaja s krščenim vinom in alkoholom in vidi v takozvani zlati kapljici pozabljenje svojih težav; prezre pa da se mu ližejo zadnji dinarji in desetaki iz žepa in da bi se za denar, ki ga zapravlja on v gostilnah, razvedrila že cela družina. Drugi se zopet zarije v kina ali v zakajene kavarne, kjer človek že ob vstopu kašlja. A reakcija takega odpočitka se pokaže le prehitro in človek postane mesto spočit le še slabše razpoložen.

V sedanjih težkih razmerah, ko se bori vsak uslužbenec za svoj obstanek z vso energijo svojega jaza, da si obdrži svoj trdo priboreni zaslužek, ki je odmerjen baš za skromno vsakdanje življenje, se vedno češče odkriva potreba po nečem, kjer bi to okrepčilo ne poseglo globlje v finacijelno vprašanje kredita, ki je itak do skrajnosti izčrpan.

Najlepše, najugodnejše in najkrepkejšo okrepčilo je možno najti in dobiti vsakomur v naravi, ki siplje svoje dobrine in lepote vsem onim, ki se le toliko potrudijo, da jo poiščejo. Nudi nam možnost, da si kljub nesijajno razpoložljivim ali celo nerazpoložljivim finacijelnim sredstvom moremo urediti skromno, a lepo življenje, pri čemer moramo postati pač nekaki filozofi svojih razmer.

Pobegnimo iz mesta oni prosti čas, vsaj kolikor zmoremo, da ne vidimo njegove drage in zapeljive vabe ter si poiščimo v naravi nadomestilo, ki bo neprimerno lepše, bolj zdravo in krepilno. — Poizkusimo samo s kratkimi izleti. — Saj je vse lepo, živo in veselo. Oni krasni zrak, čist in svež, ki ne vsebuje ne dima, saj, ne niti prahu, zgleda, kakor bi ga solnce sproti filtriralo in pljuca se širijo, ko ga vdihavajo. Nekaj neprijetno težečega odpada iz naše notranjosti, sami sebi se zdimo lažji, a krepkejši. Oči so široko odprte, da se zaustavi pogled na vedno se vrstečih, novih slikah, od katerih je ena lepša od

druge. Planine in doline, gozdovi in polja, studenci in vodopadi, soteske in skalnate ožine, obsežni razgledi — vedno novo — in akoravno poznano, vendar ob vsakem letnem času drugačno. Narava je toli bogata na svojih bajnih tajnostih, da ne more nikdar izrpati svoje zakladnice in najbolj razvajen planinec najde še vedno prizore, katerim se glasno divi.

Višek užitka pa doseže navadno v planinah. — Tu se zdi sam sebi kot kralj — prost in svoboden — v oni naravi, ki je enaka za vse in ki ne sprašuje, kdo in kaj si. Popolnoma nov, da skoro pravljichen svet se odpira očem. Vsa lepota iskri v umetnem, vedno v novem stvarstvu planinskega sveta; tu divje nanizani skladi, bobneči vodopadi, razčlenjene stene, razpokani ledeniki, tam doline, razorane in zarezane po nekdanji se tam premikajočih ledenikih svojega časa, gole skale in planinska flora, kar vse čudovito vpliva na človeško bitje. Zlasti planiska flora. Skalnata tla pokrivajo pogosto cvetoči mahovi, ki se smehljajo v pestrih barvah belo, rdeče, rumeno; ljubke rumene vijolice in oranžno pisani makci se boječe skrivajo med kamenjem, vijoličaste zvončice se neločljivo oklepajo skalnih kolosov, boreč se s poginom, ako bi se jih hotelo odnosno skušalo s silo odstraniti. Razveseli in navduši te pogled v skalni mogočni trdoti na majhno, ljubko prospevajoče bitje, skromno cvetko, ki zadobi tu svoj pomen v vsem svojem žilavem hrepenenju po življenju. Nehote pomisli človek na svojo slabost v primeri z žilavostjo teh skromnih cvetov, da ga oblije rdečica zadrege nad samim seboj. — Glej ta vodopad. Voda buči — dolbe, dolbe skalo, prodira, kakor opomin — prodri tudi Ti v svojem hotenju po napredku — ne obupaj, ne omahuj!

Marsikdo bi mogoče imel veselje, — a mu manjka vodnika in svetovalca. Rad bi, pa ne ve, — kako začeti. Ker pa ni nikdar dobro začeti z viškom, je pač najbolj priporočljivo poskusiti s krajšimi izleti. — V ljubljanski okolici imamo toliko malih gričkov, ki so zelo gosto obiskovani ni človek nikdar sam, akoravno odide od doma brez družbe. — Vzemimo n. pr. samo najvažnejše kot: Šmarna gora, Sv. Katarina, Osojnik, Grmada, Ljubnik, Šmarjetna gora, Sv. Jošt, Jelovca, pa proti Posavju — Sv. Miklavž, Sv. Gora, Sv. Planina, Kum, Mrzlica, Lisca, Kozje itd. ki so prav prijetni enodnevni izleti. S takimi izleti se mišice polagoma krepijo in privadijo novemu delovanju, noge ne bole več, pljuča dihajo globlje in oči se naučijo gledati okoli sebe; človek trenira sistematično, ker se tako najbolje privadi na hojo v gorah. Nad vse pa tekne ona malenkost, ki jo nese izletnik s seboj, da si podpre želodec. Vse diši tako okusno in dobro, da se sam sebi čudiš nad izbornim tekom. Ako pa si postrežeš z naravno kuhinjo, kjer spečeš krompir ali celo zrezke, ki si jih prinesel s seboj, ko kuhaš golaš in čaj ali cvreš jajčka ali jetrca ter po končanem okrepcilu ležeš v solnčno toploto na skalnih tleh, nahrbtnik ali jopo pod glavo in se

zlekneš prav po svoji volji; potem res ne veš, s kom bi še menjal...

Dobro poznamo svoje hotenje in vemo, da je ravno človek ono bitje, katero se ne more nikdar zadovoljiti. Prepričani smo, da ne bomo mogli vedno ostati le pri skromnih izletih. Višje in višje bo gnala radovednost in volja. Večjega razmaha hoče, širšega obzorja, obsežnejšega razgleda, zahoče se mu borbe, da pridobi vse to, zaželi si one samozavesti, premagati tudi najvišjega skalnatega mogotca. Ne gre tu za rekorderje, ki hitijo le za štampiljkami, s katerimi se hočejo pokazati, češ koliko vrhov so obiskali in tudi ne za one, ki skušajo za rekord napraviti gotove poti v polovičnem času kakor je drugače potrebno. Ti v svojem lovu za rekordi izgubijo zelo mnogo. Saj cilj in namen pravega turizma sloni le na dobljeni zadovoljnosti samega s seboj z doseženim uspehom in užitkom, ki ga črpa iz prirode. Utrudljivo pot na vrh poplača krasen razgled in zavest, da si tudi ti kot mala pičica na enem izmed vseh teh gorskih mogotcev, ki te obkrožajo ter da si z lastno močjo vzpel na to višino. V globini se odpira dolina, daleč doli so mesta in sela, — v teh zračnih višavah pa le konice vrhov. mogočno kraljestvo golega, razgibanega skalovja in snežišča, a nad nami — solnce. In ta borba krepi človeka telesno in duševno. Koliko nesrečnih išče tolažbe baš v hribih in koliko onih, ki so videli propasti svoje nade in cilje, se zateka v njih blažilno okrilje. Oni vedo, da bodo dobili v tej širni veličini novih moči, kajti narava je velika mati vsem onim, ki se ji zaupajo.

»Mladino v planine«, se je nekoč izrazil neki dober pedagog. »Planine ohranijo mladino idealno, jo poplemenitijo in utrjujejo za življensko borbo. — Kako žal mi je onih mladih ljudi, ki ne poznajo več idealizma. Vsaj meni se zdi, da ne morejo biti srečni. In kar velja za mladino — lahko velja tudi nam.

Skoraj že čujem opazko, da same lepe besede ne morejo nabaviti vse potrebne opreme, ki mnogo stane. V tolažbo vsem takim skrbem in financijelno stanje čuvajočim — moram takoj opozoriti, da je planinska oprema lahko kmalu sestavljena. Najbolj potrebni so pač čevlji (z nizko peto), podkovani (najbolje takozvani gojzerji), ki po možnosti ne propuščajo vode. K temu uporabimo še dokolenke in navadno ali volneno srajco — pri damah krilo, bluzo in jopico, — kar rabimo tudi doma, — in oprema bi bila dogotovljena za prvo silo — to je za krajše izlete. Ne smemo pa pozabiti seveda na nahrbtnik, ki je pravzaprav najvažnejši sestavni del planinčevih potrebščin in skoraj bi ga nazvali s planiskim šaljivcem »rezervni želodec«. Sčasoma se oprema spopolnjuje za višje ture še z vetrno jopo, čepinom, ovojkami, derezami za pomrzel sneg, svitrom ali volnenim puloverjem (dame oblečejo suknene hlače pod krilo, ki ga pri

vzponu odložijo, nahrbtnik se obogati s samovarom, termos-steklenico, rezervnim perilom, copatami, priročno lekarno, jedilnim in šivalnim priborom in obvezami poleg potrebne prehrane.

Za marsikoga najtežje vprašanje prehrane — se tudi lahko reši. Za kratke izlete pač ne potrebujemo pol trgovine. Zado- stuje kos črnega kruha ali bolje žemlje, ki se ne usušijo tako hitro, nekaj sira, surovega masla ali šunke, kuhana jajčka, sadje — kolikor si pač vsakdo upa porabiti. — Za daljše izlete mora biti hrana že bolj izbrana. Poleg sira (najbolji oni v koščkih zavitih v stanijol-papirju), surovega masla, pride v poštev slanina, čaj, kava, kondenzirano mleko, suho sadje (slive, krhli, fige eventuelno rozine), poleg kruha, keksi, med, sladkor eventuelno čokolada, limone, eventuelno oranže, mar- melada itd. Požirek žganja je zelo dober, predno piješ mrzlo vodo studenčice ali ako se razgret ustaviš na vetrovnem mestu, drugače pa je pitje žganja, kakor sploh alkoholnih pijač zelo škodljivo, ker utruja noge in voljo do nadaljevanja poti.

Ko je nahrbtnik opremljen s potrebnim provijantom, ki ga spravimo najlepše v aluminijasti škatli, kruh pa v bele platnene vrečke, pridružimo še rezervno perilo, ki ga ovijemo radi eventuelnih vremenskih sprememb v povoščeno platno, napravimo približno kalkulacijo kupljenih stvari, da zamoremo obračunati celokupen trošek in vemo koliko kredita nam je še odprtega. Zanimivo je skalkulirati obenem — koliko bi se v tem času porabilo doma, in koliko bo presegel trošek izleta domačo porabo. Nato pa v vlak — in prost si za par dni, — v katerih pozabiš na vse nizkotno v dolini in kjer zagospodariš po svoji lastni volji nad seboj.

Hodimo navadno z zmernim, dolgim korakom, ker dirjanje po hribih bi nas moglo obdarovati le z neprijetno srčno hibo, dihajmo globoko, odpočijmo se, kjer se nam nudijo lepi raz- gledi (nikdar pa ne oznojeni na vetrovnem prostoru), soln- čimo se v zatišjih, kjer lahko malo potelovadimo s prostimi vajami, da pride vse telo v delovanje, se malo okopljemo, kjer se nam nudi prilika in tako jasno čutimo, kako koža prožno diha, kako se nas **oprijemlje** dobra volja. Kakor hitro pa smo v planiskem carstvu, se oprimimo planinskih običajev. Tu na pla- ninah živi namreč še ona stara nekdanja prijaznost in gostoljub- nost. Tu je planinec planincu že prvi hip prijatelj, akoravno sta se videla šele prvič, pomaga drug drugemu v potrebi. Ako se srečata, se prijazno in smehljajoče pozdravita s krepkim planiskim »zdravo« in se veselo nagovorita; ako potrebuje kdo pojasnil, mu drugi z največjim zadovoljstvom postreže z njimi. Vrisk, pozdrav oddaljenemu planincu vračajo z vriskom in tuji, ki so se srečali v planinah, si postanejo dobri znanci. Beskrbno in svobodno je kretanje na mogočnih solčnih tleh in tuje je tu sovraštvo in jeza. Planine vplivajo tudi na razvoj duševnega jaza blagodejno in plemenitijo njegovo mišljenje.

Saj pa v stvarstvu te mogočne veličasti ni možno gojiti zlobnih strasti, ko spoznava človek, kako strašno majhen je sam proti ogromnim kolosom naravnega bitja, kako slaboten in šibak ob divjanju naravnih sil. Ponižen postane, akoravno samozavesten in drzen — v svojem drugem netelesnem bitju. In ni utemeljena prislovica, da čuteč in navdušen planinec ne more biti zloben.

Zelo zdravo je daljše bivanje v višini nad 1000 metrov, zlasti za živčno oslabele in slabokrvne. V tej višini se namreč rdeča krvna telesa brzo in močno razmnožijo in presnavljanje krvi se vrši hitreje. Istočasno vpliva sprememba zelo blagodejno na tek in prebavo. K zelo zdravemu razvedrilu bi prišteli taborenje, kjer se opremimo s šotorom in smo popolnoma neodvisni od planinskih koč odnosno hotelov. Provijant, ki ga imamo s seboj nam služi za dnevno prehrano in ognjišče, ki ga pripravimo sami, vrši izborno svoj posel. Lepo je videti pri takih taborenjih cele družinice, ki si na ta način najlepše in najceneje privoščijo prijetne in zdrave počitnice. Mnogo jih je, ki prebijejo svoj dopust v planinah, ali pa kombinirajo — polovico pri morju, polovico v hribih odnosno obratno. Zakaj ne bi poskusil tega železničar, ki uživa veliko ugodnost glede potovanja. Iz troška, katerega porabi drugi samo za vožnjo — lahko železničar prijetno izrabi svoj dopust; ako si pa priskrbi cenejše vire — potem mu od troška vožnje — še preostane. In ako h koncu zračuna, da bi tudi doma precej porabil odnosno potrošil, bo vsakdo zadovoljen, da si je izbral ono možnost, pri kateri je največ pridobil kakor telesno tako tudi duševno.

Tako spočit in okrepčan se mirno vrača na svoj posel tudi železničar. Delo mu je zopet prijetno, ob neprijetnih momentih se pa spomni na prijeten oddih in se vnaprej veseli bodočega prostega dne odnosno odmora. Zadovoljnost mu bo drugovala pri zaposlenosti in njegovi predpostavljani se bodo veselili vedrega uslužbenca, čigar delo bo izražalo svežost in zadovoljnost.

SMUČANJE.

Vsak letni čas izraža svojo vlado po posebnih znakih, katere manj ali bolj z veseljem sprejemamo. Kakor cvete spomladi vse sadno drevje in se odeva gozdno listnato drevje v mlado sočno zelenje, tako v poletnem času cveto travniki, polja in vrtovi v bajnem razkošju in se v jeseni vse, kar je cvetelo in raslo — obloži z bogatimi, pisanimi sadovi; v zimi pa pokrije vse bel, vsepovsod razsežen, snežen plašč. — In bilo je — do pred kratkim, da smo z nejevoljo in s strahom čakali prihoda zime, ki nam je veljala kot simbol večnega spanja, kot nekaj, kar sledi življenju in ga le ubija. — Prezebavali smo ali pa obkrožali peči, da se ogrejemo. Vesel je bil vsakdo, ki se je mogel udobno utaboriti v kakem lokalju, kavarni ali gostilni.

le da je bil na toplem. Da bi šel ven v to »mrzlo belino« — in akoravno ob jasnem vremenu, bi smatrali za nepotrebno. To lepo, belo zimo so prisposodbljali s skrivljeno starko — betežno in nadložno.

Mi pa lahko smelo trdimo, da je zima v znamenju prirodnega sporta — najboljši letni čas. Zima nam nudi božanske prizore, ki jih zaman iščemo v vseh drugih letnih časih. — Trditev, da spi narava, drži le delno; mi vsi vemo, da spi le zemlja in ono, kar rase na njej — priroda sama pa živi morda še bujneje v novem oklepu. Kdo se še ni divil krasnim ledenim kapnikom in strebrom; kadar je posijalo solnce nanje ali tisočerim sneženim kristalom na temnih smrečicah, ko blestijo v nepopisnih iskrecih barvah ali iskrecim, blestečim planinskim orjakom v sijoči zimski suknji? — Kdo še ni občutil one božanske tišine, ko gluši korake mehka snežena preproga, in onega ozračja ter krasno sinjega neba, kakršnega vidimo le redkokdaj v poletju? — Opazovali smo vse to, videli in občutili, vendar, kdo bi si upal v priljubljene planinske koticke ali celo na male gričke, ko se je bal nevarnosti, da ostane v snegu?

Ključ do vseh teh bajnih tajn zimske prirode so nam postale smučke.

Po njih smo spoznali življenje v zimi, ki je polno doživljanja. Velik dogodek je, kadar prideš prvič v to čarobno, sneženo kraljestvo. Treba je priti le en dan po sneženju v višine, ko upogiba drevje svoje veje pod težkim sneženim bremenom, kjer potuješ skozi blesteče portale, kjer je spremenjen gozd v umetnino fantastično-pravljene plastike.

Kako bi lepše izrabil svoj prosti dan oni, ki se je sprijaznil s svojimi smučmi, kot odhiteti lepega solnčnega dne v gozd. — Zrak je lahek in svež, a on drsi v bajno svetlem in lepem svetu, kjer strmijo jelke in smreke kot veliki snežni stebri ob poti. Tu se otrese vejica sneženega bremena, tam se kadi oblak bleščečega sneženega prahu. Pot se nagne in smučar drsi po njej v divji naglici. Kaj naj bi se primerjalo z občutkom zmage nad tem divjim poletom? Smučar se popolnoma strne s svojimi smučmi in z rastočo gotovostjo si drzne na omotične vožnje po strminah navzdol, nauči in privadi se težavnim zavijanjem in ovinkom ter se hipno prilagodi neravnemu terenu.

A smučki izleti po gorovju! Najlepši so leti v mesecu marcu, aprilu, potrebuje pa se zanje več dni. — V kristalnem blestenju svetlobe drsiš lahko in prosto kakor ptič navzdol po brezkončnih pobočjih. Napolnijo se pljuča s čudežno čistim zrakom in nasitijo se oči z veličastnimi prizori. Tu gori razširja solnce s svojo svetlobo tudi toploto in akoravno kaže barometer par stopinj pod ničlo, je možno hoditi tu gori skoraj brez obleke in si celo brezskrbno privoščiti snežno kopel. Ne čutiš mraza; le slutiš ga v onih ledenih kapnikih, ki visijo povsod raz sten ali v slapovih in vodopadih, ki so zamrli v ledenih kolosih in stalaktitih, ki tvorijo često bajno fantastične zavese.

Saj ideja smučanja obstoji baš v prodiranju v zimsko naravo in k planinskim velikanom kljub snežnim zometom ter dokazu, da ni zima le za pohajanje kavarn in zakajenih lokalov, da ni le za udajanje dolgočasju, nezadovoljivi zaposlenosti in ubijajoči brezbriznosti. Ideja smučarstva je, uvesti človeka-planinca-smučarja v one skrite nepopisljive lepote in tajnosti zimske prirode, ki jih nudi svojim ljubiteljem še rado-darnejše kakor poleti.

Smučke so bile nekdam v severnih deželah edino prometno sredstvo in kot take neizogibno potrebne za vzdrževanje zvez med posameznimi naselbinami. Dandanes se je ta potreba prelevila v sport, katerega se ne okleplja samo mladina, temveč tudi marsikatera pobeljena glava pozabi na težo let in zaživi ponovno življenje mladosti.

Oprema se spremeni od poletne v toplejšo opravo, dolge hlače, rokavice volnene in iz nepremočljivega platna, zelo važno — temna očala radi prevelikega bleska solčne beline, da ne govorimo še posebej o smučkah in palicah. Hrana mora biti toplejša od poletne in skoraj neobhodno potrebna sta samovar in termos-steklenica. Tudi meso, katerega poleti izbegavamo radi možnosti hitre pokvare — nam pozimi le koristi; sploh rabimo vsled nizke temperature okolice več maščobe in kompaktne hrane. Priznati moramo sicer, da je zimski sport dražji od planinstva, zato pa nudi tudi popolnoma svojevrstne užitke, ki jih v drugih letnih časih ni mogoče najti. Poleg užitkov nam nudi pa še obilico zdravja in človek skoraj z zavistjo opazuje one po zimskem solncu temno ogorele obraze.

Če si želite odpočitka in zdravja, pridite v planine. V primeri z mestnimi zabavami človek neprimerno ceneje izhaja, živež ima povečinoma s seboj, stane ga le vlak, ki je pa za nas malenkostnega pomena. Za užitek celega dne plača komaj par dinarjev. Iz daljnjih krajev prihajajo v naše planine, da se jim nadivijo in se ne plašijo dolge vožnje. Pridi še ti okrepcila in novih sil potrebni železničar. Blizu so naše planine, vožnja je cena, v železničarski zadruga dobiš vse, kar potrebuješ. Pridi! Narava te bo bogato obdarila. Krepi svoje zdravje in živce!

Splošen klic napredka »Nazaj k naravi« naj velja tudi nam in našim družinam in prepričani smo lahko — da nam ne bo žal...

Žika je samo ena

Če hočete piti res dobro in ne predrago kavo, zahtevajte izrečno ŽIKO. — Ali prejimate mesečnik „ŽIKA“?

POMEN ZADRUG.

Med našimi ljudmi posebno še v mestih obstojajo popolnoma zgrešeni nazori o pomenu zadrug, predvsem konzumnih ali nabavljalnih. Med ljudmi vlada neka nezdrava psihoza, s katero morajo zadruge in cel združni pokret računati, predvsem pri svojem udejstvovanju, da pripravijo ljudi na pravo razumevanje združništva. Konzumi so tudi pri nas pred vojsko uživali mnogo boljši sloves, kakor pa danes, čemur se pa ne smemo čuditi, ako pomislimo, da je vladala preko cele vojne taka metoda ravno v prehranjevalnem vprašanju, da je nezogibno, da so morali ostati neprijetni spomini. Ne bomo naštevali podrobnosti, ker so te itak vsakomur znane, pribiti pa moramo eno, da niso bile temu krive zadruge in zadnji pokret, ampak cela vojna doba psihoza ter početje poedincev kakor nerazumevanje na najodgovornejših mestih v državi v bivši Avstroogrski. V bivši Avstriji se je kot izrazito kapitalistični in aristokratski državi prav postrani gledalo tak pokret samoosvojitve, posebno gospodarske, ki je bila najboljša baza za samostojno udejstvovanje na drugih poljih. Gospodarsko krepak element na svoji gospodarski podlagi ni mogel biti slep in pokoren suženj vladajočega režima, osobito ne individualnega kapitalizma v aristokratskih rokah in posledica je bila, da se je združni pokret negiral. Kam je to dovedlo, je pokazala svetovna vojna, v kateri je pokazal individualni kapitalizem brez sramu svoje najgrše egoistične strani in ni nikdar vprašal po občem interesu, ampak je šel slepo svojo pot za grabljenjem čimvečjega dobička na račun tako posameznikov, kakor celokupnosti. Pod takimi pogoji je moralo v najkritičnejšem času odpovedati v bivši Avstriji vprašanje prehrane, ker je to individualnemu kapitalizmu konveniralo in je dobil mnogo privržencev, pri tem ko je morala zajednica kot država kloniti in polagoma odpovedati. Bivša Avstrija je bila kolikor toliko agrarna država, ni si pa znala za tak čas, kakor je ravno vojna, preskrbeti pravilnega sistema prehrane ljudskih plasti in to ravno onih, ki bi jih v največji meri potrebovala. Prav kmalu je nastala splošna občutna kriza v prehrani, posebno v mestih in industrijskih centrih in vsi poizkusi z zasilnimi odredbami,

kjer bi bili tangirani interesi individualnega kapitala, so se žalostno izjalovili in končno se je vlada spomnila, da bi znala biti teorija in ideologija združnega pokreta le pravilna in da bi se moglo vendar kaj doseči na tem najaktualnejšem vprašanju, ki je bilo takrat odločilno in merodajno, ako in doklej bo mogla država izdržati.

V letu 1916. je vlada stopila s svojega prevzvišenega piedestala in poklicala sindikalne organizacije, katere je dotlej skozi in skozi ne samo negirala, ampak kjerkoli se je dalo, omalovaževala ter jih pozvala, naj uredi potom konzumov preskrbo z živili ljudstva, ki je ostalo brez vsake zaščite in popolnoma nepreskrbljeno. Bilo je to takrat že jako pozno in poklicani sindikati so morali kljub temu, da se jim je ponudilo vse, kar je še mogla nuditi izčrpana Avstrija, povedati resnico, da je prišla vlada s svojim spoznanjem mnogo prepozno in da ne preostane drugzega kakor čakati, da se vse zruši, ker so se sami tako dolgo zapisovali smrti. Država je posegla po vseh mogočih sredstvih nasilnega značaja, ali nebrzdano oderuštvo in preobjestno novo rojeno zlato tele, si je že preveč utrdilo trdna tla in vsa državna avtoriteta mu ni mogla več do živega. Pod temi razmerami so nastale arovizacije z vsemi mogočimi in nemogočimi prisilnimi odredbami, ki na stvari niso mogle spremeniti ničesar, ako niso celo razkroja pospešile. Izigrano ljudstvo je moralo pod silo bajonetov molčati in samo gledati, da se je na kakršenkoli način prerilo skozi življenje in hidra brezvestnega individualnega kapitala je obubožano ljudstvo brez razlike izmозgavala na najogabnejše načine. Prišel je preokret z zrušenjem za življenje nesposobne Avstrije, razmere se niso mogle izboljšati preko noči, kajti posledice, ki jih je rodilo to razmerje, so se vkoreninile jako globoko in najširše plasti konzumenta so trpele več ali manj še naprej. Metode, ki smo jih podedovali brez svoje krivde, so se trdno borile za svoj neupravičeni obstoj in potrebno je bilo resno razmišljati, kako temu odpomoči. Potrebna so bila prav radikalna sredstva, da se je napravilo temu konec. Narod prisiljen pod pezo razmer je moral pričeti misliti v teh težkih časih na samopomoč in kje naj jo najde, ako ne v samem sebi. Računajoč na svojo življensko silo, gnan po nagonu obstoja, kakor vsako živo bitje, je pričel ustanavljati zadruga, kjer naj bi si v samopomoči in obrambi interesov konzumenta v skupnem delu preskrbel najnujnejše in pri tem izločil onega, ki mu je bil doslej največji sovražnik in škodljiv zajedalec, pod čigar vampirskimi metodami bi moral izkrevaveti. Vlada v naši državi je dobro poznala razmere in priskočila temu pokretu s svojo zakonodajo na pomoč in omogočila velik pokret, posebno med državnimi uslužbenci, ki se je razmahnil kljub vsem pritiskom nasprotnikov do velike gospodarske zajednice, ki že deset let vrši veliko delo na sanaciji razmer in beleži doslej lepe uspehe. Nabavljalne zadruga so rasle ena za drugo, uspevale so in to tembolj tam, kjer je

bil narod prizadet pod nastalimi razmerami. Te zadruge so pričele svoje delo z vso žilavostjo, šle so brez obzira v borbo, za interese svojega članstva in konzumenta sploh in kjerkoli so se pojavile, smo morali ugotoviti velik preobrat na trgu. Prej nezaslišno visoke cene, ki niso bile opravičene, so nenadoma padle in pokazalo se je, kako je bil konzument neusmiljeno izkoriščen. Ker so zadruge pokazale pozitivne uspehe, so se hitro razširile, pristopile so velike množice izkoriščenega konzumenta in s tem momentom so si pa že tudi nakopale smrtnega sovražnika, ki vodi še danes proti njim neizprosno borbo. Pričela se je huda konkurenca, ki je bila za mlade zadruge hud ognjen krst, a so ga prestale dobro proti vsemu pričakovanju. Na tem polju je borba ostra še danes in izgleda, da bodo morale zadruge še mnogo prestati, da se otresejo teh nasprotnikov. Nesporno je, da so zadruge neizprosni regulator cen na trgu najnujnejših vsakdanjih življenskih potrebščin in da vlada na trgu onih artiklov, ki jih zadruge ne vodijo, še vedno anarhija. Beležimo tekom deset let konkretne primere in slučaje, da so cene padle mahoma za 50 in še več procentov, kakor hitro so se pojavile zadruge. Poglejmo samo vprašanje mesa na ljubljanskem trgu. Pod nobenim pogojem ni bilo mogoče v Ljubljani regulirati cen mesu, dasi je živina tako poceni, kakor še nikdar, kar pomnimo. Vse ankete, ki so se vršile, so dokazale, da žive mesarji samo od izgube in da ni nikakor mogoče znižati cen mesu. Ni nam preostalo družega, kakor lotiti se tudi tega posla in dokazali smo, da se more dajati danes boljše meso po ugodnejših cenah, kakor se navadno seka pri nas v Ljubljani kvalitativno slabše meso. Imamo nebroj takih primerov, ki nam jih ni treba naštevati, saj smo jih doživljali sami.

Ako torej resno premislimo vse navedene okoliščine, moramo priti do zaključka, da so zadruge neobhodno potrebne za zaščito konzumenta in imajo kot take torej prav velik pomen.

Ni pa interes samo konzumenta, da ima dobre zadruge, ampak vprav nič manjši ni interes države in naroda, kajti, kakor smo preje omenili, da je Avstrija kopala sebi grob, ker ni imela organiziranega združništva. Nedavna zgodovina nas uči, da je na primer Nemčija, dasi manj agrarna država kakor Avstrija, v tem vprašanju bolje prosperirala, ravno, ker je imela dobro organizirano konzumno združništvo. Razen iz navedenih ozirov pa moramo na vsak način poudariti še to, da predstavlja združništvo velik organiziran kapital, ki stoji v vseh slučajih in tudi v najtežjih prilikah na razpolago narodu in državi, ker nikdar ne pobegne in ne more pobegniti, že radi svojega značaja ne, saj mu je principijelna podlaga ideja skupnosti in vzajemnega sodelovanja človeštva.

Iz tega vidika presojano je združništvo nedogledne važnosti močan in upoštevanja vreden faktor v gospodarstvu

narodov in ako se ozremo po svetu na narode, ki so si že ustanovili svoje zadružne ustanove, moremo konstatirati, da so oni narodi, ki so šli to pot, doslej uspevali in se uveljavljali ter stali v svetu kot faktor, s katerim se mora računati.

Ako smo torej res pravi in zavedni Jugoslovani in hočemo biti v svetu upoštevani ter se uveljaviti, potem nam ne preostane drugega, kakor da strnemo svoje vrste v močno gospodarsko falango in ustvarjamo na vseh poljih, kajti dela je pri nas mnogo, saj smo šele pričeli graditi svojo državo in ako hočemo, da nam bo država to, kar smo si zamislili, ne gre, da bi stali ob strani in čakali, kedaj nam bodo na primer prileteli pečeni golobje v usta. Ker vsak sam kot posameznik ne more pomeniti ničesar, ampak zaležemo le nekaj, ako se strnemo v skupnost, tedaj ne gre in je nedopustno, da smo mlačni opazovalci razvoja dogodkov, ampak je naša dolžnost, vseh brez izjeme, da pričnemo orati ledino, ki je velika in čaka le pridnih rok, da jo obdelajo. Kadar bomo storili to svojo dolžnost, se bodo pokazali naši uspehi in sadovi našega dela in bomo tudi nekaj veljali.

Mnogo bi se dalo napisati o pomenu zadružništva ne samo iz vidika in stališča konzumentov, ampak ravno tako iz stališča producentov, kjer je potreba po organizaciji ravno tako velika, kakor pri nas konzumentih. Pri nas so dani vsi pogoji za smotreno delo potom zadružništva in priznati moramo, da se ideja zadružništva širi pri nas neverjetno hitro povsod, kar znači, da se naš narod zaveda v polni meri njegovega pomena in da je to dobro znamenje, da je naš narod zdrav, zmožen življenja in napredka, ter da obeta še mnogo in da ni na poti navzdol, ampak na pravilni poti do popolnosti, tako na gospodarskem, kulturnem in socijalnem polju.

Kdorkoli prečita te skromne vrstice, naj ne misli, da se mu hoče kaj natvezati, ampak je naš namen samo ta, pripraviti ga do tega, da prične razmišljati. Ako bo stvar premislil in preudaril res temeljito in pravilno, bo moral priti do zaključka, da smo na pravi poti in da tudi on sam ne sme manjkati v naših vrstah.

MORAVIJA

**FABRIKA PLETENIH PROIZVODA A. D.
BEOGRAD, CIRILA I METODIJA 8-10**

TELEFON ŠTEV. 14-62

Izdeluje najfinejše damske nogavice iz svile, flora in volne, kakor tudi moške sokne iz najfinejšega flor-prediva in dečje nogavice iz najboljše bombaževine. Cene brez konkurence

Mohorčič Fr., strok. učiteljica.

NEKAJ O BLAGU.

V prastari dobi je nosil človek oblačilo iz živalskih kož. Ker pa te vrste oblačilo ni bilo bogve kaj prikladno, ga je skušal nadomestiti z boljšim in bolj praktičnim. Spoznal je, da se dajo nekatere vlaknate sirovine spresti v nit. Kdaj in kje se je to prvokrat posrečilo, ni mogoče točno ugotoviti, gotovo je pa to, da so uporabljali za predenje v najstarejši dobi v Egiptu lan, v Aziji volno, na Kitajskem svilo, v Indiji in Ameriki pa bombaž. Ko so spoznali različne lastnosti posameznih vrst blaga, tako na primer, da je platneno blago hladno, da pa volneno greje, so začeli uporabljati posamezne vrste blaga za to, za kar so bile najprimernejše.

Sirovine, iz katerih se izdeluje blago, se dobivajo od živali (volna, dlaka, žima, svila itd.), iz rastlin (lan, konoplja, jutino vlakno, kavčuk itd.) in iz rudnin (azbest, zlato, železo). Na te sirovine, ki so različnega izvora, vplivajo tudi popolnoma različno toplota, zrak in voda, kar je zelo važno za blago, ki je izdelano iz njih, in ki ima iste lastnosti, kakor sirovine.

Blago samo na sebi ni toliko toplo, temveč greje več zrak, ki je v vzdušnicah vlaken, med posameznimi vlakni in pa na površini blaga, zlasti če je hrapava in kosmativa.

Laneno vlakno je gladko, zato je gladko tudi platno, ki je narejeno iz njega. Ker pa je gladko, zadržuje malo zraka, vsled česar je hladno in se zato iz njega šiva poletno perilo in obleke.

Bombažasto blago ima bolj hrapavo površino kakor platneno in zadržuje zato več zraka, pa je zato tudi topleje od platnena. Toplejša mimo navadnega bombažastega blaga sta bombažasti barhent in flanela, ker imata kosmativo površino, katera zadržuje več zraka. Zaradi tega se uporabljata za zimsko perilo.

Zelo veliko zraka pa zadržuje volneno blago, kajti volnena vlakna so kodrasta in to blago ima zato kosmativo površino.

Iz tega je razvidno, da je blago tem bolj toplo in odporno proti menjavanju toplote, čim več zraka zadržuje. Volneno blago je torej, ker je mehko in debelo in zadržuje dosti zraka, zelo toplo. Zrak, ki je v blagu samem in v obleki sploh, kadar jo imamo na sebi, neprestano kroži in to kroženje povzroča zračni tok. Jakost toka je odvisna od množine produšnic, ki so v blagu. Hitro prehaja zrak v tenkem blagu in v pletenini z velikimi produšnicami, počasi pa v debelem, gladkem in gosto tkanem blagu, posebno pa v blagu, ki je apretirano. Blago za zimske obleke ni treba, da bi bilo samo težko in debelo, pač pa je bolj važno, da je vzdušno in kosmativo. V gumastem blagu in pa v blagu, iz katerega je odstranjen zrak s škrobljenjem in likanjem, pa zrak sploh ne more prehajati.

Od produšnosti blaga je odvisen zračni prehod, to je menjavanje hladnega zunanjega zraka s toplim zrakom okrog telesa. Zračni prehod se omeji, če oblečemo več kosov obleke in različno tkanega blaga, ki prepušča zrak vsako po svoje. Tako na primer oblečemo bombažasto srajco, jopico iz trikoja, bluzo iz flanele ali svile, suknen jopič, podložen z vatinom. Popolnoma se pa prepreči prehod zraka, ako oblečemo obleko iz blaga, ki ga ne propušča. To so razne vrste impregniranega blaga in impregnirane svile. Produšnost blaga je važen pogoj za higijenično obleko. Od nje je odvisen tudi odpor in sprejemljivost blaga za mraz in vročino. Volneno blago, ki ima izmed vseh vrst blaga največ zraka v sebi, pije počasi vlago, pa tudi če je mokro, zadržuje še vedno dovolj zraka in z njim tudi toploto in preprečuje tako, da se blago ne prime kože in je ne ovira pri dihanju. Platneno in bombažasto blago, ki zadržuje malo zraka, se hitro premoči. Ker pa izrine voda ves zrak, izgubi potem blago produšnost, se prime kože in omejuje njeno dihanje. Zato so volnene kopalne obleke, sportne srajce in bluze bolj priporočljive kot bombažaste.

Ljudje, ki se pote, in pa oni, ki opravljajo težka fizična dela, morajo nositi obleko iz produšnega volnenega ali bombažastega blaga. Zlasti priporočljivo je perilo iz pletenine, ki je razmeroma tenko, produšno in se dobro pere. Pod škrobljeno srajco je treba obleči mrežasto volneno majco, ki pije pot. Ker je volna higroskopična, to se pravi, da lahko vpije gotovo množino vlage, ne da bi se ji poznalo, se tako hitro ne občuti prepotenje. Škrobljeno blago je neprodušno, zato ostane pod njim plast s hlapi nasičenega zraka, ki hitro premoči (prepoti) srajco. Mokro blago se potem seveda prime kože, in ker je mokro blago dober prevodnik toplote, jo odvajava veliko in postane zato neprijetno hladno.

Na sprejemanje toplote imata vpliv površina in barva blaga. Svetlobarvno gladko in lesklo blago sprejema manj toplotnih žarkov kakor temno in hrapavo. Zato se nosijo poleti obleke iz svetlobarvnega, redkotkanega, produšnega blaga. Pa

tudi obleka iz takega blaga se ne sme prilegati, kajti vsaka priležna obleka preprečuje menjavanje zunanjega zraka z notranjim. Pozimi se nosijo obleke iz temnega blaga, s hrapavo ali kosmativo površino. Volneno kosmativo blago ni več tako toplo, kadar se na njem, ko je obnošeno ali pa zaradi nesnage in pranja odrgnejo fina vlakenca, ki so zadrževala zrak.

Čeprav je zrak slab prevodnik toplote, odvaja vendar toploto, ker neprestano prehaja skozi blago. Pri produšnem blagu prehaja toplota s toplih mest na hladnejša, na njegovo mesto pa prihaja hladen od zunaj. Zlasti naglo se vrši to menjavanje ob vetru in se zato telo hitreje ohladi. Zaradi tega se lahko razlaga, zakaj bolj občutimo mraz ob vetrovnem vremenu, ob manjšem mrazu, kakor pa pri hudem tistem mrazu.

Kadar kupujemo blago, moramo torej vedno dobro premisliti, za kakšno obleko ga bomo rabili. Ni še dovolj, da ugaja samo našemu okusu, in da je moderno, marveč tudi na higienske zahteve se je treba ozirati, saj je obleka v prvi vrsti za to, da ščiti telo pred škodljivimi zunanjimi vplivi.

Ime **ŽIKA** zadostuje

Napišite to v nakupovalno knjižico in dobiti morate pravo **Žiko** v rdečih zavitkih

Čim bolj narod napreduje, tem bolj beži prava izobrazba iz šole v redno življenje. (Tolstoj.)

*

Tudi dajati je umetnost, samo malo kdo jo ume.

*

Negotova in minljiva je sreča, gotova in stalna je dolžnost.

*

Nič ne prinaša v dušo več življenja kot trpljenje.

*

Brez trpljenja ne bo nihče plemenit.

*

V trpljenju spoznaš samega sebe, odkriješ globine, ki jih prej ne nisi poznal.

*

Ne bodi velik v malenkostih in majhen v velikih stvareh!

GOTOVINA ALI KREDIT.

Brez dvoma si želi in stremi vsak trgovec prodati svojo robo čim sigurneje in varneje in kaj je pri tem varneje, kakor prodaja proti takojšnjemu plačilu, proti gotovini. Težje razmere in neugodna trgovska konjunktura pa prisilita trgovca, da mora iti tudi v kupčije riskantnejšega značaja, v trgovino na kredit, ki bazira ali na veri v solidnost in plačilno zmožnost ter poštenje kupca, ali pa si ustanovljajo posebne kreditne zadruga, kakor jo imajo na primer trgovci v Ljubljani in še marsikje drugje. Taka zadruga dovoli kupcu kredit za nakup robe pri včlanjenem trgovcu zadruga in potem ta zadruga skrbi, da pride trgovec na svoj račun. Navadno je tak nakup za kupovalca dražji, ker ima postranske izdatke za dosego kredita. Je pa v toliko ugodnejši za prodajalca, ker mu indirektno preskrbi plačilo oddane robe. Seveda je tudi ta način zvezan s stroški za trgovca, kar mora skušati kriti na ta ali oni način.

Odkar obstoji naša zadruga se je že mnogo govorilo o kreditu v vseh mogočih smereh. Z ene strani se je oddaja robe na kredit kritizirala, z druge strani se je pa moralo s tem računati, kajti zadrugo so si ustanovili ljudje v veliki sili, da jim odpomore v najhujših stiskah, ki so postale pri nas v naših razmerah stalen veren spremljevalec našega življa. Ločimo pri nas dvojni kredit. Prvi in običajni kredit je kredit za nabavo mesečne potrebe vseh mogočih življenskih potrebščin, ki jih jemlje član redno vsak mesec in se mu jih redno vsak mesec obračuna ali pri plači, ali pa nakaže denar sam zadrugi. V naši zadrugi je teh članov skoro največ in procent članov, ki plačujejo proti plačilu sproti, stalno pada. Mogoče bo kedaj zadrugi omogočiti temu članstvu prehod iz plačila v nazaj v plačilo sproti ob nakupu. Izgleda pa, da zaenkrat še nismo tako močni. Zadruga danes ne nosi pri tem načinu odplačila nobenega rizika, pač pa podraži ta način prodaje administracijo.

Druge vrste kredit v naši zadrugi je nakup proti odplačilu na obroke, ki se raztegnejo na 6 ali več obrokov, katere se obračunava pri izplačilu službenih prejemkov, ali pa plačuje

član osebno. Na ta način oddaja zadruga svojemu članstvu manufakturo, kurjavo, krompir in slično, v zadnjem času tudi kolesa, katerih smo precej po zmerni ceni spravili med svoje članstvo. Ta način prodaje nam jasno dokazuje, da naše življenske in gmotne prilike ne odgovarjajo našim potrebam in splošnemu življenskemu standardu, in mislim, da ni treba posebej dokazovati, da med našim članstvom ni ravno dosti takih članov, ki bi si mogli omisliti obleko, kurjavo in druge večje nabavke proti takojšnjemu plačilu. Manufaktura je danes še tako visoko napram našim prejemkom, da ni mogoče misliti, da bi se oblačili proti takojšnjemu plačilu. To je bil tudi neposredni vzrok, da smo se morali kot zadruga lotiti prodaje manufakture pri nas. Obrat se je povečal ogromno in še raste, posebno ako hočemo priznati, da smo se ravno pri manufakturi precej poboljšali in nudimo danes že prvovrstno blago ter smo pri tem zmožni konkurence. Imeli smo z manufakturo prav velike težave, ki smo jih srečno prebredli, mogoče še ne v celoti, smo pa na poti absolutne solidnosti. Pritožbe, ki so bile svoj čas jako pogoste, so se skrčile in naše članstvo lahko zadovoljujemo. Oglašali so se glasovi proti temu načinu prodaje, češ, da članstvo razvajamo. Na člane, ki so bili primorani posluževati se kredita, so padale z raznih strani kritike, ki pa niso bile docela upravičene, dasi to članstvo ne zavida onih, ki jim je mogoče preskrba proti takojšnjemu plačilu. Res je, da je za zadrugo prodaja na obroke breme, večje ali manjše, kar ne sme priti v poštev, res pa je tudi, da je zadruga socijalna ustanova, ustanovljena, da pomaga v bedi in pomanjknju, kajti ljudje, ki ne poznajo sile, ne ustanavljajo zadrug in ne poznajo samopomoči. Sila in revščina sta stariši zadrug in dokler zadruge vrše to svojo visoko socialno nalogo, so zadruge na mestu in vrše pravilno svoje dolžnosti.

Pri vsem tem pa ne smemo pozabiti in prezreti enega, to je, da mora biti živelj, ki gre v tako trgovino, zanesljiv in trezen element, ki si mora znati preračunati, doklej se sme zadolžiti, da bo zmožel in ga dolgovi ne bodo ubili. Po večini moramo priznati, da se znajo naši ljudje urediti, poleg tega pa skrbi zadruga sama, da ji članstvo ne zaide pregloboko v dolgove in da je obremenjeno le toliko, da ni onemogočeno ravnovesje posameznika. Imamo sicer posamezne slučaje, da poedinci niso zmožni držati se mogočih mej in pri takih so večni križi in težave, nikakor se pa tega ne bi moglo generalizirati na vse.

Najidealnejše bi bilo seveda tako za poedinca, kakor za zadrugo, ako bi mogli voditi trgovino samo proti gotovini in takojšnjemu plačilu, ker bi s tem poenostavili vso administracijo in jo razmeroma pocenili v korist skupnosti, poedincu kakor celoti bi se ti stroški prihranili in odpadlo bi tudi mnogo skrbi in slabe volje, kajti vsakdo bo moral priznati, da še nikdar niso dolgovi, pa še tako malenkostni, rodili veselja, pač pa skrbi

in nejevoljo. Vsi vemo, da smo še daleč od tega in da bomo morali prebresti še marsikaj težav in neprilik, da bo v tem pogledu boljše, s čimer pa ni rečeno, da ni naša sveta dolžnost, da za tem čim bolj stremimo in se skušamo kolikor toliko uravnovesiti. Tako poedinec kakor naša zajednica zadruga smo poklicani, da skrbimo in gledamo na naš skupni interes in štedimo kjerkoli mogoče in ne lezemo v dolgove tam, kjer bi lahko kaj utrpeli. Omejiti se moramo kolikor mogoče in nabaviti res samo to, kar neobhodno rabimo in pri tem gledati, da bo to, kar smo kupili, res solidno in za nas vredno tega, kar smo potrošili od našega težko zasluženega denarja.

Ako se bomo vsi zavedali svoje dolžnosti, ki jo moramo storiti na konsolidaciji razmer, v katerih živimo, bomo znali iz malega ustvariti veliko in se postaviti na soliden in zdrav gospodarski temelj v našem gospodarstvu.

Delniška družba pivovarne „Union“ Ljubljana

Pivovarna in sladarna
TOVARNA ZA ŠPIRIT IN KVAS

v Ljubljani I.

poštni predal št 45

Podružn. pivovarna

(prej T. GÖTZ)

v Mariboru

Priporoča svoje izborne izdelke, i. s.

svetlo in črno pivo

v sodih in steklenicah

Pekovski kvas (drože). Čisto rafiniran špirit

Telefon: Ljubljana 2310 in 2311, Maribor 2023

Brzojavke: Pivovarna Union Ljubljana-Maribor

Ker kot poedinec vsak zase ne bi pomenili ničesar, smo se združili v veliki zadružni edinici in kot taki pomenimo mnogo, vsled česar ne sme manjkati v naših vrstah nikogar izmed nas.

*

Plemenite duše plačujejo zaupanje s hvaležnostjo, nizke s preziranjem.

Jakob Seher:

VREDNOST PERUTNINARSTVA.

Perutninarstvo (umna reja perutnine) je brez dvoma jako važna panoga v našem gospodarstvu že radi tega, ker se ji posebej lahko brez večjega rizika posebno mali človek in prav posebej še naši tovariši železničarji, zlasti na deželi. Ravno tako kakor je za našega malega kmeta reja perutnine skoro življenskega pomena, tako je lahko za našega človeka koristna in plodonosna, ker mu njegov trud poplača v prav obili meri, ako se je lotil te panoge gospodarstva pametno in resno. Malemu kmetu je perutnina vir hododkov, s katerimi krije domala vsakdanje potrebe, ki jih ne more pridelati sam in jih mora kupovati. Težko si je danes zamisliti na deželi kmečko hišo, kjer bi ne bilo dohodkov iz prodaje jajc ali perutnine same. Kmetica, ki se napoti v mesto po opravkih po največ vzame s seboj jajca, ki jih je že preje v ta namen prihranila in jih v mestu proda več ali manj ugodno in to prodajo si je kot skrbna gospodinja vzela že prej v kalkulacijo. Točno ima svoj program, da mora kupiti ali ruto, ali to in to za otroke, za družino in preračuna si toliko in toliko bo izkupička in lahko se napotim na pot, ki je že sama po sebi vezana s stroški, kajti izplačala se bo ta pot. In da ne bi imela možnosti te kalkulacije, bi ji ravno ta vsota manjkala in težko je povedati, od kje kriti te potrebe. Prav nič drugačna ni kalkulacija pri tem, ako se računa na to, da pokupi jajca kakor kokoši potovka, ki stalno obide svoj rajon in že računa, koliko bo dobila tu ali tam, da se ji bo pot izplačala. Ta način eksploatacije perutnine prav gotovo še ni dosegel viška in gotovo je mogoče s prodajo perutnine in jajc doseči boljše uspehe, ako bi se prodaja tega artikla smiselno organizirala. Bolgarski železničarji imajo vzorno urejeno zadružno, ki na eni strani skrbi za pravilno in umestno produkcijo, na drugi strani pa oskrbuje pravilno racionalno prodajo produkta. Njihov izvoz jajc je na svetovnem trgu uvaževan in jim nosi obilne koristi.

Da je potreba jajc v splošnem velika, nam ni potreba posebej poudarjati, saj so neobhodno potrebna v gospodinjstvu in v industriji.

V isti meri kakor porabimo od perutnine meso in jajca, porabimo tudi perje, ki je visoke vrednosti, posebno puh za pol-

njenje blazin. Odpadki perutnine so izborno gnojilo, ki ga visoko čislajo vrtnarji. Istotako, kakor je perutnina plodonosen predmet za producenta, tako je perutnina važen predmet za trgovino. Nastale so posebne trgovske tvrdke, ki se pečajo predvsem z izvozom perutnine, bodisi žive ali zaklane, ali z izvozom jajc. Znano je, da so štajerski kapuni in pulardi visoko cenjeno izvozno blago.

Naša država kot agrarna država producira milijardne vrednosti na poljedelskih produktih in živini. Pri našem izvozu je eden najvažnejših predmetov perutnina in jajca, saj smo, kakor kaže statistika, izvozili v letu 1930. 48,852.764 kg perutninarskih proizvodov v skupni vrednosti 785,164.914 Din. Ta visoka številka je sama po sebi dovolj jasen argument, ki govori dovolj krepko o vrednosti perutninarstva. Pri vsem tem pa moramo poudariti, da bi mogli pokazati še mnogo več, ako bi se lotili te panoge gospodarstva resneje in jo organizirali tako v produkciji, kakor v oddaji na trg. V perutninarstvu leže še veliki zakladi, samo potrebno je pričeti s pravilnim delom in smiselno organizacijo v produkciji in prodaji. Mnogo se je že stori in mnogo se dela na tem polju, ali predvsem je treba zainteresirati tako kmeta, kakor vse druge, ki bi imeli priliko, da se temu posvetijo. Pri tem mislimo prav posebej na naše tovariše železničarje na progi, ki bi v tem vprašanju storili lahko mnogo, pri čemer bi mnogo koristili sebi samim in skupnosti. Pametno bi bilo, ako bi si ogledali delo, ki so ga napravili bolgarski železničarji, ker bi se mogli pri tem od njihovih skušenj precej naučiti. Ako bi se železničarji lotili te panoge in bi si organizirali smotrno perutninarstvo, bi lahko marsikaj profitiral pri njih kmetovalec, ki bi se učil pri njih ceniti to, kar še danes nekako zanemarja in mu je prav postranskega pomena. Zadeva se je že tretirala na merodajnih mestih v vladi in izgleda, da je pričakovati od vlade v tem pogledu razumevanja in podpore.

Kakor izgleda perutninarstvo kot nekako malo in nepomembno gospodarstvo, bi se dala torej iz njega ustvariti velika produkcijska ustanova in mi zadržniki bomo tako stvar vedno pozdravili, saj smo vedno stali na stališču, ustvarjati gospodarstvo malega človeka in naš novi zadržni zakon je odprl v okrilju našega združnega pokreta možnost razvoja in procvita tudi perutninarskih zadrug. Potrebno bi bilo, da se najdejo ljudje, ki bi imeli za to smisel in dovolj organizatoričnega duha in bi se stvari lotili, kajti uspehi od resnega in poštenega dela ne bi mogli izostati.

Glasilo Nabavljalne zadruge »Zadrukar« je temu vprašanju posvetilo vedno svojo pozornost in bo tudi v bodoče stalo na tem, da bo stvar propagiralo in služilo kot informativen organ za naše perutninarje, ker s tem propagira idejo samopomoči potom pozitivnega dela na gospodarstvu malega človeka.

Iv. Milčinski:

O FRAKOVCIH IN ALKOHOLU.

(Za post in pokoro.)

Da, moji srčki, svet je neznansko velik! Skoraj nič ga ne poznamo in kolikor ga sploh poznamo, ga pravzaprav tudi ne poznamo. Kajti smo ljudje in gledamo svet le kot ljudje, človek pa ni sam na svetu, nego je poleg njega še nešteto drugih bitij; vsako ima svoje oči, lahko ima slabše, lahko ima boljše! Ščurkom n. pr. ne služijo samo oči za gledanje, nego imajo posebni dar, da vidijo z vsem telesom! In recimo, da bi bil kak ščurek kratkoviden, potreboval bi očala ne samo na oči, nego na vse telo — kje dobiš taka očala! Nekatera bitja pa lahko da sploh nimajo oči, ker jih ne potrebujejo. Enako so različnim bitjem različna, ako jih sploh imajo. Takisto ušesa in nos in marsikaj drugega. Pa ne more biti drugače, nego se vsakemu bitju drugačen vidi svet oziroma tisti košček sveta, ki ga vidi ali občuti. In mislim, če bi druga bitja pisala zemljepis in naravoslovje in zgodovino in higijeno in katekizem, ne bi bile te knjige prav nič podobne našim knjigam.

Vzemimo ščurke, kdo ve, kakšen se svet zdi ščurkom!

Mislim, da se jim zdi čisto drugačen kakor nam.

N. pr. nam se ščurki zdijo gnusni in nadležni. Kadar milostiva gospa inšpektorjeva ščurke zagleda, koj jo zgrabijo srčni krči in najrajši sploh ne vstopi v kuhinjo. Namreč tam imajo inšpektorjevi ščurki svoj dom in zavičaj. Spat pa hodijo v kot pod ognjišče, tjakaj, kjer je v zidu razpoka.

To razpoko bi bilo treba zamazati, je dejal gospod inšpektor in modro pripomnil, da se s samim jezikom ni še nikoli nikoder zamazala nobena razpoka. V soboto je bilo, ob sobotah dobiva gospod inšpektor golaž za večerjo in k golažu vrček diva. Pa se je zgodilo in je v golažu našel ščurka. Silno je bil ogorčen in je dejal, da se to ne strinja z njegovim dostojanstvom niti ne z nauki »Slovenske kuharice«.

Tudi gospod inšpektor tedaj ne ljubi ščurkov, nego se mu zde nespodobni in neokusni.

Ščurki pa so nemara drugačnega mnenja. Mislim, da mislijo, da so prvi na svetu in da je svet samo zaradi njih.

In seveda pri ščurkih ščurkom tudi ni ime »ščurki«, nego imajo kako lepše ime, n. pr. »frakovci« zaradi slavnostne črne obleke, ki se z njo ponašajo vsi in vsak dan, naj je petek ali svetek.

Ljudem pa morebiti pravijo »ščurki«. Ako sploh vedo in poznajo, da so ljudje. Ne vem, če kdaj vidijo celega človeka. Morebiti vidijo samo njegove noge, pa še teh ne celih, nego vidijo samo črevelj ali črevlja podplat. Pa ima pri njih človek lahko tudi ime »podplat« ali »škarp« in se jim podplat ali škarp vidi kot nekaj zelo nadležnega in gnusnega.

Ščurki resnično nimajo povoda, da bi v kateremkoli pogledu šteli ljudi za prijetne in koristne. Nego mislim, za ščurke in z njihovega vidika so ljudje vsi in brez izjeme zgolj šiba božja, kakršne so za nas potres ali povodenj, kobilice in kuga ali oni vihar, ki se mu pravi tornado. In ni zoper nje drugod pomoči, nego v molitvi.

Da, da, srčki moji, prečuden je ta svet! En sam svet, pa je vendar za nas čisto drugačen, kakor je za ščurke, in je enako za nešteto drugih bitij neštetokrat čisto drugačen.

Le, kar se tiče alkohola, je svet čudovito enak za ljudi in za druga bitja in bom o tem povedal historijo v pouk in svarilo. O, za tak pouk in to svarilo ni primernejšega dne, nego je sveti postni čas, ko so duša in želodec in socialne razmere jako klavrne in zato naklonjene kesu in pokori.

Pri inšpektorjevih so tedaj imeli ščurke ali kakor so se sami imenovali, frakovce, in so imeli frakovci dokaj udobno stanovanje v kuhinji. Mislili so, da jim je udobno to domovanje naklonila majka narava, kajti kakor rečeno, frakovci sploh ne poznajo ljudi in ne vedo, da so ljudje oni, ki gradijo hiše in da jih gradijo le za ljudi in ne za frakovce. Spali pa so, kakor takisto rečeno, pod ognjiščem v zidu, v majhni razpoki. Seveda ne smete misliti, da so imeli vsak svojo posteljo na štirih nogah, s žimnico, odejo in blazinami — take postelje so nepotrebna človeška nečimurnost — nego so spali kar v kepi drug na drugem. In so spali po dnevu, kajti, kakor rečeno, svet je jako čuden: kar je človeku dan, frakovcu šteje za noč. Človeku noč pa jim šteje za dan, tačas zapuste svoj kot pod ognjiščem in gredo v ličnih svojih frakih po vsakdanjih poslih in potih. Vsevprek oblezejo kuhinjo in obedujejo, kar jim pač nudi ljubi stvarnik, ki skrbi tudi za ptice v zraku in za lilije na polju.

Marsikateri se povzpno še na ognjišče, na police, v lijak, v vodovodno školjko; brez nezdod jim pač ne minejo taki pohodi, ta zdrkne v lonec, ki iz njega ni rešitve, drugi utone, tretji pade še v živo žerjavico. Tako je pač življenje, odprta noč in dan so smrtne kose vrata. In niso te stvari delale kaj preglavice krepko se razvijajočemu rodu frakovcev v kuhinji gospoda inšpektorja — mislili so pač: te žrtve so neizogibne in morajo biti zaradi statistike in mesečnega izkazila nezgod.

Pa so živeli zadovoljno in v miru.

Dokler ni prišel alkohol.

To je bilo oni dan, ko je gospod inšpektor naletel v golažu takega gospoda s frakom. »Brr!« je dejal, »sit sem, niti pivo mi ne diši!« in je pustil golaš in pivo, šel je spat in so mu dali vročo opeko na želodec.

Milostiva je dobila srčni krč, kuharica pa je bila nova in je povedala: »Kjer sem služila poprej, smo jih tudi imeli, pa mi je gospa za vsakega obljubila petindvajset par, pa sem jih odpravila.«

Je rekla gospa: »Oh, ali s parami se preženo, — kar preženi jih, naj stane, kolikor hoče!«

Pa je kuharica vzela pivo, ki je bilo ostalo gospodu, zliła ga je v široko posodo in jo nastavila pod ognjišče. Iz trsek je napravila prvi od tal na vrh posode.

Prišla je noč, frakovcem dan. Prilezli so iz luknje, drugi za drugim, si omeli oči oziroma ves život in se napotili, da se razkrope po kuhinji.

Holaj, nekaj dehti, tako prijazno ni še dehtelo nikdar nikoder!

O, frakovci imajo izboren tudi nos, dokaj boljši je, nego človeški, koj zvoajo vsako reč, ki se jim obeta za pod zob in skozi grlo. In že so vedeli: todle dehti, todle treba gori!

Pa se je oglasil star sivi gospod: »Svarim Vas, gospoda moja, poznam to reč, pivo je, alkohol! Zgodilo se je in sem že padel vanj. O, kako je bilo dobro! Toda sem se le po naključju rešil iz posode, vsi drugi so klavrno poginili. Sladak strup je alkohol, bojte se ga, najhujši je sovražnik našega rodu!«

Tako je govoril in branil. Toda je tudi njega mikal zapeljiv vonj in mu zbujal sladke spomine. Pa je pričel lesti po brvi kvišku: le za eno nosnico ali dve, si je dejal, da bo z roba posode zajel čarobnega vonja, pa se bo zopet vrnil! Kvišku je lezel in ves čas druge svaril in odganjal. Poslušali so ga z grozo in mu radovedni sledili in ko je prišel na vrh mu ni dalo drugače, nego se je spustil doli, in tudi drugim ni dalo drugače in so sledili za njim — tužna jim majka! Ne eden se ni vrnil iz pijanega brezna!

Zjutraj jih je preštela kuharica, šestintrideset jih je bilo, kar da devet dinarjev. Z veselo vestjo je pozvala milostivo, ki pa je dobila srčne krče, in je prišel mesto nje gospod inšpektor. Lastnoročno jih je poštel, mrke v rjavem pivu. »Br!« Potrdil je, da jih je šestintrideset, ter izplačal temu številu ustrežajočo dinarsko valuto. Nakar jih je kuharica iztresla skozi okno na dvorišče.

Sledeči večer se jih je ujelo za enajst dinarjev in petindvajset par. Frakovci imajo svojo pamet — holaj, so si dejali, onih ni nazaj, to kaže, da se jim dobro godi! Zakaj se

ne bi dobro godilo še nam! Premotil jih je pijani vonj in so šli, od koder ni vrnitve.

Tretji večer je nesel kuharici osem dinarjev, potem pa ji je dan za dnem padal rabeljski zaslužek — rabeljski zaslužek namreč s frakovskega vidika, dočim je bil s človeškega stališča njen zaslužek spričo snage in higijene in golaža jako častit in hvalevreden.

Potekel je teden, v soboto pa je prišel hišnik, da je zamazal razpoko s cementom in steklenimi drobci.

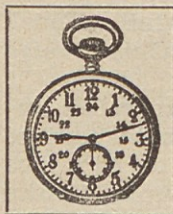
Črno obrobljeni so oni dnevi v zgodovini frakovcev; okoli stopedeset iz njihovega rodu je storilo nelepo smrt v krempeljih demona alkohola.

Seveda, gospodu inšpektorju in njegovi milostivi je bila vseč ta reč. Čuden je pač naš svet: ljudje se prav nič ne ozirajo na dobrobit ščurkov, kakor se žalibog tudi ščurki ne ozirajo na našega.

V soboto so prinesli gospodu inšpektorju k večerji zopet vrček piva. Pa se je stresel: »Brr!« in je dejal: »Ali je kak ščurek notri?«

In se ni vse žive dni več dotaknil piva, nego je rajši pil bogve kako brezalkoholno brozgo.

Tako je prav in lepo.



**Precizna
delavnica**

Zaloga vsakovrstnih žepnih, stenskih in budilnih ur svetovnoznanih znamk, kakor **Schaffhausen, Omega, Doxa itd.**

za popravila ur. Delo točno solidno in proti garanciji. * **Železničarji znižane cene!**

Anton Kajfež, urar
Ljubljana, Miklošičeva cesta 14

Tone Justin:

PROGA.

Drvi brzovlak po glavni progi in mineva čuvajnice, postajice, postaje. V določenih presledkih, kot kolesje v uri ostavlja joč jih za seboj. Včasih se ustavi za čas in hiti naprej z še večjo brzino kot da mu je žal za izgubljeno zamudo, ki je padla ob potu iz življenja v življenje. Saj isti se ustavlja samo v srcih življenja, v mestih, a podeželje je zevajoče dolgočasje, a sama proga celo — številka kilometerskega kazala, brezpomembna za svet, absoluten nič. Le redkokdaj se ozre zgodovinsen potnik skozi okno z oholo zaničljivostjo na figurice z modrimi in rdečimi čepicami, ki stoje v stavu »mirno«, menda samo radi njega in niti ne pomisli, da radi ene teh smešnih figuric, ki bi jih najraje obmetaval z oranžnimi lupinami, lahko zleti naslednjo minuto on in nebroj drugih potnikov v neko oviro in zdrvi nato v prepad, ki ga izenači v kaosu s kaosom...

Nekaj čudnega je proga in kdor ni živel na njej izvesten čas, si je ne more niti zamisliti, niti življenja na njej. Gospoda iz mest jo prezira, kot vse kar živi ob njej, kot nekaj nam manjvrednega, zaostalega in ji hoče dokazati vedno svojo nadmoč v vsem. Toda proga živi posebno življenje, neodvisno, samostojno, intenzivno. Vsako poslopje ob njej je celica glavne žile, ki vodi v srce, razdeljena zopet v celice, ki so zopet samostojne in največkrat nimajo ničesar skupnega, sorodnega — kvečjemu sovraštvo. Ljubezen redko. Toda vse čutenje, čuvstvovanje in strasti na njej so globoke, intenzivne, brez površnosti in skup vse te glavne žile je pesem brzojavnih žic, ki jo slišimo, ako približamo uho brzojavnemu drogu: Hlastno bežeča, iskajoča v nedogled, neprestano pevajoča in vriskajoča nerazumljive simfonije nešteti različnih duš, ki utihne le, kadar se potrgajo žice. Toda taka prekinitev traja le kratek čas in pesem zveni potem nemoteno naprej, neutrudljivo vztrajno, kot klic po življenju.

Dolgo vrsto let sem živel na progi, zato jo razumem in oluščim z lahkoto še tako trd oreh ter spoznam jedro v njem. Oluščim, ne razbijem kot je to navada in se s trdo ljusko razbije največkrat tudi zdravo in dobro jedro.

* * *

Po osmih letih sem srečal tovariša iz glavne proge I. reda bivše M. A. V. železnice, kamor me je vrglo po prevratu ob priliki čiščenja madžarskih uradnikov, ki so delali pasivno rezistenco in ustvarjali po Hrvatskem do skrajnosti obupne razmere v celokupnem prometu. Kot je ob takih prilikah navadno, sva preresetala tedanje dogodke in življenje in se spominjala znancev in tovarišev dotičnega mesteca, kjer sva službovala.

»Da se je Jenö B. ustrelil, ti je seveda znano,« me je vprašal nenadoma tovariš.

Začudil sem se, ker tega res še nisem vedel: »Zakaj pa? Karambol? Blagajna?«

Odkimal je: »Čudno, da ti tega ne veš — mislil sem, da sta bila prijatelja. Tudi mi smo mislili na blagajno, toda škontracija je pokazala vzoren red in točnost in vzrok tega dejanja nam je ostal vsem uganka. Saj gmotno je stal zelo dobro, ni bil niti pijanec, niti kvartač, še manj je moglo biti vzrok rodbinsko življenje. Splošna sodba je bila, da se mu je omračil um.«

»Pa ne veš nobenih podrobnosti o tem samomoru?« sem ga vprašal napeto.

»Samo golo dejanje, nič drugega. Ob osmih zvečer sem prišel na postajo, da prevzamem nočno službo od njega. Ni ga bilo v prometni pisarni, čeprav je bila pismena predaja službe v vseh točkah gotova in podpisana. Prečital sem jo in podpisal prevzem službe ter šel nato v blagajniško sobo, misleč da se nahaja tam pri predaji iste. Slonel je na pisalni mizi s prestreljeno glavo, v roki službeni samokres 9 mm. Moreš si zamisliti, kako sem poskočil n vzbunil postajo. Bil je mrtev in ostalo nam ni drugega kot žalostne formalnosti ob tako redkih prilikah. Vsa naša ugibanja so oštala samo ugibanja, ki niso posvetila niti najmanje tajnosti in temo njegovega čina, ker kot veš, je bil absolutno nepristopen za vsakega in ti si bil edini, ki je sploh prišel v njegovo stanovanje in s katerim je govoril gotovo malo bolj resno in intimno. Mogoče bi ti našel ključ v to tajno?« Pri zadnjih besedah me je gledal napeto v pričakovanju.

»Jaz? Verjemi, da je meni istotako uganka njegov čin kot vam vsem. Ker, v kolikor je govoril z menoj resno, se to gotovo ni tikalo njegove osebnosti ter bi iz vsega ne mogel storiti nobenega zaključka za razčiščenje njegove smrti.«

»Škoda. Mislil sem, da zvem kaj več od tebe,« mi je odvrnil z naglasom, s katerim je jasno izražal svoj dvom o moji trditvi, ki pa me ni motil niti najmanje. Najin daljnji razgovor pa je nekako zapel in izgubil na iskrenosti, ter sva se kmalu skoro hladno razšla.

* * *

Njegov dvom je bil upravičen. Toda čemu bi razkrival nekoga tajne, samo da napasem tujo radovednost in zadovoljim senzacij željni sodrgi? Res, da je on mrtev in da sta se njegova žena in sin odselila na Madžarsko; ali ostal je njegov spomin in zaupanje, ki ga je imel do mene in tega nisem hotel zlorabiti tedaj.

Njegova žena? Ne, to je bil najbolj čuden zakon kar sem jih dosedaj srečal v življenju, ali tudi on je bil skrajšen čudak, ali pa je vsaj izgledal tak za svojo okolico in družbo.

Bil je splošno nepriljubljen, v družbi kot med tovariši, čeprav je bil do skrajnosti vesten, natančen in kolegijalen tovariš. Ali imel je nekaj v sebi in na sebi, kar je odbijalo in ravno to je hotel on sam. Ves njegov nastop, a predvsem obraz in postava je bila do skrajnosti porogljiva maska, polna cinizma in zasmehovanja, ki ni štedila nikogar, za katero sem pogledal mogoče edinole jaz sam, ter me je ravno radi tega visoko cenil in se mi tudi mnogo zaupal. Prepričan, da mu vračam milo za drago, vsaj kar se tiče medsebojnega razumevanja ter diskrecije in v tem se ni motil. Največ pa je pripomoglo njegovemu zaupanju to, da je čutil, da sem isto nezaupen tujec med tujci, ki nima namena vtikati se samovoljno iz gole radovednosti v tuje življenje, še manj pa dovoli to drugim v pogledu samega sebe. Tako je nastala med nama neka prijateljska, nesebična vez, ki je, rekel bi skoro samo še v pesništvu, ali bolje rečeno: včasih v naših skrivnih željah. V ostalem je bil to mož visoke kulture in iz najuglednejše budimpeštanske družbe, ki si je sam izbral ta poklic in to mesto med tujci, za njega mesto popolne izolacije in pozabljenja, v katerem je hotel utoniti in je tudi utonil. Vest o njegovem koncu me je zadela, čeprav sem jo pričakoval preje ali pozneje, vendar pa nikakor ne tako kmalu.

Do najinega zblizanja pa je prišlo čisto spontano neki večer, ko sem bil prvič v njegovem stanovanju, kamor me je povabil, da mi razkaže razne njegove spomine in trofeje iz Orijenta, do katerega sem imel vedno veliko zanimanje. Vodil me je naravnost v njegovo sobo, kjer sem našel mlado ženo in dečka 4 let, ki je bil izklesan on. Vzdignil je dečka brez ceremonij visoko v zrak in ga predstavil: »Moj sin,« ter ga izročil takoj nato ženi, kateri je naročil v madžarskem jeziku popolnoma kratko: »Čaj, cigarete in mir.« Naslednji hip sva ostala sama in s porogljivim nasmeškom me je vprašal, da li sem razumel, kaj je rekel ženi. Pokimal sem in si mirno prižgal ponudeno cigareto.

»In vi se temu ne čudite?« me je vprašal oprezajoče.

»Čemu?« sem ga zavrnil. »Vsaka stvar ima svoj vzrok in prav in ono, kar se ne tiče direktno mene prepuščam drugim, da si uredijo po svoje, kot se jim dopade. Vam posebno pa se ne bi čudil, da imate harem ali pa sužnje v svojem domu. Spre-

jel sem vašo gostoljubnost in znal jo bom ceniti, a vaš način življenja je popolnoma vaša stvar, ki ne briga nikogar drugega.

Pokimal je resno: »Da, ali družba misli drugače.

Zamahnil sem prezirno z roko: »Toda vi ste kot pravi Anglež »outsider« in se prokleta malo brigate zanjo.«

Pogledal me je z ostrim prodirnim pogledom in vsa porogljivost je zginila iz njegovega lica: »A iz čega vi to zaključujete, utemeljujete svojo trditev?«

Skomignil sem z rameni: »Trdim in to samo oko v oko ono kar vidim in čutim. Kako in zakaj ni važno. Lahko tajite, ako hočete, prepričali me ne boste. V ostalem sem se odzval vašemu vabilu radi vas samega, ker me zanimate vi in ne vaš način življenja ali njegov vzrok. Sicer pa tudi vi gledate v meni »outsiderja«, drugače ne bi sedel sedajle v vaši družbi.«

Njegova žena je prinesla čajni pribor in škatljo cigaret, razložila vse brez besed na mizo in s tihim naklonom odšla.

»Imate prav«, je povzel, ko so se zaprla vrata tiho za njo, »in da nisem iztisnil iz življenja že ves sok, v katerem sem mogel najti še morda kapljico naslade ali gnusa, z vami bi mi bilo užitek potikati se še enkrat po svetu. Žalibog je v meni že vse prenasličeno in ne prenesem več ene in iste pijače, pa naj bo servirana v še tako rafiniranih varijantah. Izpljunem jo z gnušom čim sem jo okusil in zame ni ničesar novega več. Zato sem si izbral ta discipliniran poklc točne ure, ki jo ustavim ob svojem času s pretgranjem gonilne vzmeti. Da v tem ni ničesar čudnega. Kot edinec bogatih starišev sem si že od mladih nog privoščil lahko vse kar sem pozelel in moja nemirna narav se je poslužila vseh dobrot in sladkosti v polni meri. Pretaknil sem ves svet za novimi senzacijami in kar mi je bilo danes novo, mi je bilo jutri staro, izživljeno, brez vrednosti.

Tako sem ostal brez staršev še razmeroma mlad, vendar dozorel, da sem znal ceniti ogromno premoženje, ki mi je ostalo po njih in ga nisem brezglavo razmetaval. Nastanil sem se stalno v Pešti obkrožen od dragih prijateljev, neznanih sorodnikov in lepih žen, kot od šakalov iz katerih oči sem jasno čital prežečo žejo in glad za mamonom. Ali je potem čudno, da sem dvomil nad vsakim čuvstvom, iskrenostjo in nežnostjo in iskal z režečim porogom sebične namene celo tam, kjer jih v resnici ni bilo?

V onem času sem spoznal ženo, ki me je omamila z vsem svojim bistvom, kot nas omami duh opojne rože, katerega vsrkavamo vase in se opijamo od neznane blaženosti. Bila je žena mojega prijatelja in kot se je ona sama zaljubila z vso elementarno strastjo in nežnostjo ženske duše v mene, mi je predlagala ločitev zakona s svojim možem, ki ji baje ne bi delal nobenih preglavic in težkoč pri tem. Odbil sem v svoji perverzности s porogom in ji izrazil svoj dvom nad iskrenostjo in nesebičnostjo njenih čuvstev. Videl sem takoj, da sem šel predaleč.

ali bilo je prepozno. Globoko užaljena in s ponosom mi je zagotovila, da mi dokaže ničevnost mojih dvomov. In dokazala mi je. Naslednje jutro sem bral v časopisih o njeni tragični smrti: vrgla se je iz neznanega vzroka skozi okno petega nadstropja in obležala mrtva in razbita na pločniku. Isti dan sem odpotoval, ali njen spomin me je zasledoval vsepovsod do danes.

Potem dobrih zvez sem si osigurjal to neznanatno službo in živel popolnoma neznan med tujci. Hotel sem samo še zakonitega naslednika mojemu premoženju in v to svrho sem napravil popolnoma trgovski kontrakt s svojo ženo, ki me pozna v ostalem manje od vas, ali se drži točno mojih želj in je v vsakem oziru dobra vzgojiteljica in mati mojemu sinu. Razume se, da so bili tukajšnji ljudje sprva skrajno radovedni na moj zakon in poskušali prodreti v moje intimno življenje, no brez uspeha. Sedaj so se že privadili, tem lažje, ker je poleg obveznosti radi neznanja tu običajnih jezikov moje zakonite žene vsak kontakt nemogoč, a mene itak poznate«.

Nasmejal se je z običajno porogljivo masko in spremenil razgovor v smer radi katere sva se največ sestala.

Več let je poteklo od tega razgovora, toda on mi je še vedno živo pred očmi in kadar se spomnim nanj, prisluhnem k brzojavnemu drogu in slušam iz njega nerazumljivo, neutešno pesem tisočev neznanih duš, ki bežijo za svojo usodo.

»Slavija«

jugoslovanska zavarovalna banka v Ljubljani

zavaruje poslopja, premičnine,
skladišča, pohištvo, steklo,
avtomobile i. t. d. proti požaru,
vlomu, nesrečam in škodam,
ter življenje za gotovo dobo
ali pa do smrti



Podružnice in zastopstva po vsej državi,
lastne hiše v Ljubljani, Sarajevu in Osijeku,
glavni sedež v Ljubljani, Gosposka ulica 12

Strniški:

POVEST O STIKU, PRELJI IN LEŠNIKIH.

»Stlicek, stlicek, si plinesel lešnike?« Sosedova Zlata, mala porednica, se mi je zakadila med kolena, me z vso silo posadila in potlačila na vrtni stol, splezala v moje naročje ter mi z nemalo vnemo prebrskala vse žepe, dokler ni dobila v desnem zunanjem peščico lepo sajastih lešnikov, ki jih je do zadnjega pobrala in si napolnila svoj edini žepek na krilcu. Stekla je potem po kamen, vsula lešnike po tleh in tudi mene primorala, da sem sedel na kamenita tla poleg nje. In se je delo začelo: Tolkel sem in tolkel, luščil in dajal jedrca Zlati, ki je sladke lešnike zobala z vidno slastjo, hrustajoč jih s svojimi belimi zobki kakor mlada veverica.

(Otroci me imajo kaj radi. Ne zato, da bi bil bog ve kako lep ali celo mlad, ampak kak lešnik imam pa zmeraj v žepu. Na lešnike pa gredo otroci, kakor medved na med. Strica z lešniki me imenujejo. Pa ne, da bi bil vsem pravi stric, ka-li, še oče ne. Kar tako: Striček, striček, kje imaš lešnike!? Kdor da večkrat lešnikov, ta je pa stric, celo striček.)

»Imas se lešnike?« Še je hrustala in mlela sladka jedrca pravkar strtih lešnikov in že je začela ponovno stikati po žepih, dokler ji nisem prav stežka dopovedal, da jih prav zares nimam več, da jih pa prinesem — jutri.

»Veš Zlata, ti si poreden stik.« — »Kaj je to stik?« — »Kaj drugega kot ti, ki mi stikaš po vseh žepih in ne verjameš moji pošteni besedi. Pravim ti, da lešnikov nimam, ampak prav lepo povest ti raje povem, če boš pridna in poslušala.« — »Povedi, stlicek, povest, kako si nabilal lešnike!« — »O lešnikih ne vem lepe povesti, pač pa o Stiku in Prelji. Stik je bil psiček, Prelja pa je bila muca.« — »Pa zakaj tako cudno ime?« — »Veš, Zlata, Stik stika okoli grmovja in obcestnih kamenov, dostikrat tudi po shrambah, da bi kaj ukradel: zato se Stik imenuje pač Stik, Prelja pa pridno prede, saj veš, kako prede v zapečku: hrn-hrn-hrn-hrn!« — »Kakol nas atek po kosilu pli mizi.« — »Da, Zlata, tako nekako, samo ne tako močno, kakor tvoj atek. Zdaj me pa pridkano poslušaj:

Stik in Prelja sta bila dobra prijatelja, če se nista slučajno kaj sporekla in se stepla. In sta šla nekoč skupaj na sprehod. Prelja naprej, repek privihan v srp, Stik a za njo, košati rep v kolobar. Kaj, da ne veš, kaj je kolobar? Pokaži prstek! Tako-le: kvišku, nazaj, še nazaj in zavij! To je kolobar. In potem..., kje sem že nehal?«

»Stlicek, bos prinesel les v celaj lesnike?« — »Če ne boš lepo poslušala, ne povem povesti, pa tudi lešnikov ti ne prinesem jutri. Reči moraš: jutri, ne: včeraj.«

»Jaz te imam tako lada!« se je začela prilizovati. — »Menda imaš lešnike rajši, kakor mene, saj me nečeš poslušati. Torej čuj! Šla sta na sprehod. Prelja je spredaj predla, Stik pa je okoli stikal. Pa se ti Stik naenkrat ustavi pri obcestnem kamenu in poprosi Preljo, naj ga malo počaka. Prelja pa, olikana mucka, se ne ustavi, temveč koraka počasi naprej, ne se oziraje nazaj.« — »Jaz bi pa se!« me je Zlatka ponovno prekinila. »Ni lepo, če je mala deklica radovedna, da veš!«, sem jo poučil in nadaljeval:

Prelja tedaj caplja naprej in pricaplja do grmovja. Izza grma poskoči zajček, se postavi na mirno!, pozdravi s tačko in odskaklja, muca Prelja se pa zajčka tako prestraši, da zami-javka: mijav! Stik ji oddaleč odgovarja: hov, hov! in jo, prišedši do grma hudo okrega, češ, da je neumna goska, kajti da bi bila lahko vedela, da tiči za grmom zajček. Prelja pa, ne bodi lena, ga hudomušno zafrkne in zaprede: Če bi Stik ne bil imel opravka ob cestnem kamnu, bi bil zlahka zajčka ujel.«

»Zakaj, stlicek?« — »I, no, če ne bi bil Stik stikal okoli mejnikov, bi bil pač zajčka pravi čas zagledal in ga hopnil, ne res, neumnica?«

Zdaj pa dalje!

Pri sedmem drevesu Prelja mahoma obstane, namigne Stiku, naj lepo miruje, sama se pa prihulji, repek podse, pa ti skoči in spleza na drevo. Stik pa sede pod drevo in mežika proti veji, kamor je bila skočila muca. Na drevesu je čivkal mlad vrabčon in klical mater vrabuljo: živ-živ! Prav, ko se je muca pripravljala, da skoči vrabčku za vrat, ga je tudi Stik opazil izpod drevesa in hoteč nanj vljudno opozoriti Preljo, je hlastno zalajal: hov-hov! Vrabček je odletel na drugo vejo fr! in ni ga bilo več, Prelja pa je skočila z veje Stiku za vrat, da je ves obupan klical: o jej, o jej, o jej!« — »Stlicek, lesniki so zales dobli!« — »Čakaj no, malopridnica, saj povest še ni končana. Kje sem že ostal? Kajpak. Prelja se je jezila, saj je bila ob mastno pečenko, Stik pa je bil osramočen in žalosten, ker je spravil ubogo muco ob južino in se ji še pošteno zameril. Domov grede sta šla vsak ob svoji strani: Prelja na desni, repek ponosno kvišku. je pridno predla, Stik je pa racal na levi, rep med nogami in mežikal zdaj s tem, zdaj z drugim očesom proti Prelji, hoteč jo kako omehčati in potolažiti. Doma je Prelja

zmagovito skočila v zapeček in zapredla proti Stiku: »Pa naj še kdo reče, da so ženske klepetave!« — Stik je pa zlezal ponižno v podpeček in tiho sam zase zabrundal: »Saj sem vedel, da bom imel predzadnjo besedo.« —

»Zakaj, stlicek?« — »Kdo ima pa pri vas zadnjo besedo, Zlata?« — »Mama.« — »Viš, Zlata, zato ima pa tvoj papa predzadnjo. Ni bila to lepa in dolga povest, Zlata?« — »Je lepa, lesniki so pa se boljši«, je sklenila mala zlatolaska in jaz sem imel — predzadnjo besedo, kakor povsod.

REŠITEV »KONJIČKA«

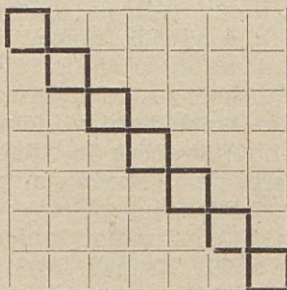
Jesen.

Utihnil pevcev zbor je pomladanskih.
Ko v gaju pevci pesmi so odpeli,
se v srčeca je naselila žalost:
domovje novo so si zaželeli.

Vl. Kapus.

Diagonalna zastavica.

1



2

Besede: blodnja, klobasa, Levstik, pernica, prestar, strupen, uradnik postavi v drugem redu vodoravno v lik tako, da bo dala diagonalna 1—2 ime slov. pisatelja.

Ina:

MIRKOVA MAMA.

Žene, matere naše!

Herojem klešejo spomenike, — stoletja jih rušijo in razrušijo — a vaša ljubezen je nerazrušljiva. Preko vekov gre in vedno je nova, večno enaka, ljubezen žene in dobre matere.

Bolečino in skrb vam kuje življenje. Bolečino in skrb vam kuje življenje. Bolečino in skrb, skrb, bolečino, — neprestano . .

Trudne žene, žalostne matere naše! Sedemkrat sedem mečev vam prebada srce, — ve molčite, molče trpite. V vaših očesih ni solz in v srcu je le — ljubezen.

Lep je svet. Kot upajoče življenje samo so zelene livade, gozdovi. Sestre hrepenenju so v nebo vzkipele gore in mesta so kot čaša šampanjca, omamljiva, šumeča . .

Skozi gozdove, preko livad, mimo gor, skozi mesta hitijo železnice in z njimi vaši možje, sinovi, — vaše misli, vaša srca. Za njih ni praznikov ne nedelj. Niso jim mesta čaša šampanjca, gore ne hrepenenje, ne življenje livade. Zategli, žalostni so piski lokomotiv. Enakomerno v ritmu tolčejo kolesa. Ti zvoki so pesem, beseda njihove misli, ki je samo ena in kot enakomerni ritem koles, izzveni vedno enako: Kruh, kruh, kruh . .

Pa se zgodi, da omahne mož ali sin pod kolesa železnice daleč v tujem mestu morda ali sredi samotne livade. In potem ga krvavečega, razmesarjenega prinesejo tebi, ki si morda njegova onemogla, osivela mati in ti je bil sin edina opora, ali pa si njegova žena od sedme nosečnosti trudna.

Žena, mati! Takrat se poruši tvoj svet. Srce s sedemkrat sedmimi meči prebodeno, ti hoče izkrvaveti, — a kdo to ve?

Kolesje časovja se ne ustavi. Mesta so prav tako šumeča, iz livad polje življenje, preko njih hitijo železnice in z njimi možje, očetje, sinovi. Rittem koles je še vedno isti: Kruh, kruh, kruh . . .

In ti mati, žena železničarja! Tvoja mati je bolečina in sestra skrb. Ti pa molčiš. Tvoja ljubezen ožarja bolečino in skrb. Ljubezen vseodrešujoča, vsezmagujoča, ti kot gloriola obkroža čelo, tebi, svetnica naših domov . . .

Živela je s sinom v mali hišici na zelenem holmecu. Visoka-koščena, nedoločne starosti, dobrih plavih oči in temnih las, med katerimi se je skrival na desnem sencu snežnobel koder spomin na težke dni, ki jih je preživela.

Bila je vdova železniškega čuvaja. Takrat, ko je še živel mož, je bilo lepo. Ona, mož in sinček Mirko so bili svet zase. Daleč od ljudi, daleč od šumnih, vrvečih mest so živeli mirno v samotni čuvajnici sredi cvetočih livad, šumečih gozdov in molčečih skal. Edina vez s svetom so bili vlaki, ki so se redno dan za dnem z zamolklim bobnenjem prikazovali na obzorju, ropotajoč hiteli mimo in izginjali v daljavi. To je bilo vse in tudi dovolj.

V mestih in vaseh je tedaj izbruhnila epidemija nevarne bolezni. Ljudje so umirali, padali kot zrelo klasje ob žetvi. Star, popotni prosjak je bil, ki je prinesel čuvajevim to vest.

— Mi smo daleč od ljudi, nam se bolezn ni bati, je menil čuvaj in naročil ženi, naj postreže prosjaku s kavo.

Prosjak je odšel. Toda drugi dan je legel čuvaj in kmalu za njim še Mirko. Takrat so se začeli za njo dnevi trpljenja in črne skrbi, dolge prečute noči. Tavalala je po travnikih, plezala na skale in iskala zdravilnih rož. Ko so hiteli mimo vlaki, je stala pred čuvajnico z rdečim praporcem v roki. Ljudje, ki so se vozili mimo, so občudovali lepo čuvajko v samoti in nekdo, je nekoč odpel iz gumbnice rožo in jo ji vrgel pred noge. Njej pa so se zdeli obrazi teh ljudi kot režeče mrtvaške maske, rogajoče se njeni bolesti.

Moževa bolezen se je vsak dan slabšala. Morala je po zdravnika. Tri ure in pol je hodila po neizhujenih poljskih stezah in samotnih gozdnih potih, da je prišla v najbližjo vas.

Zdravnik je prišel, a možu ni mogel več pomagati. Mirku se je bolezen boljšala, mož pa je v njenem naročju umrl po treh dolgih, trpečih dneh. Prečute noči, skrbi, večni naporji so jo zlomili. Obolela je... Dolgo je nihala med življenjem in smrtjo in ko je končno ozdravela je imela na desnem sencu snežnobel pramen las...

Z Mirkom sta se preselila v mesto. Mirko je rastel in do-rastel, dovršil je šolo in postal strojevodja. Mater je ljubil in ona je srečna vedno bolj pozabljala, na težke minule dni, na katero jo je spominjal le sivi koder las, obledela moževa slika in rdeč čuvajev praporec, ki ga je pred tremi leti, ko je Mirko prvič vozil vlak, prinesla s podstrešja.

Mimo hišice je tekla proga, po kateri je Mirko vsak dan vozil vlak. Vsak dan, ko se je peljal mimo, je stala mati pred hišico in mu, visoka in koščena, obžarjena od solnca ali mokra od dežja z rdečim praporcem mahala v pozdrav.

Mirko se je včasih smejal tej njeni navadi in ji branil, pozneje pa, ko je videl, kako otročje jo to veseli, ji je pustil.

Mati in sin, tako eno sta postala. S tisočimi tankimi, nevidnimi vezmi ju je zvezala ljubezen...

Mirko je bil krepak, visokorasel. Ob njegovem pogledu so dekleta zardevala in se zmedeno občudovaje obračala za njim. On pa je videl le eno, živel le za eno in to je bila — mati.

Tudi mati je trepetaje čakala trenutka, da stopi sin pred njo in reče:

— Mati, oženil se bom!

Tako se je bala tega. Ne, saj mu ne bi branila, samostojen je in star je tudi dovolj. In vendar, vendar... Tuji ženski izročiti najdražje. Čigava ljubezen je popolnejša od materine? Kdo drugi ga bolj pozna in razume, kot mati? Nekoč ga je vprašala:

— Mirko, kajne, sedaj si boš pa kmalu pripeljal mlado v hišo?

Sin jo je začudeno pogledal.

— Ali ne zmorete več sami, mama?

Zardela je.

— Oh, nisem zato rekla. Samostojen si, star si dovolj in grd tudi nisi, pa sem si mislila, da si gotovo že kakšno izbral.

Sin se je zasmejal.

— O mama, mama, kaj pa govorite! Za ženitev je še čas. Saj imam vas, koga naj bi potem še izbiral.

— Mati ga je objela in zašepetala:

— Ti moj veliki, dobri fant! —

Tako so hiteli srečni dnevi in se iztekali v leta in leta so se nizala drugo k drugemu. —

Nekoč se Mirko ni vrnil iz službe. Mati ga je čakala uro, dve, tri. Potem je prišel železničar Gostiša, Mirkov tovariš. Ves zasopel od nagle hoje je v pretrganih stavkih pripovedoval preplašeni materi:

— Gospa, ne ustrašite se! Mirko je — ranjen. Zgodila se je nesreča. Na Mirkovi lokomotivi je razneslo kotel. Drobcji so ranili Mirka. Sedaj je v bolnici.

Več Gostiša ni vedel, ali ni hotel povedati. Pa saj je bilo dovolj. Grozno, pregrozno je zadelo mater. Opotekla se je, omahovala, a omahnila ni.

— V bolnico!

Zavila se je v ruto in planila skozi vrata. Kot pijana se je zaletavala po ulicah. Misli so se ji vrtinčile in prepletale v strašne prikazni: Mirko mrtev, strašno razmesarjen, Mirko brez roke, Mirko brez noge, Mirko brez roke in noge, Mirko, Mirko, Mirko.

V bolnici so gorele bele luči. Bele sobe, bele postelje, belo-oblečene strežnice, vse belo, belo, belo...

Planila je k prvi strežnici, ki je šla mimo. Krčevito se je oklenila njene roke in zaihtela:

— Kje je moj sin, moj Mirko? Kaj je z njim? Povejte, prosim, povejte?!

— Kakšen Mirko? se je začudila strežnica.

— Moj sin, ki se je danes na železnici ponesrečil, — je ječala mati in ni izpustila strežničine roke.

Strežnica je pomislila.

— Počakajte! je rekla naposled, se otresla njene roke in odšla. —

Čakala je. Minute so se vleklye, dolge kot večnost in ostre kot stokrat nabrušeni noži.

Končno se je strežnica vrnila.

— Vaš sin je v operacijski sobi. Sedaj ga ne morete videti. Pridite jutri! in ne čakajte odgovora — je strežnica odšla.

Jutri! Jutri!!

Mati se je opotekla.

— Kako mu je? Kaj mu je? Vsaj to mi povejte! je prosila obupana. Ni bilo odgovora. Bele stene so jo gledale mrtvo, brezizrazno.

Jutri! Jutri!! — — —

Drugi dan navsezgodaj je bila v bolnici, ob sinovi postelji. Do vratu je bil zavit v odejo. Vso glavo je imel ovito z obvezami. Bil je nezavesten. Mati ga je klicala, se sklanjala nanj in mu šepetala najslajša imena. Ni se ji odzval, ni je slišal. Z bojaznijo je tipala po odeji njegovo telo. Začutila je desnico, potem levico in se oddahnila. Roke je imel. Trepetajoči prsti so tipali dalje, noge, stegna, kolena... Paj kaj je to? Pod kolena se je odeja vdrla — nog ni bilo... Mati se je sesedla in zakričala.

Prišla je usmiljenka in se ji nasmehnila.

— Gospa, kaj pa mislite. Bodite veseli, da sploh živi. Tako strašna poškodba. Noge je imel vse razmesarjene, morali so mu jih odrezati. Da bi le hujšega ne bilo. Tudi oči so v nevarnosti...

— Tudi oči, tudi oči, je ponavljala mati in ne umevajoč strmela v belo sestro pred seboj, v belo posteljo, bele stene...

Brez nog in slep! Tako strašno, tako grozno, tako nemo-goče se ji je zdelo, da tega ni mogla dojeti...

Počasi, počasi se je Mirko dramil v življenje. Belo, v povoje zavito telo se je začelo gibati. Ustne so šepetaje klicale mater in ji odgovarjale na njena vprašanja. Zdravniki so mu izmenjavili obveze in s skrbjo opazovali njegove ranjene oči. Mati je živela kot v sanjah, ni jedla, ni spala, ne govorila. Prišlo je najgroznejše, kar je moglo priti, sedaj se ni bala ničesar več. Na vse je bila pripravljena in zato se ni zrušila, ko so čez nekaj tednov sneli obveze s sinove glave in je zagledala njegov mladi obraz tako strašno razdejan. In tudi takrat, ko so ji povedali, da ostane njen sin za vse življenje slep, je molčala in ni trenila z očmi.

Po treh mesecih je Mirko zapustil bolnico.

— Mama, v breme vam bom! je zavzdihnil, ko so ga prinesli domov.

— Molči, otrok! Samo da živiš, da si le zopet pri meni, sinko, še sto let bi hotela živeti, da bi ti mogla streči, ga je ljubeznivo zavrnila mati.

Njena ljubezen in skrb se je postoterila. Stregla je bolniku, ga prekladala in v vozičku vozila na sprehod. Skrbela je zanj, da mu ni ničesar manjkalo in se ni dolgočasil. Mirko ji je bil zato hvaležen. Tipaje je včasih poiskal njeno roko in jo stisnil. Tisti dnevi so ju zblížali še bolj. Mirko je postal materi zopet otrok, majhen in neogljen, potreben njene ljubezni in skrbi.

In zopet so hiteli dnevi, se stekali v leta in leta in se nizala drugo k drugemu. Materini lasje so osiveli, hrbet se ji je upognil.

Tedaj pa je začel Mirko nenadoma hirati. Lica so mu upadla, suh kašelj ga je mučil vedno pogosteje in nekoč je bruhnil kri. Mati je podvojila svojo skrb. Zaman! Hiral je vedno bolj. In neko jutro se ni odzval njenemu klicu. Ležal je med blazinami mrzel, bled in nasmeh miru mu je bil razlit po obrazu. Kaplja krvi je lepila na ustnicah in se lesketala kakor rubin.

Mirko — mrtev!!

Kakor strela je zadelo mater. Toliko viharjev je šlo preko nje in mislila je, da je bilo vse. Vse je prenesla, a da bi jo mogel zapustiti Mirko, edino, najdražje, kar je imela na svetu, na to ni nikoli pomislila. Zrušila se je na sinovo posteljo.

Objela jo je megla. Zdelo se ji je, da se skozi meglo smehlja sinov obraz. V ušesih ji je šumelo, kot daljna, čudovito sladka godba, zdelo se ji je, da plava daleč, daleč in potem je izginilo vse.

Tako so ju našli ljudje. Po dolgih urah se ji je vrnila zavest in še po daljših dnevih zdravje — a ko je ozdravela, je bila — blazna...

Sedaj je Mirkova mama, stara, sključena žena. Še vedno stanuje pri sorodnikih v predmestju na zelenem holmcu. Ves dan poseda pred hišico, — nema, brezčutna za vse. Le kadar začuje v daljavi bobneči ropot prihajajočega vlaka, poslušne, potem pa steče v hišico po rdečo signalno zastavico. In ko pelje vlak mimo hišice, stoji starka visoko zravnana, z vihrajočimi lasmi in vihti zastavico. Smehlja se in čuden ogenj ji gori v očeh. Začudeno gledajo ljudje iz vlaka početje starke, — domačini pa se ne čudijo več, — in če jih kak radovednež vpraša, kaj to pomeni, odgovorijo s pomilovalnim nasmehom samo:

— Ah, nič, Mirkova mama zopet nori! — — —

POSLANIŠTVA IN KONZULATI V KRALJEVINI JUGOSLAVIJI.

POSLANIŠTVA:

Beograd:

Albansko: Simina 15,
Amerikansko: Pozorišna 7,
Avstrijsko: Rajičeva 10,
Angleško: Resavska 44,
Belgijsko: Krunska 16 a,
Bolgarsko: Birčaninova 16,
Čehoslovaško: Kralja Aleksandra 20,
Francosko: Kraljev trg 5,
Grško: Pozorišna 33,
Italijansko: Birčaninova 13,
Madjarsko: Krunska vogal Zorine,
Nemško: Krunska vogal Kralja Milana,
Poljsko: Krunska 58,
Rumunsko: Pozorišna 31,
Špansko: Kneza Mihajla venac 25 a,
Švicarsko: Pozorišna 29,
Turško: Miloša Velikoga 37.

KONZULATI:

Beograd:

Amerikanski: Jad. Podun. banka,
Angleški: Gračanička 13,
Argentinski: Rajičeva 22,
Avstrijski: Rajičeva 10,
Belgijski: Bitoljska 19,
Braziljski: Terazije 11,
Danski: Kralja Milana 67,
Finski: Knez Mihajlova 20,
Francoski: Kneza Milutinova 2,
Kuba: Gračanička vogal Kneza Lazara,
Letonski: Skopljska 3,
Nizozemski: Jakšičeva 5,
Norveški: Katičeva 9,
Nemški: Krunska 37,
Peru: Kraljev trg 23,
Portugalski: Jakšičeva 5,
Švedski: Miloša Velikoga 19,
Turški: Miloša Velikoga 62,
Urugvaj: Kralja Milana 64.

Zagreb:

Amerikanski: Zrinjski trg 19

Angleški: Praška 3,
Argentinski: Mihanovičeva 22,
Avstrijski: Trg burze 5,
Belgijski: Jelačićev trg 4,
Čehoslovaški: Trg Kralja Petra 1,
Čile: Vlaška 53,
Danski: Ilica 7,
Francoski: Zrinjski trg 19,
Grški: Jelačićev trg 24,
Italijanski: Margaretska 4,
Madjarski: Draškovičeva 15 a,
Nizozemski: Jurjevska 26,
Norveški: Jelačićev trg 26,
Nemški: Mihanovičeva 2,
Peruanski: Ribnjak 1,
Poljski: Haulikoya 8,
Portugalski: Mažuraničev trg 11,
Rumunski: Draškovičeva 25,
Španski: Wilsonov trg 2,
Švedski: Krajiška 4,
Švicarski: Preradovičeva 24,
Turški: Praška 6,
Urugvaj: Starčevićev trg 4.

Ljubljana:

Avstrijski: Dunajska cesta 31,
Belgijski: Dvořakova ulica,
Čehoslovaški: Erjavčeva cesta 21,
Francoski: Beethovnova ul. 4/III,
Italijanski: Erjavčeva ulica 11,
Portugalski: Dunajska cesta 38,
Španski: Dunajska cesta 15/II.

Split:

Angleški: Narodna banka.
Argentinski: Nodilova 3,
Avstrijski: Gradska štediona,
Čehoslovaški: Buvinova 1,
Paragvajski: Smodlakina 9 a.

Sarajevo:

Angleški: Petrakina 3,
Čehoslovaški: Aleksandrova 66,
Nemški: Krekova 3 a,
Italijanski: Aleksandrova 66.



POZOR!

vse železnlne,
kakor

različne

za
poljedelstvo
in obrt,

Za najcenejši nakup

**okov za pohištvo in
stavbe**

**pločevine, kuhinj-
ske posode, orodja**

**štorje in lepenke,
peči, vodovodnih
cevi in armature za
inštalacije**

Vam priporočamo tukajšnjo firmo:

ŠOŠTERIČ, PETAN & ERKER

TRGOVINA Z ŽELEZNINO V LJUBLJANI

Resljeva c. 20 Telefon 2464

**K E K S I
VAFELJNI
BISKVITI**

najboljši pri



TOVARNA
KEKSOV IN
VAFELJNOV

B. PAUER

družba z o. z.

LJUBLJANA

SIEGEL & DRUG

PLATNENI IN
BOMBAŽEVI
IZDELKI

LJUBLJANA

lastne mehanične tkalnice

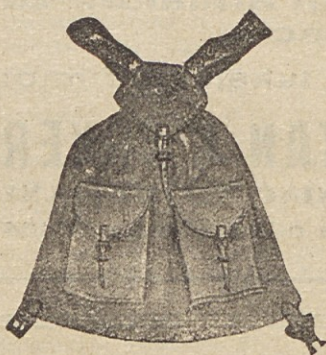
SVITAVY ČSR, Wien

Franja Cvirik

mesarija, prekajevalnica mesa
in izdelovanje kranjskih klobas

Ljubljana

Vsak dan sveže prašičje meso, slanina in teletina



FRANC ZORN

d. z o. z.

LJUBLJANA

Lepodvorska 23

Izdeluje nahrbtnike (Rucksäcke), žoge (lopte), akfovke, šolske mape in šolske torbice, sportne jermene in vrečice za trg

**JUGOSLOVANSKE
TEKSTILNE TVORNICE**

MAUTNER

D. D.

PREDILNICA LITIJA

Telefon števil. 1

**Tkalnica Sv. Pavel pri
Preboldu**

Telefon števil. 1



Prodajalnica:

ZAGREB

TRG KRALJA PETRA 6

Telefon števil. 66-95

OCARINJENJE

vseh uvoznih in izvoznih in tranzitnih pošilk oskrbi hitro, skrbno in po najnižji tarifi

RAJKO TURK, carinski posrednik, **LJUBLJANA**,

Masarykova c. 9 (nasproti car. narnice).
Revizija pravnega zaračunavanja carine po meni deklariranega blaga in vse informacije brezplačno

GAFFENRAG



Slovenija

Triglav

Najboljša in
najcenejša
kolesa

JUGOSL.

STEYR

TOVARNE

družba z o. z.

Ljubljana, Frankopanska 21

Telefon št. 21-81

Prodajalna: Miklošičeva c. 36

Telefon 33-87

M. LAZAR, LJUBLJANA **Rimska cesta 21**

(tik za dramskim gledališčem, v lastnem posloju)
izdeluje in prodaja vsakovrstne pletenine

*kakor telovnike, sviterje, čepice, dokolenice, cele
obleke itd. v različnih kvalitetah in po najnižjih cenah*

ZADRUGARJI!

Zahtevajte v vseh zadrugah in trgovinah samo čajne mešanice znamke

„ČAJANKA“

katere so sestavljene iz najboljših čajnih vrst

GLAVNA ZALOGA PRI TVRDKI:

FRANC KOVAČ, Ljubljana, Poljanska cesta 29

trgovina s čajem in dišavami na veliko

izdelki **Ivan Lapajne** Ljubljana
kemični **— priporoča —** Moste

„SVETOL“ neprekosljivo čistilo za kovine, okna in zrcala, „JADRAN“-kremo, „HUBERTUS“-mast, PARKETNO voščilo in „ROYAL“ parket in lino-
leum tekoče čistilo



Za čiščenje krvi, proti slabi prebavi želodca in črev deluje izvrstno Planinka zdravilni čaj. Dobiva se v vseh lekarnah na izrečno zahtevo „Planinka čaj Bahovec“ v zaprtih in plombiranih zavitkih z napisom izdelovatelja

Lekarna BAHOVEC, Ljubljana, Kongresni trg

KROJAŠTVO

CIVILNE OBLEKE VSEH VRST IN UNIFORME
IZDELUJE PO MERI SOLIDNO IN NAJCENEJE
ZA ČLANE NABAVLJALNE ZADRUGE

ANTON TOMŠIČ

Ljubljana, Slomškova ulica 6

R. PEVEC

TRGOVINA S ŠPECERIJO IN GALANTERIJO TER S POLJSKIMI PRIDELKI, IZVOZ VINA, SADJA, JAJC, SUHIH GOB

V ORMOŽU

TELEFON ŠT. 4 — Brzjavi: PEVEC ORMOŽ
ŽELEZNIŠKA POSTAJA ORMOŽ

Zahtevajte povsod
nogavice znamke

„Corona“

Za kvaliteto teh nogavic jamčimo, ker so izdelane iz najboljšega angleškega sukanca



Ustanovljeno leta 1839

L. Mikuš, Ljubljana

Mestni trg šte. 15

Telefon 22-82

Dežniki

Na malo Na veliko

Preobleke Popravila

MARMELADE: mešana „Nektar“, marelična, jabolčna in češpljeva, malinova marmelada (Jam). Brusnice. SADNE SOKE: malinovec, citronada, oranžni sok itd. ESENCE: rum-esenca itd., priporoča:

Srečko Potnik in drug

Ljubljana, Metelkova ulica št. 12

ZAHTEVAJTE CENIKE!

Breznik & Fritsch

trgovina z železnino

Lastnik

Venceslav Breznik

Ljubljana, Stritarjeva ul. 7

priporoča

svojo bogato zalogo železnine, kakor tudi vseh potrebščin za obrt. Samoprodaja svetovno znanih „Zephir“-peči, najboljših za kurjavo z drvimi. Samozaloga jeklene kuhinjske posode „SILIT“

»SIDOL«

**PRIZNANO
NAJBOLJŠE
SREDSTVO
ZA ČIŠČENJE
IN POLIRANJE
VSEH KOVIN**

Velemesarija FRANC SLAMIČ
LJUBLJANA, Gosposvetska cesta šte. 6

priporoča:

Najfinejše sveže meso: volovsko, telečje, prašičje, štajersko perutnino. Delikatesne mesne izdelke: hrenovke, safalade, kranjske klobase, praško šunko, razne salame, pečenice in krvavice. Izborne mesne konzerve in pastete, ki so najprikladnejši in najokusnejši provijant za potovanja in izlete. ===== Cene nizke! Točna postrežba!

ORIGINALNO HLAČEVINO

„SAGLIA“

firme „COTON“ D. Z., Ljubljana

ki je najboljša,

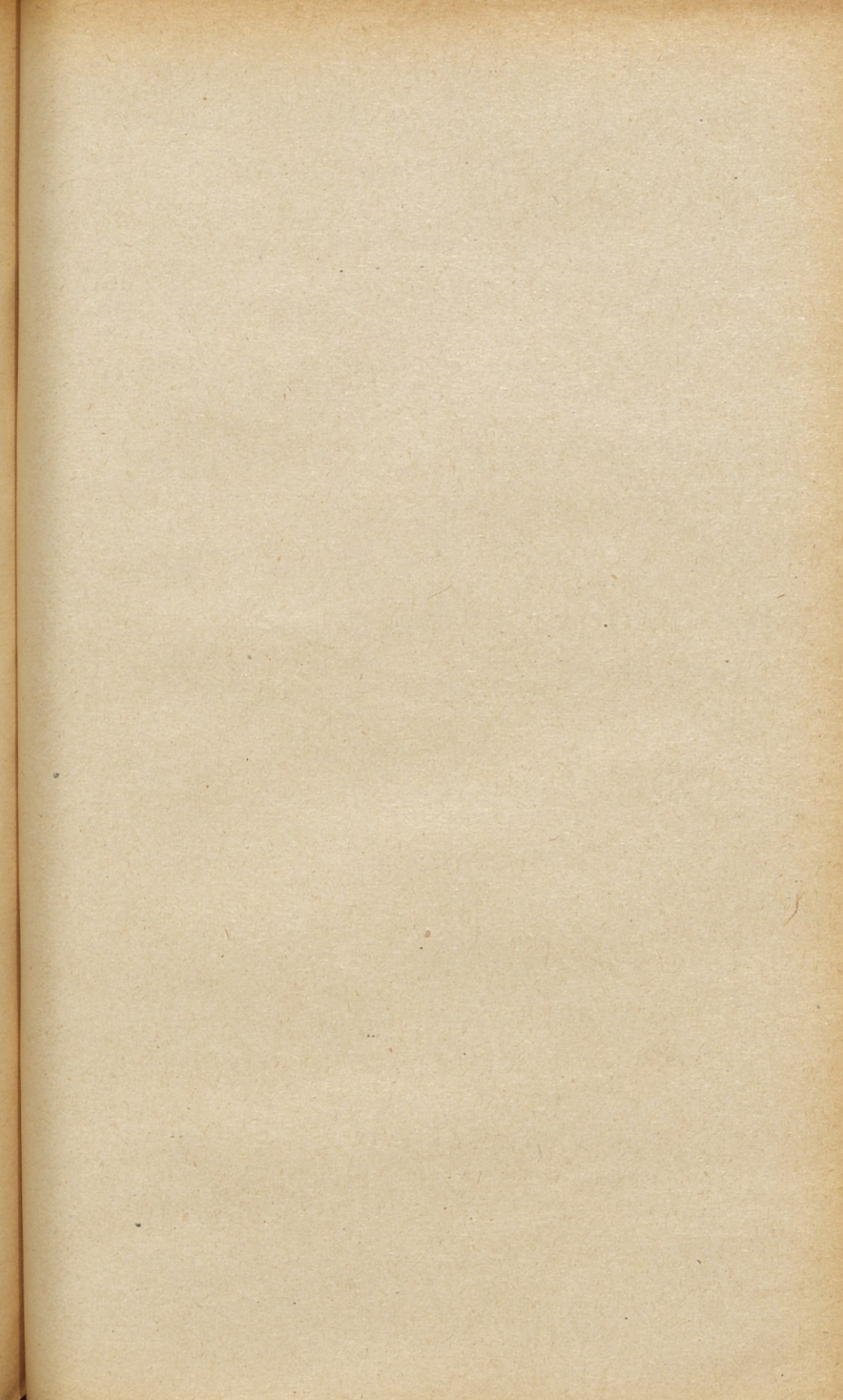
ima stalno na zalogi v svojem
manufakturnem oddelku Nabav-
ljalna zadruga uslužbencev drž.
železnic, Ljubljana

PRVO JUGOSLOVENSKO IZDELOVANJE
DROŽ (KVASA)

Marija Volk-Košmerl

LJUBLJANA

Frančiškanska ul. 6 Telefon šte. 33-12



KAJ SE RADO POZABI:

Članska številka Nabavljalne zadruge uslužbencev državnih
železnic Ljubljana

Članska številka Kreditne zadruge

Članska številka Stavnne zadruge

Številka železniške legitimacije

„ „ „ žene

„ „ „ otroka

„ „ „ „

„ „ „ „

„ „ „ „

„ „ „ „

„ „ „ „

Številka stalne brezpl. karte Številka ure

„ ovratnika „ kolesa

„ zavarovalne police „ rokavic

„ hranilne knjižice „ čevljev

OSEBNI IN SLUŽBENI PODATKI.

Priimek, ime:

Rojstni podatki:

Rojen v:

Pristojen:

Službeni značaj:

Službena edinica:

Vstopil v železniško službo: Odlok šte. (Sl. N.)

Nastavljen: Odlok šte. (Sl. N.)

Preveden: Odlok šte. (Sl. N.)

Rešitev Državnega saveta odlok šte.:

Napredoval stopnjo osn. plače odlok: grupo odlok

22	22	22	22	22	22	22
22	22	22	22	22	22	22
22	22	22	22	22	22	22
22	22	22	22	22	22	22
22	22	22	22	22	22	22
22	22	22	22	22	22	22
22	22	22	22	22	22	22
22	22	22	22	22	22	22
22	22	22	22	22	22	22

15% doklado dobil odlok odlok (Sl. l.):

20% doklada priznana glasom odloka:

Strokovni izpiti:

.....
.....
.....
.....
.....

Premestitve:

Iz v Odlok števil
" " "
" " "

Vojaška služba: čin:

Kadrski rok odn. prezenčna služba:

V vojni služil:

Sprejet v vojsko kralj. Jugoslavije: Sl. V. L.

Štev. vojničke isprave odn. legitimacije:

I. orožna vaja:

II. orožna vaja:

III. orožna vaja:

Letne ocene:

Stanarina:

Osnovna plača:

Položajna plača:

Draginjske doklade:

Rodbinske doklade:

Pavšali in dodatki:

KAZALO.

	Stran
Koledarski del — — — — —	5—29
Tabelarični del za prejemke in izdatke — — — — —	31—67
Rodovnik kraljevske hiše — — — — —	68
Poštna in brzojavna pristojbina — — — — —	70
Takse in pristojbine — — — — —	74
Ob desetletnici (Ivan Deržič) — — — — —	77
Slike iz naših zadružnih ustanov — — — — —	87
Na što su položeni temelji »Šiške«? (Vlad. Vujnović) — — — — —	88
Savez nabavljanih zadrug državnih uslužbencev (Ivan Deržič) — — — — —	90
Fond za gradbo stanovanjskih hiš pri Direkciji državnih železnic v Ljubljani — — — — —	97
Gospodarske in socijalne ustanove železničarjev v Dravski banovini (Č. S.) — — — — —	98
Malo iz zgodovine podpornih društev (Čerček Srečko) — — — — —	111
O krizi in krizah (E. J.) — — — — —	119
Gospodinjski in kuharski tečaj Nabavljalne zadruge uslužbencev državnih železnic — — — — —	125
Planinstvo in zimski sport v pomenu za našega železničarja — — — — —	129
Pomen zadrug — — — — —	137
Nekaj o blagu (Mohorčić Fr.) — — — — —	141
Gotovina ali kredit — — — — —	144
Vrednost perutninarstva (Jakob Leher) — — — — —	147
O frakovcih in alkoholu (Iv. Milčinski) — — — — —	149
Proga (Tone Justin) — — — — —	153
Povest o stiku, prelji in lešnikih (Strniški) — — — — —	158
Rešitev »Konjička« — Diagonalna zastavica — — — — —	160
Mirkova mama (Ina) — — — — —	161
Poslaništva in konzulati v kraljevini Jugoslaviji — — — — —	166
Zadaj: Kaj se rado pozabi — Osebni in službeni podatki — Seznam telefonskih naročnikov — Naslovi.	

USTANOVLJENO 1886



TELEFON ŠTEV. 2266

A. Šarabon

Ljubljana

Uvoz kolonijalne robe
Veletrgovina z deželnimi pridelki
Velepražarna za kavo
Mlini za dišave
Glavna zaloga rudninskih voda

CENIKI NA RAZPOLAGO!

USTANOVLJENA 1872 LETA
PRVA GORENJSKA TOVARNA SUKNA,
ODEJ IN PLETENIN
LOJZE KRISTAN
ZAPUŽE, p. LESCE

Izdeluje vsakovrstno sukno in loden iz
pristne domače in inozemske ovčje volne
za moške in ženske obleke ter površnike.
Raznovrstne posteljne in konjske koce —
vse iz čiste volne. Velika izbira pletenin
vse po najnižjih cenah.

Prodaja na veliko in malo!

**Pamuk
i platno
Dugaresa**

poznata najbolja kakvoća!



PRODUKTA D.Z.
O.Z.
TOVARNA ZA KIS • JEŽICA pri LJUBLJANI

„Natural-kis“
(jedilni iz špirita) 3%, 12%

„Vinal-kis“ (namizni,
iz vina in alkohola) 3%, 9%

„Kisovin 100“
(iz najfinejšega vina) 7%

Kis za vlaganje
kumaric in sočivja

Zajamčeno naraven kis iz vina in alkohola
V jakosti in kvaliteti brez konkurence

Sveže kot rosa

in bela kot sneg



Ne Važe perilo, ako perete pravilno. Pomislite, kako izdaten je Persil.

1 zavitek Persila zadostuje za 25—30 l vode. Raztopite Persil v mrzli vodi brez vsake primesi! Kuhajte perilo samo enkrat $\frac{1}{4}$ ure in ga izpirajte najprej v topli, potem v mrzli vodi.

Tako pranje Vas bo gotovo vsestransko zadovoljilo.



Persil varuje perilo!

VSEM NAŠIM ČLANOM



priporočamo

- „PROJA“ sladno ječmenovo kavo
- „PROJA“ dvojnoslavno ječmenovo kavo
- „PROJA“ dvojnoslavno rženo kavo
- „PROJA“ la kavne mešanice
- „PROJA“ terpentin-kremo za usnje

Pri nakupu pazite na znamko „PROJA“

